T.C.
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GÖÇ ARAŞTIRMALARI ANABİLİM DALI
DİSİPLİNLER ARASI GÖÇ ARAŞTIRMALARI DALI

GÖRÜNMEZ'DEN GÖRÜNÜR STATÜSÜNE GEÇEN SURİYELİ BİREYLERİN HUKUK(A) ERİŞİMİ ÜZERİNE BİR ANALİZ: ŞANLIURFA ÖRNEĞİ

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Aslı YÜKSEL

BURSA, 2024

T.C.
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GÖÇ ARAŞTIRMALARI ANABİLİM DALI
DİSİPLİNLER ARASI GÖÇ ARAŞTIRMALARI DALI

GÖRÜNMEZ'DEN GÖRÜNÜR STATÜSÜNE GEÇEN SURİYELİ BİREYLERİN HUKUK(A) ERİŞİMİ ÜZERİNE BİR ANALİZ: ŞANLIURFA ÖRNEĞİ

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Aslı YÜKSEL

Danışman:

Doç. Dr. Mustafa Berkay AYDIN

BURSA, 2024

T. C.
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Göç Araştırmaları Anabilim, Disiplinler Arası Göç Araştırmaları Bilim Dalı'nda 702129017 numaralı Aslı YÜKSEL Hazırladığı "Görünmez' den Görünür Statüsüne Geçen Suriyeli Bireylerin Hukuk(a) Erişimi Üzerine Bir Analiz: Şanlıurfa Örneği" başlıklı yüksek lisans tezi ile ilgili savunma sınavı, 12/12/2024 günü 15.00 – 16.30 saatleri arasında yapılmıştır. Alınan cevaplar sonunda adayın BAŞARILI olduğuna OY BİRLİĞİ ile karar verilmiştir.

Üye
Tez danışmanı
Doç. Dr. Mustafa Berkay AYDIN
Bursa Uludağ Üniversitesi

Üye
Doç. Dr. Şenol BAŞTÜRK
Bursa Uludağ Üniversitesi

Üye
Dr. Öğr. Üye. Zeynep Deniz ALTINSYON
Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi

12/12/2024

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS/DOKTORA İNTİHAL YAZILIM RAPORU

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GÖÇ ARAŞTIRMALARI ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

Tarih:16/11/2024

Tez Başlığı / Konusu: "GÖRÜNMEZ'DEN GÖRÜNÜR STATÜSÜNE GEÇEN SURİYELİ BİREYLERİN HUKUK(A) ERİŞİMİ ÜZERİNE BİR ANALİZ: ŞANLIURFA ÖRNEĞİ"

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam Xİİ+122 sayfalık kısmına ilişkin, 16/11/2024 tarihinde *Turnitin* adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 15'tir.

Uygulanan filtrelemeler:

1- Kaynakça hariç

2- Alıntılar hariç/dahil

3- 5 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Özgünlük Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esaslarını inceledim ve bu Uygulama Esaslarında belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

16/11/2024

Adı Soyadı: Aslı YÜKSEL
Öğrenci No: 702129017
Anabilim Dalı: Göç Araştırmaları
Programı: Disiplinlerarası Göç Araştırmaları
Statüsü: Yüksek Lisans

Danışman

Doç. Dr. Mustafa Berkay AYDIN

Yemin Metni

Yüksek Lisans olarak sunduğum "Görünmez' den Görünür Statüsüne Geçen Suriyeli Bireylerin Hukuk(a) Erişimi Üzerine Bir Analiz: Şanlıurfa Örneği" başlıklı çalışmanın bilimsel araştırma, yazma ve etik kurallarına uygun olarak tarafımdan yazıldığına ve tezde yapılan bütün alıntıların kaynaklarının usulüne uygun olarak gösterildiğine, tezimde intihal ürünü cümle veya paragraflar bulunmadığına şerefim üzerine yemin ederim.

12/12/2024

Adı Soyadı:	**Aslı YÜKSEL**
Öğrenci No:	**702129017**
Anabilim Dalı:	**Göç Araştırmaları**
Programı:	**Disiplinler Arası Göç Araştırmaları**
Tezin Türü:	■ **Yüksek Lisans** ☐ **Doktora** ☐ **Sanatta Yeterlilik**

Göç ettiği yaşta yeniden doğmuş her bir insana...

ÖZET

Yazar adı soyadı	**Aslı YÜKSEL**
Üniversite	**Bursa Uludağ Üniversitesi**
Enstitü	**Sosyal Bilimler Enstitüsü**
Anabilim dalı	**Göç Araştırmaları**
Bilim dalı	**Disiplinler Arası Göç Araştırmaları**
Tezin niteliği	**Yüksek Lisans**
Mezuniyet tarihi	**…/…/2024**
Tez danışmanı	**Doç. Dr. Mustafa Berkay AYDIN**

Görünmez' den Görünür Statüsüne Geçen Suriyeli Bireylerin Hukuk(a) Erişimi Üzerine Bir Analiz: Şanlıurfa Örneği

Göç kavramı, insanın varoluşundan bu yana varlığını sürdüren fakat tanımı değişen bir kavramdır. Küreselleşen dünya içerisinde, toplumların yapıları ile birlikte değişkenlik gösteren nedenlerle bireyler yaşamış oldukları yerden bir başka yere gidebilmektedirler. Bu hareketlerin neticesinde ülkeler kendi göç politikalarını belirlemek mecburiyetindedirler. Bu noktada Suriye sınırları içerisinde gerçekleşmiş olan iç karışıklıklar neticesinde akınlar halinde Türkiye'ye göç hareketleri başlamıştır. Türkiye ise kitleler halinde gerçekleşe göç eylemlerine açık kapı politikası uygulamıştır.

Suriye'den Türkiye'ye yapılan zorunlu göç hareketleriyle gelen Suriyelilerin; hukuki statülerinin belirlenmesi, hak ve hukuki durumlarının açıklığa kavuşturulması gerekmektedir. Bu çalışmada; Suriye'den Şanlıurfa merkez ilçelerine göç eden, ilk zamanlarda görünmez olan fakat zaman içerisinde sayılarının da artması ile görünür hale gelen Suriyelilerin hukuk(a) erişimlerini ve hukuk anlayışlarını uyum süreci içerisinde yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ve literatür taraması yöntemleriyle analiz etmek amaçlamaktadır.

Anahtar kelimeler: Göç, Göç Politikası, Zorunlu Göç, Hukuki Statü, Görünmez-Görünür, Uyum.

ABSTRACT

Name & Surname	**Aslı YÜKSEL**
University	**Bursa Uludağ University**
Institute	**Institute of Social Sciences**
Field	**Migration Studies**
Subfield	**Interdisciplinary Migration Research**
Degree awarded	**Head**
Date of degree awarded	**…/…/2024**
Supervisor	**Doç. Dr. Mustafa Berkay AYDIN**

An Analysis on the Access to Law (a) of Syrian Individuals Who Have Moved from Invisible to Visible Status: The Case of Sanliurfa

The concept of migration is a concept that has existed since the existence of humans, but its definition has changed. In the globalizing world, individuals can move from where they live to another place for reasons that vary with the structures of societies. As a result of these movements, countries have to determine their own migration policies. At this point, as a result of the internal turmoil within the borders of Syria, migration movements to Türkiye began in the form of influxes. Türkiye, on the other hand, has implemented an open-door policy for mass migration movements.

Syrians who came to Türkiye through forced migration from Syria; Their legal status must be determined, and their rights and legal status must be clarified. In this study; It aims to analyze the access to law(a) and their understanding of law of the Syrians who migrated from Syria to the central districts of Sanliurfa, who were invisible at first but became visible as their numbers increased over time, using semi-structured interview technique and literature review methods during the adaptation process.

Keywords: Migration, Migration Policy, Forced Migration, Legal Status, Invisible - Visible, Adaptation.

ÖNSÖZ

Tez danışmanım Doç. Dr. Mustafa Berkay AYDIN' a, öncelikle beni danışman öğrencisi olarak kabul ettiği, tez konumu ve araştırma yöntemimi seçmemde bana destek olduğu, tıpkı bir ustanın çırağına sahip çıkması misali idari işlerde çıkmaza girdiğimde bana elinden gelen tüm yardımı yaptığı ve tezimin tamamlanmasında destek olduğu için teşekkürü borç bilirim. Bununla birlikte tez jürisinde yer almayı kabul ederek araştırmama katkı sağlayan ve akademik alanda ilerlememe vesile olan Doç. Dr. Şenol BAŞTÜRK ve Dr. Öğr. Gör. Zeynep Deniz ALTINSOY' a teşekkür ederim.

Bir tez yazabilir miyim diye düşünürken beni cesaretlendirip desteğini asla esirgemeyen, saatlerce beni dinleyen ve objektif bir biçimde hatalarımı söylemekten çekinmeyip akademik kariyer yolunda ilerlemem konusunda beni teşvik eden kıymetli Av. Adar HALMAN' a, adeta çalışmanın stres enkazını yüklenen kıymetli Murat ALAN ve Feriha ASAN YAŞAR' a, zekasıyla baş etmekte güçlendiğim, görünenin ardındaki görünmezi görmeme vesile olan sevgili Yunus Emre IRALIER' e teşekkür ederim.

Benden önce bu süreci başarıyla tamamlamış, süreçte edindikleri tecrübeleri benimle cömertçe paylaşan, endişe ve kaygılarımı dinleyip motive olmamı sağlayan, konuyla alakalı fikirlerini esirgemeyen ve süreç içerisindeki endişelerimi gideren, Uluslararası Vizyon Üniversitesi hocalarımdan, Doç. Dr. Ersin SÜLEYMANİ, Doç. Dr. Azam KÖRBAYRAM, Arş. Gör. Tevfik Can İNAN ve Doç. Dr. Jordan DELEV' e desteklerinden dolayı teşekkür ederim.

Bu tezi yazarken fikirlerimi dikkatle, ilgiyle dinleyen, yol gösteren, süreçte yaşanan aksiliklere rağmen her zaman olumlu yönlerinden bakan, yazma konusunda cesaretlendiren, desteğini asla esirgemeyen kıymetli Murat KARABEY' e, Burçin URAZ' a, Abdullah KAPLAN' a, Dilek Kuşçu YILDIRIM' a, Seyhan GÜZEL KONT ve İbrahim ERBAŞI' na; 'sabır ve mücadele' kavramlarını iliklerime kadar yaşatan isimleri yazmakla bitmeyecek Uluslararası Vizyon Üniversitesi öğrencilerine, hocalarına, çalışanlarına, özellikle de Samir ADEM' e ve Haluk AZİZİ' ye sonsuz teşekkürü borç bilirim.

Bu tezi yazmaya karar verdiğim andan itibaren tezi yazacağıma dair inancımı diri tutan, konuyla ilgili düşüncelerimi sıkılmadan dinleyen, yorum yapan, eleştiren, hayatım boyunca attığım her adımda koşulsuz desteğini gördüğüm kıymetli Şehmus KORKMAZ ve ailesine; hayatımın her alanında bana mentorluk yapan bugün bana ait ne varsa katkısı olan kıymetli Hasan YÜKSEL, Selma YÜKSEL' e ve Sultan YÜKSEL' e sonsuz minnetle teşekkür ederim.

Ve en büyük teşekkür ise doğduğum günden bugüne gerek maddi gerek manevi desteğini hiçbir zaman esirgemeyen, attığım her adımda yanımda olan, bu çalışmanın alan araştırması aşamasında tercüme konusunda destek aldığım sevgili annem Cemile YÜKSEL ve çalışma esnasında alanda beni yalnız bırakmayan katılımcıları bulmama ve onlarla görüşme yapmama yardımcı olan sevgili babam Abdülkerim YÜKSEL' edir. Beni ben yapan her şeyin içinde sizlerin emeği sonsuz. Varlığınız daim olsun.

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... **i**

ABSTRACT ..... **ii**

ÖNSÖZ ..... **iii**

İÇİNDEKİLER ..... **v**

KISALTMALAR ..... **ix**

TABLOLAR ..... **x**

EKLER ..... **xi**

FOTOĞRAFLAR DİZİNİ ..... **xii**

GİRİŞ **1**

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN ÇERÇEVESİ

1.1. ARAŞTIRMANIN KONUSU **4**

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI **5**

1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ **6**

1.4. ARAŞTIRMANIN VERİ TOPLAMA TEKNİĞİ **6**

1.5. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI **7**

1.6. ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLAR **7**

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. GÖÇ KAVRAMI **8**

2.2. GÖÇ SÜRECİ İLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR **10**

2.2.1. Kaynak Ülke, Hedef Ülke, Transit Ülke **10**

2.2.2. Yasal Göç -Yasadışı Göç 11
2.2.3. Düzenli Göç- Düzensiz Göç 11
2.3. GÖÇ SÜRECİNDE SATATÜ SORUNU İLE İLGİLİ KAVRAMLAR 12
2.3.1. Göçmen 12
2.3.2. Sığınmacı 14
2.3.3. Mülteci 15
2.3.4. Yerinden Edilen Kişiler 16
2.3.5. Şartlı Mülteci 17
2.3.6. İkincil Koruma 19
2.3.7. Geçici Koruma Altında Yabancılar 19
2.3.8. Geçici Koruma 20
2.4. ENTEGRASYON, ASİMİLASYON VE ADAPTASYON SÜREÇLERİ 22
2.5. GÖÇ VE ÖTEKİ KAVRAMI 24

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SURİYE GÖÇÜ VE HUKUKİ STATÜ27

3.1. SURİYE GÖÇÜ VE GÖÇMEN SORUNU 27
3.2. SURİYE'DEN GÖÇ EDENLERİN HUKUKİ STATÜLERİ VE HAKLARI 30
3.3. SURİYE'DEN TÜRKİYE'YE GÖÇ EDENLERİN UYUM SÜRECİ 33
3.4. SURİYELİLERİN GEÇİCİ KORUMA ALTINA ALINMA SÜRECİ 36
3.4.1. Türkiye' ye Giriş 36
3.4.2. Geçici Koruma Talebi 37
3.4.3. Kayıt Süreci 37
3.4.4. Ön Başvuru 38
3.5. SURİYE'DEN GÖÇ EDENLERİN HAK VE HİZMETLERE ERİŞİMİ 39

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM42

GÖRÜNMEZ STATÜSÜNDEN GÖRÜNÜR STATÜSÜNE BİREYLER: ŞANLIURFA'DAKİ SURİYELİLER

4.1. ŞANLIURFA'DAKİ SOSYO- KÜLTÜREL YAPI VE GÖÇ İLİŞKİSİ 42

4.2. ŞANLIURFA'DA İKAMET EDEN SURİYELİLERE YÖNELİK ALGILAR 45

4.3. ŞANLIURFA'DA GÖRÜNMEZ STATÜSÜNDEN GÖRÜNÜR STATÜSÜNE BİR SURİYELİ.....46

BEŞİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ VE BULGULARI53

5.1. ARAŞTIRMA YÖNTEM VE MODELİ.....53

5.2. ARAŞTIRMA EVREN VE ÖRNEKLEMİ 54

5.3. ARAŞTIRMADA VERİ TOPLAMA ARAÇLARI 54

5.4. ARAŞTIRMA ANALİZİ.....54

5.5. ARAŞTIRMA BULGULARI 55

5.6. ARAŞTIRMADA KARŞILAŞILAN ZORLUKLAR.....55

5.7. ARAŞTIRMANIN VERİ DEĞERLENDİRMESİ 56

5.7.1 Katılımcılara İlişkin Demografik Bulgular.....56

5.7.2 Meslek Değişimleri ve Hukuki Statü Tabirleri.....58

5.7.3 Katılımcıların Hukuki Statü ve Haklara Erişim Değerlendirmesi 59

5.7.4 Katılımcıların Uyum Süreci Değerlendirmesi 62

5.8. ARAŞTIRMANIN GÖRSEL VERİ DEĞERLENDİRMESİ 66

5.8.1. Görüşme Ortamındaki Görsellerle Değerlendirme.....67

5.8.2. Katılımcıların Yön Verdiği Görsellerle Değerlendirme 83

ALTINCI BÖLÜM

ARAŞTIRMACININ PERSPEKTİFİNDEN ALAN DEĞERLENDİRMESİ

6.1. TEORİK ÇERÇEVE VE ARAŞTIRMANIN ALAN GERÇEKLİĞİNİN KARŞILAŞTIRILMASI 90

6.2. ARAŞTIRMACI PERSPEKTİFİNDEN ÇEVRE ANALİZİ.....91

6.3. ARAŞTIRMACI PERSPEKTİFİNDEN KATILIMCI ANALİZİ 101

6.4. ARAŞTIRMACI PERSPEKTİFİNDEN YEREL HALKIN TUTUMLARI.....104

SONUÇ.....107

KAYNAKÇA.....111

İnternet Kaynakları 116

EK 1: GÖRÜŞME FORMU 120

KISALTMALAR

AB : Avrupa Birliği

b. : Baskı

BM : Birleşmiş Milletler

BMGK : Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi

BMMYK : Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Bürosu

C. : Cilt

Çev. : Çeviren

Der. : Derleyen

Ed. : Editör

GİGM : Göç İdaresi Genel Müdürlüğü

IOM : International Organisation for Migration (Dünya Göç Örgütü)

NO. : Numara (sayı)

STK : Sivil Toplum Kuruluşu

T. C. : Türkiye Cumhuriyeti

Vb. : Ve benzeri

Vd. : Ve diğerleri

Yay. haz. : Yayına hazırlayan

YUKK : Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu

TABLOLAR

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Bulguları

Tablo 2: Katılımcıların Suriye'deki Mesleği ve Türkiye'de Mesleği

EKLER

Ek 1 : Görüşme Formu

EK 2 : Etik Kurul İzni

FOTOĞRAFLAR DİZİNİ

Fotoğraf 1: Merkez İlçe Eyyübiye, Toplama Merkezi.

Fotoğraf 2: Merkez İlçe Haliliye, Kamberiye Mahallesi.

Fotoğraf 3: Merkez İlçe Eyyübiye.

Fotoğraf 4: Merkez İlçe Eyyübiye

Fotoğraf 5: Merkez İlçe Eyyübiye, Arap Meydanı.

Fotoğraf 6: Merkez İlçe Eyyübiye, Arap Meydanı.

Fotoğraf 7: Merkez İlçe Eyyübiye, Arap Meydanı.

Fotoğraf 8: Merkez İlçe Eyyübiye, Şanlıurfa Arkeoloji Müzesi.

Fotoğraf 9: Merkez İlçe Karaköprü, Batıkent.

Fotoğraf 10 Akşamüstü Çay Saati Sofrası.

Fotoğraf 11: Yemek Sonrası Meyve Sofrası

Fotoğraf 12: Harran Üniversitesi Kız Yurdu.

Fotoğraf 13: Harran Üniversitesi

Fotoğraf 14: Şanlıurfa GAP Havalimanı

Fotoğraf 15: Şanlıurfa GAP Havalimanı

Fotoğraf 16: Merkez İlçe Eyyübiye, Arap Meydanı.

Fotoğraf 17: Merkez İlçe Eyyübiye, Balıklı Göl.

Fotoğraf 18: Merkez İlçe Eyyübiye, Balıklı Göl

Fotoğraf 19: Merkez İlçe Eyyübiye, Yıldız Meydanı.

Fotoğraf 20: Merkez İlçe Eyyübiye, Arap Meydanı.

Fotoğraf 21: Merkez İlçe Karaköprü.

Fotoğraf 22: Merkez İlçe Haliliye.

Fotoğraf 23: Merkez İlçe Haliliye.

Fotoğraf 24: Merkez İlçe Eyyübiye, Arap Meydanı.

GİRİŞ

Göç kavramı yüzeysel bir ifade ile bir bireyin veyahut bir topluluğun bir yerden başka bir yere taşınması olarak ifade edilebilir. Fakat bu kavram zaman içerisinde değişen ve gelişen şartlarla birlikte genişlemiştir ve belirli koşullar çerçevesinde yapılan eylemleri göç olarak kabul edilmiştir. Göç ile ilgili yapılan tanımlar oldukça fazla olsa da temelde bir eylemin göç olarak kabul edilebilmesi için bir yer değişikliğinin söz konusu olması gerekmektedir. Avrupa Birliği ise yaygın olan tanımlara bir farklılık getirerek en az on iki ay ikamet etme şartı ile bir eylemi göç olarak kabul etmiştir.

Göç, insanoğlunun varoluşundan bugüne çeşitli sebepler ile devam eden bir eylemdir. İnsanlık tarihi kadar eski bir geçmişi olan ve gerek zorunlu gerek gönüllü sebeplerle gerçekleştirilen ve hâlâ önemli bir kavram olmayı sürdüren göç, hem gelinen ülkeyi hem de gidilen ülkeyi etkileyen bir süreçtir. Küreselleşme sürecinde sınırlar arası hareketlilik, beraberinde karşılıklı etkileşimin sağlanmış olmasından ötürü bireyler üzerinde devingen bir etki yaratmıştır. Bu noktada daha iyi bir yaşam sürebilmek amacıyla bireyler doğup büyümüş oldukları coğrafyadan ayrılarak yeni bir coğrafyada hayatına devam etmek konusunda arayış içerisine girmiştir. Öncelikle yaşamını sürdürebilmek için daha sonra ise iyi bir yaşam sürmek amacıyla 2011 yılında Suriye sınırları içerisinde patlak vermiş olan insani kriz sürecinden insanlar da benzer bir arayışın neticesinde Türkiye'ye sığınmışlardır. Suriye'de bugün hala devam eden iç karışıklıkların temelinde Arap Baharı olarak da adlandırılan süreç vardır.

Bugün hala devam eden Suriye'deki iç karışıklıkların temeli, Arap Baharı olarak adlandırılan ve insanları kitlesel olarak göç etmeye mecbur kılan bir durumdur. Bu durumun temelinde bir adamın Tunus'ta kendini yakarak öldürmesi ve bu ölümle beraber yayılan sloganlar bulunmaktadır. Tunus'tan sonra Libya, Cezayir, Fas, Mısır, Suriye, Ürdün ve Bahreyn gibi ülkelere yayılan; halkın desteğiyle, demokrasi insan hakları ve özgürlük gibi meşru olan taleplerin merkezi yönetimlere karşı dile getirilmesi üzerine alevlenen hareketlenmeler neticesinde hükümetlerin bazıları istifa ederken bazıları sert ve insanlık dışı tepkiler ile binlerce insanın ölümüne sebebiyet vermiştir.

Arap Baharı adı verilen bu sürecin ülkelerdeki etkileri nedeniyle hükümetlerin vermiş oldukları insanlık dışı tepkilere dayanamayan, yaşama hakkını kaybetmek istemeyen, insani bir biçimde yaşamak isteyen bölge halkları toplu olarak göç hareketleri başlatmış olup civardaki sınırlara akın etmişlerdir. Suriye'den de sınır kapısının bulunması hasebiyle Türkiye' ye akınlar halinde gelen göç grupları olmuştur.

Suriye'de mevcut olan insanlık dışı muameleden kaçan ve Türkiye'ye sığınan Suriyeliler için kullanılan ilk kavramlar, misafir, mülteci, göçmen gibi kavramlardı. Fakat Türkiye'de kalmış oldukları süre itibariyle kısa süreli bir göç olmadığı ve uzun bir süre devam etmiş olmasından kaynaklı olarak hukuki statü problemini de ortaya çıkarmıştır. Zira bu noktada günlük dilde kullanılmış olan tabirlerin hukuki bir statü teşkil etmemekle beraber bir statü belirsizliği olması beraberinde hukuki haklara erişim konusunda da noksanlıklara sebebiyet vermektedir. Bu nedenle günlük dilde kullanılan kavram her ne olursa olsun hukuki statü olarak verilmiş olan kavram ile hak ve sorumluluklarının sınırları belirlenmektedir.

Suriye'den ayrılarak Türkiye'ye sığınmak isteyen bireyleri açık kapı politikası ile geri çevirmeyen Türkiye, öncelikle misafir olarak nitelendirmiş olsa da sürecin kısa olmayacağının anlaşılması ve Suriye'den gelen bu bireylerin bir belirsizlik ortamı yaratıyor olmasından kaynaklı olarak göç alanı ile ilgili politikalar geliştirilmiştir. 2013'te YUKK ile Mevzuattaki eksiklikler ve dağınıklıklar giderilmeye çalışılmıştır. Bu çerçevesinde uluslararası iş birliğine de vurgu yapmıştır. Uluslararası hukuk kapsamında devletlerin yanı sıra örgütleri de hukuk kişileri olarak kabul etmektedir. Bu noktada belirli kişi kategorilerinde düzenlemeler yapmak ve onlarla ilgili hak ve yükümlülükleri öngörmek gibi etkileri ortaya çıkmaktadır. Göç söz konusu olduğunda ise insan hakları çerçevesinde azınlık olan göçle gelen bireylerin hak ve hukuki durumlarının belirlenmesi konusunda düzenlemeler yapılması uluslararası hukuk kapsamında, uluslararası örgütlerle birlikte genişletilmiştir.

İlk etapta Suriye'den Türkiye'ye az sayıda kişi ile gelen göç grupları, hem sınır kapısı olması hem de kültürel olarak Suriye' ye benzerlik göstermesinden ötürü Şanlıurfa' ya geldiğinde bölge nüfusu içerisinde yadsımakla birlikte sayı olarak az olması nedeniyle görmezden gelinebilecek bir gruptu. Fakat zaman içerisinde göç hareketlerinin devam etmesi ve gelen kişi gruplarının çoğalmasıyla birlikte azınlık olan bireyler bir arada yaşayarak oldukları semt içerisinde çoğalmaya başlamıştır. Dolayısıyla da görünmez nitelikteki grup görünür bir nitelik kazanmıştır.

Bu çalışmada Şanlıurfa'nın merkez ilçelerinden olan 'Karaköprü, Haliliye ve Eyyübiye' bölgelerinde yaşayan Suriyelilerin, Türkiye'ye göç hareketleri sonrasında görünmez bir grup iken görünür bir grup haline geldikleri süreç içerisindeki hukuki statüleri, hukuki hakları ve durumları üzerine bir analiz yapmaya çalışılmıştır.

Bu çalışma; toplumsal entegrasyon, hukuki hak ve sorumlulukların belirlenmesi, çatışma ve uyum süreçlerinin yönetilmesi gibi hususlarda önem arz etmektedir.

Çalışmada Suriye'den gelip Şanlıurfa merkez ilçelerinde yaşayan bireylerle, yarı yapılandırılmış görüşme ve bu görüşmeler yöntemi ve bu esnasında yapılan gözlemlerden hareketle literatür taramaları neticesinde oluşturulmaya çalışılmıştır.

Bu çalışmanın ilk bölümünde araştırmanın genel çerçevesi çizilmektedir. İkinci bölümde çalışmanın genelinde kullanılacak olan kavram ve terimlerin belirsizlikleri giderilmeye çalışılmıştır. Üçüncü bölümde Suriye'de başlayan iç karışıkları ve bu karışıklıklar nedeniyle ortaya çıkan göç akınlarının beraberinde getirmiş olduğu statü belirsizliği açıklanmaya çalışılmıştır. Çalışmanın dördüncü bölümünde görünür görünmez statüsü altında Şanlıurfa'da bulunan Suriyeliler üzerine bir değerlendirme yapılarak beşinci bölümde araştırmanın yöntem ve bulguları ile birlikte araştırma verileri değerlendirilmiştir. Son bölüm de ise araştırmacının araştırma ile ilgili değerlendirmelerine yer verilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN ÇERÇEVESİ

1.1. ARAŞTIRMANIN KONUSU

Göç kavramı, öz itibari ile bir yerden başka bir yere geçmek için yapılan hareketi ifade etmektedir. Yer değişikliğinin beraberinde yalnızca fiziksel anlamda bir hareketlilik değil, fiziksel olarak sahip olunanın da ötesinde bir aidiyetin yok olduğu ve dolayısıyla da yer değiştirme ile beraberinde birçok unsurun etkileşiminin söz konusu oldu görülmektedir. Bu noktada aidiyetten kasıt his ve duygular değil kimlik bir statü olarak görülmelidir. Bireyler yaşadıkları topluma bağlılıklarından koparak geldikleri toplumun yapısına adapte olmak mecburiyetinde kalmaktadırlar. Bu noktada gelinen toplumda sahip oldukları statü ve haklar ile bu hakların bilincinde olmak oldukça önemlidir. Bu nedenle çalışma boyutunda göç ve beraberinde getirmiş olduğu hukuki statü ile görünmez olan göç edenlerin görünür hale geldiği düşünülmektedir.

Göç hareketi sadece göçe konu olan birey ya da toplumu değil göçün son bulduğu hedef ülkenin de etkilendiği düşünülerek karşılıklı etkiler üzerinde durulmalıdır. Göç hareketi ile gidilen ülke toplumunun demografik, ekonomik, kültürel, siyasi, dini, sosyal ve sosyolojik birçok yapısını etki altında kaldığı ve hatta değiştiği birçok akademik çalışma ile kanıtlanmıştır. Göç edilen toplumda ortaya çıkan etkilerin yanı sıra göç veren toplumda da aynı yapılarda benzer değişiklikler gözlemlenebilmektedir.

2011 yılında Suriye'de başlayan isyanlar neticesinde çıkan çatışmaların ardından Türkiye Cumhuriyeti tarafından açık kapı sınır politikası uygulanmaya başlanmasıyla birlikte akın akın gelen kitlesel göç hareketleri başlamıştır. Nitekim bu göç hareketleri neticesinde özellikle sınırda bulunan illerde çok sayıda gelenin olması nedeniyle tam anlamıyla sıkı çalışmalar yapılamamıştır. Bu noktada Şanlıurfa hem Suriye ile olan sınırından ötürü hem de iç çalışmaların öncesindeki dönemde komşuluk ilişkileri olan bir kent olmasından ötürü bilinen bir şehirdi. Dolayısıyla da Şanlıurfa'ya Suriyelilerin göç edip burada barınması kaçınılmaz bir son olmuştur.

Bu nedenlerle çalışmamız Suriye'den Şanlıurfa'ya gelen bireyler üzerinden yapılmış olup, bu doğrultuda çalışmamızda üç temel soruya cevap aranmaktadır.

1) Şanlıurfa'ya gelen Suriyelilerin hak ve hukuktan anladıkları nelerdir?
2) Şanlıurfa'ya gelen Suriyelilerin hukuki sürece uyumu nasıl gerçekleşmiştir?
3) Zaman içerisinde Suriyelilerin görünmez bir statüden görünür bir statüye geçişinin sebepleri nelerdir?

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu çalışma, 2011 yılında Suriye sınırları içerisinde başlayan iç isyanların çatışmalar haline dönüşerek savaş gibi bireylere yaşama hakkı tanımayan ve bireylerin hayatta kalabilmesi için göç etmeye mecbur bırakan iç karışıklıklardan ötürü Türkiye'ye gelen Suriyelilerin Şanlıurfa'da misafirlikten geçici koruma statüsüne geçtikleri süreçte görünür hale gelmeleri ve bu süreçteki hukuk anlayışlarını analiz etmek amacı taşımaktadır.

Göç sürecinin başrolünde yer alan bireylerin hukuki durumları, bu bireylere hukukun nasıl uygulandığını, bireylerin toplumdaki statüsünü ve bireysel haklarını nasıl etkilediği, hakları ile bu durumun hukuk sistemine etkisi üzerine bir değerlendirme yapmak hedeflenmektedir

İlaveten bu çalışmada, Suriye'den Türkiye'ye toplu halde yapılan göçler olması nedeniyle ilk etapta bir statü verilememesi ve beraberinde de Suriye'den göç edenlere verilmesi uygun olmayan statüler ile Suriyelilerin nitelendirilmesinden kaynaklı kavramsal karmaşıklığı incelemeyi amaçlamaktadır.

1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Genel itibariyle göç üzerine yapılan araştırmalara bakıldığında sıklıkla uluslararası ilişkiler, politika ya da yalnızca hukuk gibi alanlarda göç ve göçmenler üzerinden hareket edinilen çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Dolayısıyla yapılan çalışmalarda büyük ölçekli olaylar ve sayısal verilere dayalı bir çerçeve ile ilerlemektedir. Bu çalışmalar genellikle nicel verilere dayalı olarak yapılmaktadır. Fakat bu durum; katılımcıların görüşlerini alarak, görüşmenin kaynağına inerek, katılımcılar ile birebir temas halinde olarak inceleme yapmanın araştırmacıya sunacağı ayrıntılara ve katkılara erişmenin önünde bir engel olabilmektedir.

Nitel çalışmalar ile süreç içerisindeki aktörlerin perspektiflerini anlamak nicel çalışmalara göre daha anlaşılır olabilmektedir. Çalışmada ise olayın bizzat özneleri olan Suriyeliler ile görüşme yapılarak onların verdikleri cevaplar doğrultusunda çok boyutlu bir analiz yapılarak alana katkı sunacağı düşünülmektedir.

1.4. ARAŞTIRMANIN VERİ TOPLAMA TEKNİĞİ

Bir araştırmanın veri toplama tekniği yapılacak olan araştırmanın konusuyla ve amacıyla uygun bir biçimde belirlenmelidir. Araştırmada ilk olarak literatür taraması yöntemi yoluyla bir değerlendirme yapılmış ve öncelikle kavramsal olarak belirsizlikler ve çalışmanın asıl bölümünü oluşturacak olan görüşmeler için zemin hazırlanmıştır. Daha sonra ise çalışmada nitel araştırma tekniklerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Bu tekniğe göre görüşmeler esnasında önceden hazırlanmış bir görüşme formu ile katılımcıların cevaplarını kendi cümleleriyle belirleyeceği açık uçlu sorular yönlendirilmiştir. Katılımcıların vermiş olduğu cevaplar doğrultusunda onların düşünce ve deneyimleri ile çalışmaya aktarılmıştır.

Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinin seçilmesindeki temel amaç açık uçlu sorular yönlendirilerek katılımcıların kendi düşüncelerini ifade etmelerini sağlayarak vermiş oldukları cevaplar doğrultusunda çalışmaya yön vermektir.

1.5. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Araştırma yapılırken Şanlıurfa'nın merkez ilçeleri olan Haliliye, Eyyübiye ve Karaköprü' de yaşayan ve Suriye'deki iç çatışmalar nedeniyle göç etmiş Suriyeliler ile sınırlandırılmıştır. Genel itibariyle Şanlıurfa'nın neredeyse tüm bölgelerinde yaşayan Suriyeliler mevcut olsa da yerel halk ile temasın yoğun olduğu ve nispeten kırsal ve kentsel alanın bir arada olduğu merkez ilçeler üzerinde sınırlandırmalar yapılmıştır. Bu çalışma doğrultusunda on kadın ve on erkek katılımcı ile görüşülmüştür. Çalışma doğrultusunda katılımcıların doğrudan beyanları aktarılarak değerlendirmeler yapılacaktır.

1.6. ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLAR

Bir araştırmanın başlangıcında kabul edilen hipotezleri araştırmanın amacı doğrultusunda incelenmektedir. Bu doğrultuda 2011 yılında başlayan iç karışıklıklar ile yaşanan savaş neticesiyle Suriye'den Türkiye'ye göç eden Suriyelilerin, Şanlıurfa sınırları içerisindeki yaşam mücadeleleri sürecinde hukuki durumları ve bu bireylere hukukun nasıl uygulandığı ile bireylerin toplumdaki statüsünün haklarını nasıl etkilediği, hakları ve bu durumun hukuk sistemine etkisi üzerine bir çalışma yürütülmüş olup buna göre varsayımlar üzerinde durulmuştur. Buna göre üzerinde durulan varsayımlar şu şekildedir:

1) Şanlıurfa'ya göç eden Suriyelilerin hukuki hakları hakkında bilgiye sahiptirler.
2) Suriyeliler dışlanmalara karşı kendi haklarını savunabilirler.
3) Suriyelilerin göç ettikten sonra topluma uyum sağlamıştırlar.
4) Suriyelilerin Şanlıurfa'da hukuki danışmanlık ve hizmete erişimi sağlanmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Göç kavramını incelemek; göç olgusunu, göçün nedenlerini, türlerini, ortaya çıkarmış olduğu hukuki durum ve neticeleri anlayabilmek için oldukça önemlidir. Göç kavramı ile birlikte temel bazı kavramlar ve bu kavramlar arasındaki farklılıkların ortaya konulması son derece önemlidir. Zira birbirinin yerine kullanan fakat birbirinin anlamını taşımayan kavramlar somut hataların oluşmasına sebebiyet verebilir. Bunun önüne geçmek maksadıyla çalışmanın bu bölümünde kavramsal çerçeve belirlenmiştir.

2.1. GÖÇ KAVRAMI

Kavramsal olarak göçü tanımlamak, insanoğlunun tarihte yer değiştirme hareketlerinin anlaşılmasına ve açıklanmasına beraberinde ise olgusal olarak kavranmasına yardımcı olmaktadır. Göç kavramı birden fazla etki neticesinde ortaya çıkan ve süreç içerisinde değişkenlik gösterebilen karşılıklı etkileşim ortamı yaratan ve özgün bir olgudur.[1] İnsanlık tarihini kökünden etkileyen göç olgusu, multidisipliner bir kavram olup birçok alanda çeşitli çalışmaların yapılmasına zemin hazırlamıştır. Zaman içerisinde yapılan araştırmaların çoğalması ve farklı farklı disiplinlerin araştırmacılarının yolunun göç kavramı ile kesişmesi neticesinde bu kavramın birçok tanımının yapılmasına sebebiyet vermiştir. Bu tanımların bazıları ise aşağıda verilmiştir.

Yalçın'ın yapmış olduğu tanıma göre göç; *"siyasi, ekonomik, toplumsal veya bireysel sebeplerle bir bölgeden başka bir bölgeye yapılan ve kısa, orta veya uzun vadeli olarak geri dönüş veya sürekli yerleşim şeklinde görülen coğrafik, toplumsal ve/veya kültürel yer değiştirme hareketidir."*[2]

[1]F. Güneş, Göç, Yoksulluk ve Sosyal Politika, TÜBİTAK-BİLGEM. Program Adı: Türkiye'de İç Göçün Sosyo-Ekonomik Sonuçları ve Adana Özelinde Değerlendirmesi, Adana, 2012, s 185
[2]C. Yalçın, Göç Sosyolojisi, 1. Baskı, Anı Yayıncılık, Ankara, 2004, s 12-13

Göç Terimleri Sözlüğü' nün yapmış olduğu tanıma göre göç; *"uluslararası bir sınırı geçmek veya bir devlet içinde yer değiştirmektir. Süresi, yapısı ve nedeni ne olursa olsun, insanların yer değiştirdiği nüfus hareketleridir."*[3]

Dünya Çalışma Örgüt (IMO)' ne göre yapılan tanımda göç; *"uluslararası bir sınırı geçmek veya bir devlet içinde yer değiştirmektir. Süresi, yapısı ve nedeni ne olursa olsun insanların yer değiştirdiği nüfus hareketleridir. Mülteciler, yerinden edilmiş kişiler, yerinden çıkarılmış göçmenler ve ekonomik göçmenler buna dahildir."*[4]

Avrupa Birliği (AB) kapsamında yapılan tanıma göre ise; *"AB üyesi olmayan ülkelerden kişilerin AB topraklarında en az on iki ay ikamet etmesine neden olan eylemlere"*[5] göç adı verilmiştir. Fakat AB kapsamında serbest dolaşım politikasının mevcudiyetinden ötürü AB vatandaşlığına sahip olan fertlerin AB sınırlarında yer değiştirmeleri göç kavramı ile nitelendirilmektedir.[6]

Göç konusu insanlık tarihi kadar eski bir maziye sahip olsa da göç süreci içerisinde zaman kavramı ilk kez '1932 Cenevre Kongresi' çerçevesinde düzenlenmiştir. Buna göre bir yıllık zamandan fazla olan göç hareketleri daimi göç, bir yıllık zamandan az bir zamanda gerçekleştirilmiş olan göç hareketleri ise geçici göç olarak adlandırılmıştır.[7]

Son yıllarda sosyal bilimler camiasında göç konusunun popülaritesi artış göstermektedir. Bu artışla beraber Türkçe gerçekleştirilmiş olan çalışmalar incelendiğinde ekseriyetle kavramsal bir sorunla karşılaşılmaktadır. Şöyle ki İngilizce, bir ülkeye başka bir yabancı ülkeden göç edilmesi anlamına gelen 'immigration' ile bir ülkeden yabancı bir ülkeye göç etmek anlamına gelen 'emigration' terimlerinin; Türkçe'de tam anlamıyla karşılığının o olmadığı görülmektedir. Bu nedenledir ki yakın dönemde immigration

[3]Göç Terimler Sözlüğü, No 18, İsviçre, IOM, 2009, s.22.
[4]Richard Perruchoud, vd. Glossary on Migration, International Migration Law, s. 22.
[5]https://immigration-portal.ec.europa.eu/glossary_en#glosM%20 (e.t.10.05.2024).
[6]Karl J. Bade (Hrsg), Politik in der Einwanderungssituation: Migration –Integration- Minderheiten Deutsche im Ausland, Fremde in Deutschland- Migration in Geschicte und Gegenwart, München: C.H. Beck Verlag, 1992, s.18'den aktaran Barış Özdal ve Esra Vardar, "Temel Kavramlar ve Olgular", ed. Barış Özdal, Uluslararası Göç ve Nüfus Hareketleri Bağlamında Türkiye, 1.Baskı, Bursa: Dora Yayınları, 2018, s.7.
[7]Barış Özdal, Uluslararası Göç ve Nüfus Hareketleri, Bursa: Dora Yayınları, 2017, s. 10.

kavramı ‘içe göç’ emigration kavramı ise ‘dışa göç’ kavramlarına karşılık olarak kullanılmaya başlanmıştır.[8]

Göç konusu sosyolojik olarak, ortak ve bütünsel bir tanım geliştirmeye uygun değildir. Zira her bir göçün kendine özgü dinamikleri mevcuttur. Her bir göç eylemi, içerisinde bir biriciklik barındırmaktadır. Her bir göç olgusunda bu olguya katılan her bir göç eylemini gerçekleştiren bireyin hikâyesi farklıdır. Her bir göç eyleminin başrolünde yer alan birey, ikamet ettiği ülkenin dinamikleriyle yeni bir ülkenin dinamiklerinde yaşamayı göze almaktadır. Göç eylemi neticesinde hem gelmiş olduğu ülkeyi hem de terk etmiş olduğu ülkeyi etkileyen bireyler göç sürecine katılmalarıyla birlikte statüleri bakımından ayrışmaktadırlar. Bu nedenle çalışmamızda göç sürecine katılan bireylerin statüleri hakkında da bilgi verilecektir.

2.2. GÖÇ SÜRECİ İLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

Göç kavramının tanımlanmasından sonra bir diğer önemli temel husus ise göçle ilgili temel kavramların da doğru tanımlanmasıdır. Zira göç sürecinin getirmiş olduğu hukuki statülerin belirlenebilir olmasının temeli de göçle ilgili temel teşkil eden önemli kavramların bilinmesine dayanmaktadır. Çalışmanın bu bölümünde göç süreciyle ilgili temel kavramlar açıklanmaya çalışılacaktır.

2.2.1. Kaynak Ülke, Hedef Ülke, Transit Ülke

Bir bireyin yaşamış olduğu ülke, yasal ya da yasa dışı göç eylemlerinin başladığı ülkedir. Bireylerin yaşamamış olduğu ülkeden ayrılması durumunda ikametinden ayrılan ülke kaynak ülke konumundadır. Göç eyleminin kaynağı durumunda olan bu ülkelere menşei ülke de denilmektedir.[9]

[8]Deniz Özyakışır, Göç: Kuram ve Bölgesel Bir Uygulama, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, 2013, s. 7-8
[9]Perruchoud, opç.cit, s. 15, Özdal ve Vardar, a.g.e., s.19.

Gerek yasal gerek yasa dışı yollarla yapılan göç hareketleri neticesinde ulaşılmak istenen ülke ise hedef ülke konumundadır. Yine yasal yollarla ya da yasa dışı yollarla kaynak ülkeden hedef olan ülkeye giderken veyahut hedef olan ülkeden kaynak olan ülkeye geri dönerken ki süreçte yolculuk esnasında geçilen ülkeye ise transit ülke denilmektedir.[10]

2.2.2. Yasal Göç -Yasadışı Göç

Yasal göç, hedef ülkenin yasal prosedürlerine uygun olarak göç sürecinin gerçekleştirilmesini ifade etmektedir. Yasa dışı göç ise bireylerin menşei ülkeden hedef bu ülkeyi yasa dışı yollarla girmesi veyahut yasal yollarla ülkeye girdikten sonra kendisine prosedürler doğrultusunda tanınan izleyin süresini geçirerek o ülkede kalmaya devam etmesi neticesinde kullanılan kavramdır.[11] Açıklamadan da anlaşılacağı üzere yasadışı göç yalnızca kaçak yollarla veyahut sahte belgelerle yapılan göç eylemini ifade etmemektedir. Yasal yollarla göç eden bir bireyin çalışma izninin veya ülkede kalabilmesi için tanınan sürenin bitmiş olması, sahte evliliğinin ya da sahte öğrenciliğinin tespit edilmesi gibi durumlar da yasa dışıdır.[12]

2.2.3. Düzenli Göç- Düzensiz Göç

Düzenli göç kavramı, yasal göç kavramı; düzensiz göç kavramı ise yasa dışı göç kavramı ile çoğunlukla birbirinin yerine kullanılmaktadır. Düzenli göç bir ülkenin kontrol edebildiği ön görebildiği bir göç biçimi olarak tanımlanırken; düzensiz göç, ne zaman ve ne şekilde hangi yöne doğru gerçekleştirileceği öngörülemeyen bir göç hareketi olarak tanımlamaktadır. İlaveten göç eden bir kitlenin gerek sosyal gerek ekonomik gerekse demografik özellikleri oldukça hızlı bir biçimde değişkenlik gösterebilmektedir.[13]

---

[10]Perruchoud, opç.cit, s. 15, Özdal ve Vardar, a.g.e., s.19.
[11]Oğuzhan Ömer Demir, Hakan Erdal, "Yasadışı Göçle İlgili Kavramların Doğru Anlaşılması Sorunu ve Yazılı Basında Çıkan Haberler Üzerine Bir İnceleme", Polis Bilimleri Dergisi, Cilt:12, Sayı:1, s. 35.
[12]Yeliz Yazan, AB'nin Yasadışı Göç Politikası: Türkiye Örneği Çerçevesinde İnsan Hakları Sorunsalı, Milenyum Yayınları, İstanbul, 2016, s. 59.
[13]Abdurrahman Yılmaz, "Uluslararası Göç: Çeşitleri, Nedenleri ve Etkileri", Turkish Studies, Volume:9, No:2, Winter 2014, s. 1687-1688.

AB tarafından yapılan tanımlamaya göre, düzensiz göç; *"bir kişinin gerekli belgeler olmadan ya da sahte belgeler taşıyarak veya yasadışı yollardan giriş yaparak bir ülkeye yerleşmesi, bir ülkeyi transit olarak geçmesidir."*[14] AB bu tanımı yaparken yasadışı göç tanımına yer vermemiştir. Düzensiz göçü önleme yönünden ise çalışmalar gerçekleştirmiş olup yasal göç kanallarını açık ve kontrol altında tutmaya çalışmaktadır.[15]

2.3. GÖÇ SÜRECİNDE SATATÜ SORUNU İLE İLGİLİ KAVRAMLAR

Göçmen, sığınmacı ve mülteci kavramları yer yer birbirinin yerine kullanılmış olsa da özellikle göçmen ve mülteci statüleri arasında mevcut olan farklılıklar hukuki durum açısından oldukça önem teşkil etmektedir.

2.3.1. Göçmen

Göçmen kavramı üzerinde uzlaşılmış bir tanım mevcut olmasa da çeşitli kurumların farklı tanımların mevcuttur. IMO Tarafından yapılmış olan göçmen (migrant), kavramının tanımı "*dışarından herhangi bir zorlama olmadan kişinin hür iradesiyle göç etmeye karar verdiği durumları kapsamaktadır."*[16] Buna karşılık AB tarafından yapılan tanıma göre ise göçmen kavramı, "*daha iyi yaşam şartları aramak üzere ülkesini terk eden kişiye verilen isimdir."*[17]

Göçmen; siyasi, sosyal, ekonomik koşullar gibi birçok sebepten ötürü kendi ülkesini yine kendi iradesi ile yani gönüllü olarak terk eden kişidir. Dolayısıyla da göçmenler tamamıyla kendi kişisel menfaatleri uğruna yaşamış oldukları toprakları terk ederler.

[14]https. //ec.europa.eu/home-affairs/content/irregular-migration_en (e.t. 12.05.2024).
[15]A Global Strategy for the European Union's Foreign and Security Policy, June 2016, s. 28.
[16]Richard, Glossary on Migration, International Migration Law, No:25, s 40.
[17]https. //ec.europa.eu/home-affairs/content/migrant_en (e.t. 10.05.2024).

Göçmen statüsünde göç eden bireyler yasal yollar ile göç hareketini gerçekleştirmiş ise göç etmiş olduğu yerin iznine olmaktadır.[18] Hukuki dayanak elde edemeyecek, yasa dışı yollarla göç etmiş olan göçmenler ise düzensiz göçmen olarak adlandırılır.

Yasa dışı yollarla veya zorunlu sebeplerle göçü gerçekleştiren bireyler göçmen statüsünden ayrı değerlendirilmektedirler. Zira bu noktada göçmen ve mülteci kavramlarının arasındaki farklılıklar ortaya çıkmaktadır.[19]

Uluslararası hukuk kapsamında göçmen kavramı ile Türk hukukundaki göçmen kavramı ile birbirinden farklıdır. Şöyle ki Türk hukuku kapsamında 5543 sayılı İskân Kanunu 3/d fıkrasına göre, *"Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı olup, yerleşmek amacıyla tek başına veya toplu halde Türkiye'ye gelip bu Kanun gereğince kabul olunanlardır."*[20] Aynı maddenin devamında ise "*serbest göçmen, iskânlı göçmen, münferit göçmen ve toplu göçmen"* kavramlarına değinilmiştir.

5543 sayılı Kanun'da dile getirilen Türk soyundan gelme ve Türk kültürüne bağlılık koşulları yalnızca toplu ya da bireysel gelme veya özel getirilme gibi durumlar için geçerliliğini sürdürmektedir. Dolayısıyla da bugün Türkiye Cumhuriyeti sınırlarında yer alan Suriyeli nüfusun tamamını göçmen lafzıyla telaffuz etmek kavramsal bir karmaşıklık meydana getirmekle beraber Türk hukuku kapsamında da kavramsal tartışmaya zemin hazırlamaktadır.

[18]M. E. Sarıkaya, Sosyolojik Açıdan Göç ve Kültürler Arası Etkileşim: Suriyeli Göçmenler Örneği. Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2019, s. 26.
[19]Yusuf Adıgüzel, Göç Sosyolojisi, Nobel Yayınları, Ankara, 2016, s. 5.
[20]N. Yılmaz, 5543 Sayılı İskân Kanunu Hükümleri Uyarınca Türk Vatandaşlığının Kazanılması. Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Sayı 68, 2007, s. 250; Resmi Gazete, Sayı: 26301, 26/09/2006, http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5543.pdf, (e.t. 11.05.2024).

2.3.2. Sığınmacı

Sığınma kavramı, devletlerin kanunları ile belirlemiş olduğu koşullar çerçevesinde yasal olarak başvuruda bulunan kişilere verilen pozitif bir hukuki haktır. Sığınma kavramının vermiş olduğu statü sığınmacı olup bu statü geçici bir statüdür. Zira gerekli şart ve uygunluk durumu gerçekleştiğinde sığınmacı statüsünün yerini mültecilik statüsü alabilmektedir. Fakat kişinin genel durumu ve şartlarının uygunluğu mültecilik statüsüne geçmesi için yetersiz ise kendi ülkelerine geri gönderilebilmektedirler.

Uluslararası hukuk kapsamında Pazarcı' nın yapmış olduğu tanıma göre, *"bir kişinin yabancı bir devletin ülkesine girerek kendi devletince ya da başka bir yabancı devletçe kendisine karşı yapılan baskıdan ya da yasal kovuşturmalardan kaçmasını ve bu açıdan sığındığı devletin güvencesini elde etmesini belirtmektedir."*[21]

Sığınmacı kavramı ise bir devlete mültecilik statüsünde başvuru yapan kimselere verilen isimdir. Bu noktada önemli olan husus, mültecilik statüsüne başvurulması nihayetinde bir sonucun belirlenmemiş olması hususudur. Yani bir başvuru sürecine devam edildiği durumda ortaya çıkan bir kavramdır. IMO tarafından yapılan tanıma göre ise sığınmacılar;

> *"İlgili ulusal ya da uluslararası belgeler çerçevesinde bir ülkeye mülteci olarak kabul edilmek isteyen ve mültecilik statüsüne ilişkin yaptıkları başvurunun sonucunu bekleyen kişiler. Olumsuz bir karar çıkması sonucunda bu kişiler ülkeyi terk etmek zorundadırlar ve eğer kendilerine insani ya da diğer gerekçeler nedeniyle ülkede kalma izni verilmemişse bu kişiler ülkede düzensiz bir durumda bulunan herhangi bir yabancı gibi sınır dışı edilebilirler."*[22]

İç hukukumuzdaki sığınmacı kavramının açıklaması ise şu şekilde verilmiştir:

> *"Sığınmacı: ırkı, dini, milliyeti, belirli bir toplumsal gruba üyeliği veya siyasi düşünceleri nedeniyle takibata uğrayacağından haklı olarak korktuğu için vatandaşı olduğu ülke dışında bulunan ve vatandaşı olduğu ülkenin*

[21]Hüseyin Pazarcı, Uluslararası Hukuk Dersleri, II. Kitap, Ankara: Turhan Kitabevi, 1990'den aktaran Özdal ve Vardar, a.g.e. s. 23.

[22]Göç Terimler Sözlüğü, a.g.e., s.49, European Commission, Migration and Home Affairs, https://ec.europa.eu/homeaffairs/content/asylum-seeker-0_en, (e.t. 11.05.2024).

himayesinden istifade edemeyen veya korkudan dolayı istifade etmek istemeyen ya da uyruğu yoksa ve önceden ikamet ettiği ülke dışında bulunuyorsa oraya dönmeyen veya korkusundan dolayı dönmek istemeyen yabancıyı ifade eder."[23]

2.3.3. Mülteci

Bireylerin kendi ellerinde olmayan sebeplerle zorunlu olarak kendi ülke sınırlarını terk edip başka bir ülke sınırlarını göç etmesine mülteci denilmektedir. Tam da bu noktada mülteciler göçmenlerden ayrılmaktadırlar. Şöyle ki mülteci statüsüne sahip olan bireyler hür iradelerinin dışında gerçekleşen sebeplerden ötürü mecburi olarak ülkelerinden ayrılan kişilerdir.

Mültecilik statüsünü hukuki olarak belirleyen ilk belge Cenevre Sözleşmesi olup bu sözleşme, 1954 yılında imzalandıktan yaklaşık 3 yıl sonra yürürlüğe girmiştir. Bu sözleşmeye göre mülteci kavramının tanımı aşağıdaki gibidir:

"1 Ocak 1951'den önce meydana gelen olaylar sonucunda ve ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden, zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle, yararlanmak istemeyen yahut tabiiyeti yoksa ve bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen her şahsa uygulanacaktır."[24]

Cenevre Sözleşmesi kapsamında, Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1967 Protokolü' nde mültecilik kavramına ilişkin tanımdan coğrafik ve tarihi kısıtlamalar hususları kaldırılmıştır.[25] Türkiye batı kurumları ile uyumlu bir biçimde mülteci kavramını Cenevre Sözleşmesini uygun bir biçimde tanımlamıştır. Dolayısıyla da uluslararası alanda koruma çeşitlilikleri nedeniyle 'mülteci, şartlı

[23]Resmi Gazete, sayı: 22127, 30 Kasım 1994, http://www.multeci.org.tr/wpcontent/uploads/2016/12/1994-Yonetmeligi.pdf, (e.t. 11.05.2024).
[24]BM Mülteciler Yüksek Komiserliği Türkiye Temsilciliği, Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme, http://www.multeci.org.tr/wp-content/uploads/2016/12/1951-Cenevre-Sozlesmesi-1.pdf, (e.t. 11.05.2024).
[25]Özdal ve Vardar, a.g.e. s.15.

mülteci, ikincil koruma ve geçici koruma' olarak sınıflandırmıştır.[26] İlaveten Türk hukuku kapsamında YUKK m. 61'de mülteci;

> *"Avrupa ülkelerinde meydana gelen olaylar nedeniyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında verilen statü"*[27] olarak tanımlanmıştır.

Genel itibariyle göçmen, sığınmacı ve mülteci statüleri sıklıkla kullanılmış olsa da uluslararası göç ile ilgili bazı kavramlar da literatürde yerini almaktadır. Bu kavramları incelemek bu çalışmaya yön verecektir.

2.3.4. Yerinden Edilen Kişiler

Bir ülkedeki iç karışıklık, sorun, savaş, doğal felaket veyahut ülkedeki farklı grupların sebep olduğu tahribatlardan kaynaklı olarak; ikametinde bulunan yeri terk ederek başka bir ülke topraklarına göç etmek zorunda olan kişilere, yerinden edilen kişiler denilmektedir. Yerinden edilen kişiler kavramı ile mülteci kavramının en temel farkı uluslararası sınırları aşmadan yalnızca tabiiyetinin mevcut olduğu Devlet topraklarında hareket etmiş olmasının yeterli olmasıdır. Zira bu nedenle literatürde yerinden edilen kişiler kavramı yerine 'ülke sınırları içerisinde başka bir yere yerleştirilen kişi' olarak adlandırıldığı da görülmektedir.[28]

---

[26]T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, http://www.goc.gov.tr/icerik3/uluslararasikoruma-cesitleri_409_546, (e.t. 11.05.2024).
[26]Özdal ve Vardar, a.g.e. s.15.
[27]Türkiye Cumhuriyeti YUKK, Üçüncü Kısım, Birinci Bölüm, 61.Madde, 12037; A. Karacalar, Türkiye-Avrupa Birliği İlişkilerinde Göç ve İltica: Suriyeli Göçmen Krizine Hukuksal Bir Yaklaşım. Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi 2019, s. 40.
[28]Uğur Özgöker ve Gözde Doğan, Uluslararası Göç ve Mülteci Krizi, İstanbul: Der Yayınları, 2019, s.20.

Yerinden edilen kişiler kavramı ekseriyetle savaş gerekçesiyle yerinden edilmiş olsa da kişiler geçim sıkıntısıyla veyahut daha iyi yaşam şartlarına sahip olma gayesinde olabilmektedirler. Ülke içerisinde yer değiştirmiş olduklarından ötürü uluslararası hukuk alanının konuları arasında yerinden edilen kişiler yoktur. Türkiye'ye gelen ve yaşamını burada sürdüren Suriyeli nüfus, yaşadıkları yerleri 'ülke sınırlarını içerisinde terk etme' ile ilgili şartın noksanlığından ötürü hukuki anlamda yerinden edilmiş kişiler olarak kabul edilemezler.

2.3.5. Şartlı Mülteci

Yayın yılı 1994 olan Türkiye'ye İltica Eden veya Başka Bir Ülkeye İltica Etmek Üzere Türkiye'den İkamet İzni Talep Eden Münferit Yabancılar ile Topluca Sığınma Amacıyla Sınırlarımıza Gelen Yabancılara ve Olabilecek Nüfus Hareketlerine Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik' in 3. maddesinde sığınmacı tanımına yer verilmiştir. Buna göre de mülteci ve sığınmacı statülerinin ayırım noktası olarak coğrafi sınır kabul edilmiştir. Yönetmelik maddesi sığınmacı tanımı;

> *"Irkı, dini, milliyeti, belirli bir toplumsal gruba üyeliği veya siyasi düşünceleri nedeniyle takibata uğrayacağından haklı olarak korktuğu için vatandaşı olduğu ülke dışında bulunan ve vatandaşı olduğu ülkenin himayesinden istifade edemeyen veya korkudan dolayı istifade etmek istemeyen ya da uyruğu yoksa ve önceden ikamet ettiği ülke dışında bulunuyorsa oraya dönmeyen veya korkusundan dolayı dönmek istemeyen yabancı"*[29] şeklindedir.

Bu durum Türkiye'ye Avrupa dışından da gelen kişi veya kişilere sığınmacı statüsü verme yolunu açmakla birlikte Türk hukuku çerçevesinde anlamsal belirsizlikler de ortaya çıkarmıştır. Çünkü Türkiye, hukuki olarak Avrupa bölgesinden gelen kişilere mültecilik statü vermekteyken 2013'te yayınlanan ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu kapsamında zımni olarak ilga etmiştir. Şöyle ki T.C. YUKK m. 62'de şartlı mülteci kavramının aleni tanımı yapılmıştır. Bu tanıma göre:

[29]Türkiye'ye İltica Eden veya Başka Bir Ülkeye İltica Etmek Üzere Türkiye'den İkamet İzni Talep Eden Münferit Yabancılar ile Topluca Sığınma Amacıyla Sınırlarımıza Gelen Yabancılara ve Olabilecek Nüfus Hareketlerine Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik, https://www.multeci.org.tr/wp-content/uploads/2016/12/1994-Yonetmeligi.pdf, (e.t. 11.05.2024).

"Avrupa ülkeleri dışında meydana gelen olaylar sebebiyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında şartlı mülteci statüsü verilir. Üçüncü ülkeye yerleştirilinceye kadar, şartlı mültecinin Türkiye'de kalmasına izin verilir."[30]

Şartlı mülteci kavramı ile sığınmacı kavramı benzerlik göstermiş olsa da sığınmacılık statüsü ülkede kalabilmek için başvuru yapmış olmak esasına dayalıdır. Nihayetinde bekleme süresinin sonunda mültecilik statüsü vardır. Fakat şartlı mültecilik için benzer bir durum söz konusu değildir. Zira şartlı mülteci bir ülkeye yerleşebilme gayesi ile beklemektedir. Bu nedenledir ki Suriyelilerin Türkiye'den mülteci statüsü kazanma durumu söz konusu değildir ve bu bekleme süresi ise üçüncü bir güvenli ülkeye yerleştirilme ile son bulmaktadır.

Şöyle ki Türkiye'de bulunan Suriyeli nüfusu tanımlamak maksadıyla şartlı mülteci kavramını kullanmak yerinde olmayacaktır. Zira tanımlama yapılabilmesi için öncelikle statü belirlemesinin yapılması mecburidir. Fakat Suriyeli nüfusun Türkiye sınırlarına gelişin kitlesel bir akın biçiminde gerçekleşmiş olması herhangi bir statü belirlenmesi işlemi yapılmasını olanaksız kılmıştır. Bunun yanı sıra bir diğer mesele ise hâlihazırda ülkemiz sınırları içerisinde bulunan Suriyeli nüfusun üçüncü bir güvenliği ülkeye yerleştirilmesi gibi bir durumdan bahsetmek olanaksızdır. İş bu nedenle Türkiye'de yaşayan Suriyeli nüfus şartlı mültecilik statüsünde kabul edilemez.

[30]Türkiye Cumhuriyeti YUKK, Üçüncü Kısım, Birinci Bölüm, 62.Madde, 12037, https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6458.pdf, (e.t. 11.05.2024).

2.3.6. İkincil Koruma

6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'n 63. maddesi kapsamında ikincil koruma kavramı açıklanmıştır. Şöyle ki;

> *"Mülteci veya şartlı mülteci olarak nitelendirilemeyen, ancak menşe ülkesine veya ikamet ülkesine geri gönderildiği takdirde;*
>
> *a)Ölüm cezasına mahkûm olacak veya ölüm cezası infaz edilecek,*
>
> *b) İşkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalacak,*
>
> *c)Uluslararası veya ülke genelindeki silahlı çatışma durumlarında, ayrım gözetmeyen şiddet hareketleri nedeniyle şahsına yönelik ciddi tehditle karşılaşacak, olması nedeniyle menşe ülkesinin veya ikamet ülkesinin korumasından yararlanamayan veya söz konusu tehdit nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancı ya da vatansız kişiye, statü belirleme işlemleri sonrasında ikincil koruma statüsü verilir."*[31]

İkincil koruma statüsü kavramının tanımı da göstermektedir ki kişilerin statüleri sonradan verilmiş olup Türkiye'ye Suriyeli nüfusun kitlesel akın biçiminde gelişinden ötürü statü belirleme işlemi olanaksızdır. Bu nedenle de Türkiye'de yaşamakta olan Suriyeli nüfusa ikincil koruma statüsünün verilmesi de Türk hukuku kapsamında mutlak olarak olanaksızdır.

2.3.7. Geçici Koruma Altında Yabancılar

IMO tarafından yapılmış olan tanıma göre geçici koruma altındaki yabancılar kavramı ile ifade edilen:

> *"Menşei ülkelerine dönemeyen üçüncü ülke kişilerinden kaynaklanan kitlesel bir akının meydana gelmesi ya da derhal meydana gelebilecek olması durumunda, özellikle söz konusu kişilerin ya da koruma gerektiren diğer kişilerin yararına olarak, sığınma sisteminin etkin işleyişi üzerinde olumsuz etki yaratmadan sığınma sisteminin işletilmemesi riski varsa, bu kişilere acil ve geçici koruma sağlamak amacıyla sağlanan istisnai özellikteki prosedürdür."*[32]

---

[31]Türkiye Cumhuriyeti YUKK, Üçüncü Kısım, Birinci Bölüm, 63.Madde, 12037, https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6458.pdf, (e.t. 11.05.2024).
[32]Göç Terimler Sözlüğü, a.g.e., s.19.

Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere geçici koruma kavramı, Suriye'de yaşanmış olan iç savaş gibi bir vakanın ardından kitlesel olarak göç hareketlerinin gerçekleştirilmesi gibi bir durumda hızlı bir çözüm bulabilmek maksadıyla türetilmiştir bir kavramdır. Zira böylece devlet hem geri gönderme ilkesine bağlı kalmış olup hem de ülkeye gelen bireylere tek tek statü vermek zorunda kalmamış olacaktır.[33]

2.3.8. Geçici Koruma

Önceki bölümlerde değinildiği üzere, Türkiye Cumhuriyeti sınırı içerisinde yaşayan Suriyeli nüfus için 'göçmen, sığınmacı, mülteci, yerinden edilmiş kişi, şartlı mülteci ve ikincil koruma" gibi kavramların statüsel olarak kullanılmış olsa da Türk hukuku kapsamında bu kavramların Suriye'den gelenlerin statüsel karşılığı olması olanaksızdır.

Peki, bu durumda Türkiye'de bulunan Suriyeli nüfusun statüsü nedir?

Hukuki olarak bu Suriyelileri hangi statüde değerlendirmek gerekmektedir?

T.C. YUKK ile 2014 yılında Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılan Geçici Koruma Yönetmeliği çerçevesinde bu sorunun cevabı netleşmiştir.[34] Geçici koruma kavramı Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği tarafından, *"insan hakları ihlallerinden ve silahlı çatışmalardan kaçan çok sayıda insana gerekli korumayı sağlamak amacıyla esnek ve pragmatik yöntemlerle sığınmaya ilişkin prosedürlerinin göz ardı edilmesi"*[35] olarak tanımlanmıştır. Fiziki olarak sığınma prosedürlerinin askıya alınması imkânsız nitelikte bulup sebebi ise bu kavramın ani yaşanmış bir akın zamanında kullanılıyor olmasıdır. Fakat bu noktada ani akının tanımlanmasına ihtiyaç duyulsa da net bir tanım olmamakla birlikte Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği tarafından 'ani sayılabilecek durumların taşıması gereken şartlar' belirlenmiştir. Buna göre:

[33]T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, https://www.goc.gov.tr/genel-bilgi45, (e.t. 12.05.2024).
[34]Bakanlar Kurulu Kararı: 13/10/2014 No: 2014/6883, Resmi Gazete Yayın Tarihi: 22/10/2014 No: 29153.
[35]United Nations High Commissioner for Refugees. Convention Relating to the International Status of Refugees. http://www.refworld.org/docid/3dd8cf374.html, www.refworld.org.2018, e.t. 12.05.2024.

i. "*Uluslararası sınır üzerinden gelen önemli sayıda insan olması;*
ii. *Gelen insanların varış oranının hızlı olması;*
iii. *Ev sahibi ülkelerin, özellikle de acil durumlarda, tepki kapasitesinin veya absorpsiyon oranının yeterli olmaması;*
iv. *Bireysel sığınma prosedürleri var olan yerlerde, bu kadar çok sayıda başvurunun değerlendirilmesiyle başa çıkılamaması"*[36]

BMMYK yapılmış olan açıklamalara karşılık 2001 yılında geçici koruma ile ilgili olarak AB tarafından da düzenlemeler yapılma yoluna gidilmiştir.

Türk hukuku kapsamında ise geçici koruma kavramı 2014 yılında karşılık bulmaya başlamış olup ilk kez YUKK' ta düzenlenmiştir. Buna göre YUKK m 91'de, *"Ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancılara geçici koruma sağlanabilir."*[37] Her ne kadar YUKK kapsamında geçici koruma kavramına yer verilmiş olsa da bu kavramın tam anlamı ile 'Geçici Koruma Yönetmeliği' kapsamında işlendiği söylenebilir. Zira bu yönetmeliğin maddi metinleri değerlendirildiğinde görülecektir ki esas itibariyle Türkiye'de yaşayan Suriyeli nüfusun hukuki olarak statüsünü belirleme amacı mevcuttur.

Ortaya çıkan neticeler genel olarak incelendiğinde ise Suriye'den Türkiye'ye gelen nüfusun bireysel olarak statüler ettirilmesi pek mümkün olmadığından şartlı mülteci veya ikincil koruma statüsünde değerlendirilemeyeceğinden ötürü ancak geçici koruma kapsamında ele alınabileceği sonucuna varılmaktadır.

> "*Ülkemiz 29.04.2011'den bu yana geçici korumayı, "Türkiye'ye İltica Eden veya Başka Bir Ülkeye İltica Etmek Üzere Türkiye'den İkamet İzni Talep Eden Münferit Yabancılar ile Topluca Sığınma Amacıyla Sınırlarımıza Gelen Yabancılara ve Olabilecek Nüfus Hareketlerine Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik" ve 30.03.2012 tarihli ve 62 sayılı "Türkiye'ye Toplu Sığınma Amacıyla Gelen Suriye Arap Cumhuriyeti Vatandaşlarının ve Suriye Arap Cumhuriyetinde İkamet Eden Vatansız Kişilerin Kabulüne ve Barındırılmasına İlişkin Yönerge" (İçişleri Bakanlığı*

[36]Conclusion on International Cooperation and Burden and Responsibility Sharing in Mass Influx Situations Conclusion on International Cooperation and Burden and Responsibility Sharing in Mass Influx Situations No. 100 (LV) – 2004.
[37]Türkiye Cumhuriyeti YUKK, Üçüncü Kısım, Dördüncü Bölüm, 91.Madde, 12037, https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6458.pdf, (e.t. 11.05.2024).

Yönergesi) çerçevesinde sağlamakta iken günümüzde, YUKK ile 22 Ekim 2014 Tarihli GKY hükümlerine göre yapılmaktadır."[38]

2.4. ENTEGRASYON, ASİMİLASYON VE ADAPTASYON SÜREÇLERİ

Göç kavramının beraberinde getirdiği tartışmaların en sık karşılaşılanlarından biri de göçmenlerin entegrasyonu ve asimilasyonudur. Entegrasyon kavramı, göç eden bireyin kimliğini kaybetmeden göç etmiş olduğu toplum içerisinde yaşarken uyum sağlama sürecini anlatmaktadır. Asimilasyon kavramı ise göç eden bireyin, göç etmiş olduğu toplum içerisinde yaşarken kimliğini unutarak yaşamış olduğu topluma uyum sağlamasını ifade etmektedir. Bu iki kavram birbirinin aksini ifade etse de lafızda birbirinin yerine kullanılarak anlam karmaşıklığına sebep olabilmektedir.

Göç veren devletler kendi vatandaşlarının gittikleri yerde asimile olmasından çok entegre olmasını istemektedir. Bu noktada IMO tarafından yapılan entegrasyon tanıma göre;

"Göçmenlerin hem birey hem de grup olarak toplumun bir parçası kabul edildiği süreç olarak tanımlanabilir. Genellikle göçmenler ve ev sahibi toplumlar arasında iki yönlü bir sürece atıfta bulunur. Ev sahibi toplumların göçmenleri kabul konusundaki gerekli somut koşullar, ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir."[39]

AB ise entegrasyon kavramını *"üye devletlerin vatandaşı ve üye devletlerine göçle gelen bireyleri karşılıklı ve dinamik bir uyum süreci"* [40]olarak tanımlamaktadır.

[38]Zeynep Deniz Altınsoy, Yabancılar Hukuku Çerçevesinde Uluslararası Koruma, Mersin: Çağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksel Lisans Tezi, 2015, s.54.
[39]Göç Terimler Sözlüğü, a.g.e. s.17.
[40]European Commission, Migration and Home Affairs, https://ec.europa.eu/home-affairs/what-wedo/networks/european_migration_network/glossary_search/integration_en, (e.t. 12.05.2024).

Asimilasyon kavramına gelindiğinde ise IMO, *"etnik bir grubun ya da sosyal bir grubun- niyetle azınlığın diğer bir grup da uyumlu hale gelmesi"*[41] şeklinde tanımlarken; AB, *"bir azınlık grubun çoğunluk grubunun ya da ev sahibi toplumun davranış modellerini benimsemesi ve sonunda çoğunluk grubu ya da ev sahibi toplum içerisinde kaybolması süreci"*[42] olarak ifade etmektedir.

Entegrasyon ve asimilasyon kavramlarından farklı olarak adaptasyon ise değişme süreci ya da uyum sağlama biçimi olarak tanımlanabilmektedir. Zira göç edenlerin hedef ülkeye ulaştıktan sonraki süreçte o ülkede yaşayan insanlar ile yaşayacakları uyum problemleri düşünüldüğünde adaptasyon kavramı sık karşılaşılan bir kavram haline gelmektedir.

Adaptasyon hem hedefte bulunan ülkenin yerli halkı için hem de sonradan gelen göç edenler için oldukça önemli bir süreçtir. Bu süreç bir hayli uzun ve zorlu bir süreçtir. Bu sürecin en doğru biçimde tamamlanabilmesi için temel aktör ise hedef ülkenin devletidir.[43] Devletin bu adaptasyon sürecinde izleyeceği tutum ve geliştireceği göç politikaları ayrıştırıcılıktan ziyade bütünleştiricilik politikaları olur ise adaptasyon süreci nispeten daha az zorlu geçebilmektedir. Göç süreçleri düşünüldüğünde hedef ülkede yeni bir hayata başlayacak, sürecin başrolünde yer alan göç eden bireyler, doğup büyümüş olduğu ülkeden ayrılarak yeni bir ülkeye, yeni bir düzene, yeni bir hayata başlarken birçok sorunu da beraberinde taşır. Zira geldiği ülkenin dili, dini, ırkı, ideolojisi, siyasi tutumu vb. birçok sosyolojik değerlerle birlikte alışagelmiş olduğu düzeni terk ederek tabiri caiz ise 'göç ettiği yaşta yeniden doğmuş bir insan' olarak hayatta kalma mücadelesi vermek zorundadır. Bu nedenle de hedef ülkenin göçle gelen bireylere karşı tutumu, bu bireylerin adaptasyon süreçleri neticesinde entegrasyon ve asimilasyon ayrımında tarafının belirlenmesinde büyük bir öneme sahip olacaktır.[44]

---

[41]Göç Terimler Sözlüğü, a.g.e., s. 3.
[42]European Commission, Migration and Home Affairs, https://ec.europa.eu/home-affairs/what-wedo/networks/european_migration_network/glossary_search/integration, (e.t. 12.05.2024).
[43]Özdal ve Vardar, a.g.e. s.24.
[44]Filiz Tufan Emini, Göç Sonrası Sorunların Çözümünde Sivil Toplum Stratejisi, (1. Baskı), Ekin Yayınevi, Ankara 2018, s. 39-40; Sertaç Mim Tümtaş, Ergun Cem, "Göçün Toplumsal ve Mekânsal Yapı Üzerindeki Etkileri" Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 2016/21(4), s. 1347-

2.5. GÖÇ VE ÖTEKİ KAVRAMI

Öteki kavramı Frankenberg tarafından, *"başka bir ülkede doğmuş olan, sonradan gelen, devlete yabancı, vatansız, konuk, ait olmayan, mülteci ya da turist"*[45] biçiminde tanımlanmıştır. Bu noktada göçmenler bir önceki bölümde ifade edildiği üzere göç ettikleri ülkede yaşamış olduğu birçok zorluğun yanı sıra bir de yerli halk tarafından kabul edilmemek, dışlanmak ve 'öteki' sıfatı ile nitelendirmek gibi durumlarla karşı karşıya kalmaktadırlar. Tam da bu noktada adaptasyon sürecinin hızlı bir biçimde tamamlarlar ise öteki olmaktan da hızlıca kurtulabilmelerini mümkün kılabilirler. Uluslararası alanda göç kavramı ile beraber dinsel, etnik, kültürel, siyasi farklılaşmalar olarak da görülebilmektedir. Zira göç edenler hedefteki ülkede adaptasyon süreci içerisindeyken ırkçı ve zorba tavırlarla karşılaşarak ayrım içeren davranışlara maruz kalabilmektedirler. Bir göçün zorunlu veya isteyerek olması göz önünde bulundurulmadan göç edenlerin varlığından rahatsız olan, göçle gelenleri istemeyenler; onları öteki olarak görmektedirler.

> *"Ötekileşme ya da ayrışma, yabancılaşma ile birlikte gelinen aşamada yeni yaşam çevrelerinde meydana gelmektedir. Esasında göç olgusu açısından toplumsal soyutlanma gerçekleşirken öncelikle toplum birleşik bir şekilde hareket etmektedir. Daha sonrasında yer değiştirme hareketinin meydana gelmesiyle karşıt gruplar oluşmakta yani bir nevi göç olgusundan sonra toplumda ayrışma gözlemlenebilmektedir. Bu durum toplumun asimilasyondan ziyade entegrasyona kanalize edilmesini önemli kılmaktadır."*[46]

Küresel anlamda dünya insanı olarak ifade edilebilirken bir yandan da öteki olarak ifade edilen göç edenler, bir sistem içerisinde azınlık konumunda olmalarından ötürü ne yazık ki göç edilen ülkede hem göçmenler için hem de ülke için olumsuz bir etki yaratabilmektedir. Zira göçmenler hâlihazırda adaptasyon süreçleriyle birlikte gelen kimlik çatışmaları ve kültür kırılmaları yaşarken bir de dışlanmaya maruz kalabilmekteler.

1359; Anthony Giddens, Sosyoloji, çev. Hüseyin Özel, 1. Baskı, Kırmızı Yayınları, İstanbul 2012, s.545. Mehmet Anık, Kimlik ve Çokkültürcülük Sosyolojisi, 1. Baskı, Açılım Kitap, İstanbul 2012, s. 75- 77.

[45]G. Frankenberg, Zur Alchemie von Recht und Fremdheit. Die Fremden als juridische Konstruktion. Balke, F. v.d. (der.) Schwierige Fremdheit. Über Integration und Ausgrenzung in Einwanderungsländern, Frankfurt/M: Suhrkamp. 1994, s 47.

[46]Z. Aksoy, Uluslararası Göç ve Kültürlerarası İletişim. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi. Cilt:5 Sayı:20, 2015, s. 74.

"Gerek etnik cemaatler için gerekse etnik azınlıklar için sosyal dışlanma bağlamında 'ben' ya da 'biz' ve 'öteki' ayırımı temelinde kişisel ve kültürel kimliğini oluşturmak durumunda kalan göçmenler özellikle de yetişme çağında olan gençler zaman zaman özgünlüklerini, din ve ulusal kökenlerini aşırı vurgulama eğilimi gösterirler. Özgünlüğü koruma durumu öz saygı ihtiyacının bir parçasıdır."[47]

Türkiye özelinde öteki kavramını ele alırken göç eden ya da sığınan bireylerin sınıra yakın ülkelerden gelen bireylere karşı ırkçı yaklaşımlar, yabancı düşmanlığı, sosyal dışlanma, kimlik baskıları, kültürel dışlanma, yalnızlaştırma, ötekileştirme gibi durumlarla karşı karşıya kalınabilmektedir.[48] Bu noktada Türkiye'ye göç eden Suriyeli bireyler özelinde bakacak olursak;

"...Suriyeli sığınmacıların giderek artması ve kalıcılık olgusunun daha fazla ön plana çıkmasıyla toplumda bu tür söylemlerin arttığı görülmektedir. Ancak bu türden söylemlerin toplumun genel kanaatini yansıttığını söylemek yanlış olacaktır. Dolayısıyla bu ayrımcı söylemlerin sınırlı bir kitlenin görüşlerini yansıttığı gerçeği de göz önünde bulundurulmalıdır. Yine de her ihtimale karşı hükümetin bu konuyla ilgili sık sık kamuoyu yoklaması yapması, sığınmacılara karşı artabilecek olan ötekileştirme sürecini azaltabilecek ve var olan önyargıları hafifletebilecek önlemlerin alınması gerekmektedir."[49]

Zaman içerisinde Türkiye sınırları içerisinde yaşayan Suriyeli sayısının artmasının da etkisi ile beraber yaşam pratikleri, hayatın olağan akışları ve toplumsal farklılıklar düşünüldüğünde bugün hala gündemde olan Suriyelilere karşı nefret ve ötekileştirme söylemleri ile birlikte bu söylemleri eylemlere dönüşerek bireylere ne yazık ki zarar verebilmektedir. Esas itibariyle Türk vatandaşlarının Suriyeli göçmenlere karşı olan 'kaygı ve davranışları' genel itibariyle evrensel bir nitelik taşımaktadır. Zira yabancılara karşı korku algısı ya da bilinmeyenin ver vermiş olduğu korku/tedirginlik evrenseldir. Fakat bu durum bugün gelinen noktada herhangi bir ülkeden göçle gelmiş olan bir bireyin işlemiş olduğu suç ya da gerçekleştirmiş olduğu yasa dışı bir eylemden ötürü; o ülkeden gelen ya

[47]P. Ogan, Berlin'de Yaşayan Üçüncü Kuşak Türklerin Türkiye İle Bağları ve Kültürel Aktarım Süreçleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2015, s 36; A. Temizer, 2013: Karadağ'da Öteki Sorunu: Müslümanlar (1878-1913), History Studies. International Journal of History, 5(3), s. 223-240.

[48]S. Ünal, Türkiye'nin Beklenmedik Konukları: "Öteki" Bağlamında Yabancı Göçmen ve Mülteci Deneyimi. Zeitschrift für die Welt der Türken Journal of World of Turks. Vol:6 No:3, 2015 s 68.

[49](http://ods2016.org/index.php/doc-dr-ibrahim-mazman-sahsenem-pinar-ortadoguda-gochareketleri-ve-turkiyeye-etkisi/, 2018. (e.t 15.05.2024).

da o insanla aynı uyruğuna sahip olan herkes aynı şekilde şiddet ve zorbalıkla maruz bırakılmasına sebebiyet vermemelidir. Tam da bu noktada gelmiş oldukları ülkede yaşamış oldukları zorbalığın bir başka versiyonunu yaşatmak insan hakları çerçevesinde de kabul edilebilir değildir.

Biz ve öteki, yalnızca iki insan grubu arasında değil, birbirinden farklı olan tutumlar arasındaki *"duygusal bağlanma ve antipati, güven ve kuşku, güvenlik ve korku, iş birliği ve çekişme arasındaki ayrımı*"[50] da temsil eder. Biz aidiyetimizi ifade ederken öteki, onları dolayısıyla da hakkında yeteri kadar bilgiye sahip olunmayan ve aidiyeti olmayan grubu öbürünü, onları temsil eder. Dolayısıyla öteki olarak görmenin beraberinde getirmiş olduğu onlar algısı ile birlikte önyargılar ve stereotipilerin yayılmasına ve dolayısıyla da kin ve nefret söylemlerinin beraberinde sosyal gerginlik ve şiddet eğilimlerini meydana getirmesi gibi durumlarla karşılaşmak mümkündür.[51]

[50]Zygmunt Bauman, Sosyolojik Düşünmek, çev. Ahmet Akın Pilgir, 17. Baskı, Ayrıntı Yay., İstanbul 2018, s.49.

[51]Müşerref Yardım," İç Grup (Biz) ve Dış Grup (Onlar) Bağlamında Fransız İntelligentsia Örneği", Sosyoloji Konferansları, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Metodoloji ve Sosyoloji Araştırmaları Merkezi, İstanbul 2016, s. 333-350; Meral Gezici Yalçın, Göç Psikolojisi, 1. Baskı, Pharmakon Yayınları, Ankara 2017, s 112

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SURİYE GÖÇÜ VE HUKUKİ STATÜ

3.1. SURİYE GÖÇÜ VE GÖÇMEN SORUNU

Orta Doğu bölgesinde 2011 yılı itibariyle başlayan Arap isyanlarından biri de Suriye sınırları içerisinde cereyan etmiştir. Suriye'de gösteriler düzenlemesi, protesto eylemlerinin başlaması, duvarlara rejim eleştirileri yazılmasıyla ayaklanmalar hız kazanmıştır. Esad rejiminin bu karşıt eleştirel tutumlara vermiş olduğu cevap ne yazık ki şiddetli olmuştur. İlk olarak Suriye'nin Dera şehrinde başlayan protestolar 2011 yılının ikinci yarısı itibariyle ülke çapında yayılmıştır.[52] 2012 yılının Temmuz ayına gelindiğinde ise merkezi yönetim ile muhalif gruplar arasındaki çatışmalar Şam ve Halep şehirlerinde de görülmeye başlanmıştır. Suriye sınırları içerisinde yaşanan bu çatışmalarda can kayıpları beraberinde hem iç hem de dış göçleri hızlandırmıştır. Zira Suriye'de merkezi yönetim, hâkimiyeti zedelendikçe daha sert müdahalelerle karşılık vermeye başlanmıştır.

Türkiye, coğrafi ve stratejik konumundan ötürü tarih boyunca hem düzenli göçlerin hem de düzensiz göçlerin kimi zaman hedef ülkesi konumunda kimi zaman ise transit ülkesi konumunda olmuştur. Nitekim 2011 yılı itibariyle Suriye'de kendini göstermeye başlayan çatışmalar neticesinde de kitlesel olarak bir göç akını yaşanmıştır. Hâlihazırda mevcut olan resmi verilere göre 3 milyondan fazla Suriyeli, Türkiye'de yaşamaktadır.[53]

Türkiye'ye Suriye'den gelen göçü anlayabilmek ve temellendirebilmek için öncelikle Suriye'deki çatışmaların ve beraberindeki sürecin kronolojik olarak incelenmesi önemlidir. Bu noktada da öncelikle 17 Aralık 2010' da bir seyyar satıcının Tunus'ta valilik önünde kendini yakarak intihar etmesi üzerine sivil eylemler çıkmaya başlamıştır. Bu eylemle beraber birçok ülkede halkın sokağa dökülmesiyle başlamıştır.

---

[52]A.B. Boening, The Arab Spring: Re-balancing the greater Euro-Mediterranean? New York: Springer. Danış, D. (2010). Irak'tan ırağa: 2003 sonrası Irak'tan komşu ülkelere ve Türkiye'ye yönelik göçler 21. Ankara, ORSAM 2014, s. 48–49.

[53]Göç İdaresi Başkanlığı (t.y.). Türkiye'de geçici koruma. E. 6 Eylül 2023, https://www.goc.gov.tr/turkiye-de-gecici-koruma, (e.t. 15.05.2024).

Ortadoğu ve Kuzey Afrika ülkelerinde halkların gösterdiği tepkiler literatürde 'Arap Baharı' ifadesiyle yerini almıştır.[54] Literatürde Arap Baharı olarak bilinen olayları tetikleyen koşullar arasında yoksulluk, işsizlik ve gelir dağılımındaki eşitsizliklerin ön planda olduğu dolayısıyla da ekonomik gidişatın kötü olmasına bir de rejim baskısı ile insan hakları ihlalleri temel teşkil etmektedir. Zira halk yönetimdeki diktatör ve mutlak monarşi anlayışına karşı direnmektedir.[55]

Her ne kadar Esad, Arap Baharı adı verilen isyan dalgasının Suriye'ye sıçramayacağını belirtmiş olsa da isyan dalgası giderek büyümekteydi. Nitekim 6 Mart 2011'de halk, rejimi devirmek için sloganlara başlamış olup bu sloganları da okul duvarlarına yazan 15 öğrenci tutuklanarak işkenceye maruz kalmıştır. Bu durum çok geçmeden halkın sokağa dökülmesine ve rejime karşı sloganların eylemlere dönüşmesine sebebiyet vermiştir.[56]

Birleşmiş Milletler Suriye Özel Temsilcisi olan Geir Pedersen, "*2023 yılında hâlâ Suriye halkının savaş nedeni ile büyük bir karmaşanın yanı sıra tahmin dahi edilemeyecek büyük bir ölçüde derin bir insani, siyasi, askeri güvenlik, ekonomik ve insan hakları krizi yaşadığını"*[57] dile getirmiştir. Savaşın başladığı yıldan bu yana yarım milyondan fazla insan hayatını yitirirken milyonlarca insan sakat kalmıştır. On binlerce insan temel ihtiyaç ve hizmetlerini karşılayamaz hale gelmiştir. Suriye'deki savaş "*5,5 milyon Suriyeli ülkesini terk etmek zorunda kalırken 6,8 milyon Suriyeli de ülke içinde yerinden edilmiştir.*"[58] Suriye'deki bu iç savaş başta Türkiye olmakla birlikte şüphesiz ki göç nedeniyle birçok ülkeyi etkilemiştir. Özellikle Türkiye'nin Suriye ile olan sınır yakınlığı ve bu sınırın uzunluğu ile birlikte sınırda uygulanan açık kapı politikası nedeni ile oldukça büyük etki yaratmıştır.

---

[54]Bianet, Arap Ayaklanmaları'nın 5. Yılı: Kronoloji, 08/02/2016, https://bianet.org/bianet/siyaset/171447-arap-ayaklanmalarinin-5-yili-kronoloji., (e.t. 15.05.2024).

[55]İ. Sağsen, Arap Baharı, Türk dış politikası ve dış algılaması". Ortadoğu Analiz, 2011, s 31-32.

[56]Suriye İç Savaşında Dört Yılda Neler Oldu? 17 Mart2015, ://bianet.org/bianet/siyaset/163049-suriye-ic-savasinda-dort-yilda-neler-oldu, (e.t. 15.05.2024).

[57]Yerel isyanda Uluslararası iç savaşa: 13. yılında Suriye iç savaşı", 17 Mart 2023, https://www.insamer.com/tr/yerel-isyandan-uluslararasi-ic-savasa-13- yilinda-suriye-ic-savasi.html, (e.t. 15.05.2024).

[58]Yerel isyanda Uluslararası iç savaşa: 13. yılında Suriye iç savaşı", 17 Mart 2023, https://www.insamer.com/tr/yerel-isyandan-uluslararasi-ic-savasa-13- yilinda-suriye-ic-savasi.html, (e.t. 15.05.2024).

"İç savaş ve yıkıcı etkilerinden kaçmak zorunda kalan Suriyeliler siyasi, dini ve coğrafi sebeplerle göç yeri olarak daha çok Türkiye'ye yönelmişlerdir. Bunun yanında Türkiye göç konusunda dini, siyasi, bölgesel ve insani gibi birçok sebeple diğer ülkelere göre daha fazla sorumluluk üstlenmiş ve Suriyeli göçmenlere kapılarını açmıştır."[59]

Suriye'den Türkiye'ye göç hareketlerine bakıldığında ilk dalgası 9 Nisan 2011 tarihinde Hatay' ın Yayladağı ilçesi Cilvegözü sınırından yaklaşık 250 kişinin giriş yapmasıyla gerçekleşmiştir.[60] Fakat bu göç hareketleri bugün dahi son bulmamıştır.

Suriye'den gelenlerin kitlesel olarak gelmesinden ötürü hukuki statülerine dair bir kavram belirsizliği ortaya çıkmış olsa da bu muğlaklık zaman içerisinde Suriyeliler için 'geçici koruma' statüsünün uygun görülmesi ile neticelenmiştir. Fakat Suriyelilerin kitlesel olarak Türkiye'ye sığınmak zorunda olmasıyla basına yansıyan ve beraberinde de günlük konuşmalarda değişkenlik gösteren tanımlanmalarında, 'sığınmacı, göçmen, mülteci' kavramlarının yargın olarak kullanıldığı görülmektedir.

Suriye'de bugün hala sağlanamamış olan güvenlik ortamından can güvenliği kaygısı ile kaçan bireyler kendisini ve ailesini korumak maksadıyla Türkiye'ye sığınmak zorunda kaldıkları ilk zamanlarda gerek devlet yetkilileri tarafından gerekse basın tarafından misafir kavramı ile nitelendirilmiştir.[61] Misafir kavramı ise hukuki bir statü ifade etmemektedir. Bu nedenledir ki topluma uyum hususunda çeşitli sorunların yaşanmasına ve beraberinde ise toplumun bu kesimi kabul süreci hususunda zorlanmalarına sebep olunmuştur.[62]

[59]M.Ş. M. Neccar, Suriye'den Türkiye'ye göç: Nedenler, sonuçlar ve umutlar". İlahiyat Akademi, 2017, s 185-189.
[60]Göç İdaresi Başkanlığı (t.y.). Türkiye'de geçici koruma. Erişim: 6 Eylül 2023, https://www.goc.gov.tr/turkiye-de-gecici-koruma., (e.t 15.05.2024).
[61]K. Özaslan, Dış 'tan iç' e evrilen bir kitlesel göç: Türkiye'nin Suriyelileri". Akademik Yaklaşımlar Dergisi, 14, 2023, s 131.
[62]A. Öztürk Terzi "Göç edenlerin tanımlanma sorunsalını göç idaresi başkanlığının "Misafirimsin" adlı kamu spotu üzerinden okumak". Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergisi, 1 (57), 2023, s 38-54.

Suriye'de başlayan iç karışıklıkların kısa süreceğini ve biteceğini bu nedenle de Türkiye'ye gelen Suriyelilerin geri döneceği öngörüsü gerekçesiyle ilk etapta misafir kabul edilen Suriyelilerin, karışıklıkların devam etmesi nedeniyle Türkiye'deki yetkililer de süreçle ilgili yeni kararlar ile birlikte hukuki statü ve hakların belirlenmesi konusunda çalışmalara mecbur kalmıştır.[63]

3.2. SURİYE'DEN GÖÇ EDENLERİN HUKUKİ STATÜLERİ VE HAKLARI

Türkiye'ye göç eden Suriyeliler, yerinden edilmiş olmaya bağlı olarak birey olarak siyasi, ekonomik sosyal ve toplumsal haklar yönünden eşitlikten yoksun bir hukuki statüsü adım atmaları ile başlamıştır.

Göç edenlerin resmi bir statü verilerek tanımlanmış olmaları hukuki güvence anlamına gelmekle birlikte onlara gerek siyasi gerek sosyal gerek ise ekonomik haklar elde etmeleri için önemli bir aşamadır. Zira bu haklar, savaş gibi zorlayıcı bir sebepten ötürü yaşamış olduğu ülkeden göç etmek mecburiyetinde kalan bireylerin insani şartlarda yaşama hakkının güvencesidir. Fakat göçmenlerin bu gaye ile çıkmış oldukları yolun sonunda ulaştıkları yerde haklarını talep edebilmek için bir sosyal statü ve kimlik elde ederek insani şartlarda yaşamayı, insan olmanın bir gerekliliği olarak hak etmektedirler. Dolayısıyla Suriyeli göçmenler için de hukuki bir çerçevenin belirli olması ve güvencenin mevcut olması beraberinde de yaşama ve adil yargılanma hakkının getirmiş olduğu birtakım kazanımlar ile birlikte belirsizlik süreçlerin de mevcudiyeti bu çalışmanın şekillenmesine vesile olmuştur.

[63]İ. E. Taş, S. Durgun ve M. Bal, "Türkiye'de Suriyeli göçü sonrası geliştirilen politikaların kriz yönetimi bağlamında değerlendirilmesi". Şarkiyat, 14 (3), 2022, s, 1238- 1255.

İlk olarak 2011 yılında Türkiye sınırından açık kapı politikası ile gelen birçok kişi herhangi bir koşul aranmaksızın kabul edilmiştir. Erdoğan'a göre, *"Türkiye sınırda uygulamış olduğu politika ile Suriyeli göçmenlerin iç politikada kültürler ve dini dayanışmanın bir aracısı olarak görüp; dış politikada ise bölgesel ve insani bir dış politikanın aktörü olmanın aracı olarak"*[64] sunulmuştur.

Öncelikle Türkiye Suriye'den gelenleri misafir kavramı ile tanımlamış ve kültürel ve dini kodların ortak referansı olarak toplum ile sonradan gelen Suriyeli göçmenler arasında siyaset ve toplum arasında bir uzlaşı zemini sağlamaya çalışılmıştır.[65] Fakat ilk etapta toplumsal kabulün dayanağı olarak misafirlik olgusunun temelinde yatan geçicilik şartına bağlı söylemler ile hareket edilse de kriz süreci uzamış ve Türkiye'de bulunan Suriyelilerin sayısı 30-40 bin arasında bir sayıya ulaştığında Dışişleri Bakanlığı tarafından kritik eşik adı verilen 100 bin sayısı gündeme gelmiştir.[66] Sınırlarda gelen kişiler için geçici barınma merkezleri inşa edilerek güvenlik alanları oluşturulmaya çalışılsa da kısa sürede son bulacağı düşünülen kriz dönemi 13 yılı aşkın bir süredir devam etmektedir. Dolayısıyla da Suriyeli göçmenlere misafirlik olgusu ile yaklaşmak artık mümkün değildir.

Suriyeli göçmenlerin sayısının artmasıyla birlikte sosyal statüde ve toplum nezdinde tanıma ve tanımlama sorunlarını da beraberinde getirmektedir. Türkiye'nin tarafı olduğu uluslararası hukukta kabul ettiği sözleşmenin çekince şartı ile birlikte iç hukuk kapsamında uygulamış olduğu kanun ve maddelerine göre Türkiye Cumhuriyeti kapsamında Suriyelilere hukuki olarak mülteci pek göçmen statülerinin verilmesi mümkün değildir.

Türkiye'nin taraf olmuş olduğu 1951 Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin BM Sözleşmesi' (kısaca ifade edilen 1951 Cenevre Sözleşmesi) çekince koyduğundan ötürü Avrupa dışında kalan bölgelerden gelen kişilere mülteci statüsü verilmemektedir. Bundan kaynaklı olarak da sığınma başvurusu da alınmamaktadır. Bahsi geçen bu çekincenin

[64]M. Murat Erdoğan, "Açık Kapı Politikasından Açık Sınır Politikasına Türkiye'deki Suriyeliler", https://www.uikpanorama.com/blog/2020/03/09/acik-kapi-politikasindanacik-sinir-politikasina-turkiyedeki-suriyeliler-murat-erdogan, 2021, s 7, (e.t. 15.05.2024).
[65]Bekir Karakoca, "Türkiye'ye gelenler 100 bini geçti", https://www.milliyet.com.tr/gundem/turkiye-ye-gelenler-100-bini-gecti1612399, 2012, (e.t. 15.05.2024).
[66]N. Ekşi, 6458 Sayılı "Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ile Bu Kanuna İlişkin İkincil Mevzuatta Yer Alan Temel Kavramlar" içinde Türkiye'de Mültecilik, Zorunlu Göç ve Toplumsal Uyum, Yayına Haz. Songül Sallan Gül vd. Bağlam Yayıncılık, İstanbul, 2020, s 174- 206.

etkileri 2013 tarihli YUKK ve 2014 tarihli Geçici Koruma Yönetmeliği kapsamında da görülmektedir. Bahsi geçen çekince coğrafi çekincedir. Daha önceki bölümde izah edildiği üzere Avrupa'dan gelmediklerinden ötürü Suriyeliler için mülteci statüsü ve mültecilik hakları uygulanmamaktadır.[67] Mültecilik statüsünün yanı sıra Suriyeliler için göçmenlik statüsü da kullanılamamaktadır. Bunun sebebi ise iç hukukta bulunan göçmenlik şartları hususundaki 5543 sayılı İskân Kanunu' da madde şartlarıdır. Bu şarta göre Türk soyuna ve Türk kültürüne bağlı olan kişiler içi göçmenlik kavramı kullanılabilmektedir.[68]

Sosyolojik bir tanımlamayı ifade eden göçmen kavramı esas itibariyle zorunlu ya da gönüllü yer değiştirmeye bağlı olarak ortaya çıkan göç olgusunun öznesini ifade ediyor olsa da hukuki prosedürler işin içerisine girdiğinde kavramın ifade ettiği tanımlamanın sınırlarının değiştiğinin bir göstergesi olarak Suriye örneği kabul edilebilirdir. Bu nedenle de iki kavramın karşılığında da yer bulamayan Suriye'den gelen bireyler için farklı statüler formüle edilmiştir.

2001 AB Geçici Koruma Direktifi ile ilk kez kullanılan 'geçici koruma' kavramı Türkiye'de bulunan Suriyelilerin hukuki statüsünü belirlemiştir.[69] Bu doğrultuda da YUKK m.91 ile Geçici Koruma Yönetmeliği düzenlenmiştir. Burada geçici korumanın temel şartı toplu yapılan göçleri kapsıyor olmasıdır. Ayrıca herhangi bir yasal güvencenin bulunmamasından ötürü, Türkiye'de geçici koruma uygulaması Cumhurbaşkanlığının takdirindedir. Dolayısıyla da geri göndermeme vaadi verilmiş olsa dahi gelenler ancak Cumhurbaşkanlığının takdiriyle geri gönderebilirler.[70]

Suriyelilerle ilgili geçici koruma statüsünün beraberinde vermiş olduğu haklar ve imkânlar arasında; uzun sürede ikamet izni sağlama, oturma izni, vatandaşlık başvurusunda bulunma ve kalış sürelerini uzun süreli oturma iznine dönüştürme yoktur. Öte yandan Suriye'den gelenler için ise Türkiye, yerleştirme ülkesi olmakla birlikte vatandaş olma

[67]N. Ekşi, 6458 Sayılı "Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ile Bu Kanuna İlişkin İkincil Mevzuatta Yer Alan Temel Kavramlar" içinde Türkiye'de Mültecilik, Zorunlu Göç ve Toplumsal Uyum, Yayına Haz.: Songül Sallan Gül vd., Bağlam Yayıncılık, İstanbul, 2020, s 195.
[68]N. Ekşi, a.g.e. s 177.
[69]Itır Aladağ Görentaş, In Between Ambiguitiesof Terms: Evaluating Temporary Protection In Terms of Human Rights, The Migration Conference 2020 Proceedings Migration and Politics, 2020, s 79, 80.
[70]Cihan Oğuz, "Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Tepkinin Sosyal Medyadaki Temsili: Hashtaglerde Nefret Söylemi", Al-Farabi 6. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi, 2019, s. 64-75

isteği üzerine inşa edilmiş kalıcılık sağlama amacı da taşıyan bir ülkedir.[71] Tam da bu noktada İç duygu Suriyelilerin mevcut olan yasal statü olan geçici koruma ile pratikteki durumun uyuşmadığını ve Türkiye'nin doğru bir göç yönetimi gerçekleştirebilmesi için *"politika yapıcıların muhafazakâr milliyetçi politikalar ile küresel değişimleri temel alan bir göç politikasını inşa edecek reformlar arasında bir karar vermeleri gerektiğini"* [72] ifade etmiştir.

Genel itibariyle Suriye'den Türkiye'ye göç eden ve Türkiye'de misafirlik söylemlerinden geçici koruma statüsüne kadarki süreçte organik bir devamlılık ile birlikte kaygan bir hukuki zeminde hayatta kalmaya çalışan Suriyeliler, bir ayağı dışardaymış gibi yaşamaktadırlar. Geçici koruma statüsü ile birlikte eğitim, sağlık ikamet ve çalışma yaşamına katılımla ile ilgili haklar sağlanmış olsa da bu bireylerin entegrasyonu hususunda kalıcı bir çözüm sunulmamıştır. Dolayısıyla az önce bahsetmiş olduğumuz misafirlik ve geçici koruma statüsü arasındaki organik bağ söylemi tam da bu noktada kendini göstermektedir.

3.3. SURİYE'DEN TÜRKİYE'YE GÖÇ EDENLERİN UYUM SÜRECİ

Bir göç çalışmasında, entegrasyon, asimilasyon, kaynaşma ve uyum kavramları kavramlarına değinmek kaçınılmazdır. Zira ancak bu kavramlara yoğunlaşıldığında göç eyleminin ve sürecinin; siyasi, sosyal ve hukuki yönlerini temellendirmek ve anlamak mümkün olacaktır.

[71]İ. Kaya ve E. Eren Yılmaz, Türkiye'deki Suriyelilerin hukuki durumu: Arada kalanların hakları ve yükümlülükleri. SETA Vakıf, 2015, s. 64.
[72]Ahmet İçduygu, Syrian Refugees in Turkey: The Long Road Ahead, https://www.migrationpolicy.org/sites/default/files/publications/TCMProtection-Syria.pdf, 2015, s.12, (e.t. 15.05.2024.)

Entegrasyon, asimilasyon, kaynaşma ve uyum kavramları tek taraflı kavramlar değildir. Beraberinde hedefteki ülkenin vatandaşlarını da etkilemektedir. Ülke içerisindeki uyum durumu söz konusu olduğunda mevcutta olan meskûn insanların nasıl bir zemin içerisinde ve hangi çerçeveye uygun yaşamış olduklarını ortaya koyar. Dolayısıyla da bu kavramlar pratikte, huzur ve huzursuzlukları beraberinde ise refahı belirler.

Uyum süreci, hem karmaşık hem de çok yönlü bir süreci temsil etmektedir. Göç eden bireyin gitmiş olduğu ülkeye göre nitelik kazandığı gibi hâlihazırdaki nitelikleri de uyum süreçleri hususunda belirleyici rol üstlenmektedir. Uyum sürecine etki eden faktörler göz önünde bulundurulduğunda, hukuki, siyasi, sosyal, ekonomik durumundan medeni durumuna, cinsiyet ve yaş özelliklerine kadar birçok olgu göz önünde bulundurulmaktadır. Bu faktörlerin yanı sıra uyum sürecini değerlendirirken mevcut durumun yaratmış olduğu etkiye verilen tepkiler olarak da incelemek mümkündür. Etkiye tepki yaklaşımı ile bakıldığında yerli halk tarafından göçle gelen bireylere karşı tepkileri ile uyum süreci değerlendirilebilir.

Göç, süreçte asimilasyon politikalarının yerini uyum sürecinin alması beraberinde de geldikleri ve bulundukları düzene uygun bir yaşam sürmeleri dolayısıyla da mevcut normları içselleştirerek yerleşik nüfus ile benzeşmeleri beklentisi ile bireylerin geldikleri ve geride bıraktıkları normları terk etmeleri beklenmiş ve tam anlamıyla asimile olmuş olması istenebilmektedir. Fakat bugünkü şartlar altında bu durum pek mümkün görülmeyebilmektedir. Zira bugün, çok kültürlü olma, çok kimlikli olma ve kozmopolittik bir düzene sahip bir yapıdan ötürü göçmenlerin asimilasyonu sürdürebilir olmayabilmektedir.[73] Dolayısıyla da gelişen ve değişen şartlarla birlikte uyum ve kaynaştırıcı bir yapının bir arada nüfuz etmesi göçmenlerin entegrasyon sürecini ve öteki olmayı hızlıca sonlandırılacaktır.

[73]B. Kartal ve E. Başçı, Türkiye'ye yönelik mülteci ve sığınmacı hareketleri, CBU Sosyal Bilimler Dergisi, 12, 2014, s. 222.

Uyum süreci karşılıklı etkileşim içerisinde gerçekleştirilen bir süreç olduğundan ötürü hem uzun hem de sabır isteyen yorucu bir süreçtir. Zira arada görünmeyen duvarlar mevcut olup bu duvarların yok edilip tarafların yakınlaştırılması amaçlanmaktadır. Uyum sürecinin bir gereği olan karşılıklı etkileşim işe beraberinde değişimi de getirmektedir.[74]

Uyum sürecinin başarılı olabilmesi için göçle gelenlerin, geldikleri toplumda ekonomik, sosyal ve siyasi süreçlere katılım sağlaması veyahut katılıma açık olması gerekirken öte yandan ise iletişim, eğitim, sağlık ve sosyal hizmetler kapsamına alınmaları gerekmektedir.

Özellikle 2011 yılından başlayıp bugün hala devam eden Suriye'den Türkiye'ye göç hareketlerinin beraberinde getirmiş olduğu en önemli sorunlardan biri uyum sorunudur. Türkiye'nin uyum süreciyle ilgili sürece vermiş olduğu önemi ifade etmek için 2019 yılının uyum yılı olarak ilan edilmiş olması yadsınmamalıdır.

Türkiye, başta hukuki ve kurumsal olmak üzere birçok alanda yeni düzenlemeler yaparak uyum sürecini desteklemiştir. Örneğin İskân Kanunu yetersizlik nedeniyle değiştirilmiş, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü oluşturulmuş ve yabancılarla ilgili birçok iş ve işlemler bu müdürlüklere bağlanmıştır. Uyum kavramı ise göç müdürlükleri tarafından tanımlanmış olup bu tanımla da uyum kavramının, asimilasyon ve entegrasyon olmadığı hususları üzerinde durulmuştur. Uyumun temelinin gönüllülük olduğunu ve karşılıklı anlayışa dayandığını açıklamıştır.[75]

Peki, Suriye'den Türkiye'ye göç edenlerin uyum sürecinde karşılaştıkları bariyer nelerdir?

Suriye'den Türkiye'ye göç eden bireylerin öncelikli olarak karşılaştığı sorun dil sorunudur. Türkiye sınırları içerisinde eğitim, sağlık, sosyal vb. tüm hizmet alanlarında kullanılan dil Türkçedir. Dolayısıyla göçle gelenler ilk olarak dil problemi yaşamaktadırlar. Devamında ise eğitim alanında, istihdam alanında, sağlık alanında, hukuki ve idari konularda ve gerek sosyal gerek de psikolojik alanlarda uyum problemleri yaşamaktadırlar.

[74]M. Hynie, Refugee integration: Research and policy: Peace and conflict. Journal of Peace Psychology, 2018, s 265, 270.
[75]T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, http://www.goc.gov.tr/icerik3/uluslararasikoruma-cesitleri_409_546_548, (e.t. 15.05.2024).

Bunların temelinde dil sorunundan kaynaklı iletişimsizlik mevcut olsa da tetikleyici sebeplerinin arasında ise savaş gibi ağır bir travmatik süreçten çıkmış olmaları ve gelmiş oldukları toplumdaki uyum süreçlerinin ekonomik yetersizlik ve yoksulluk faktörü ile birleşmesi gibi sebepler mevcuttur.

3.4. SURİYELİLERİN GEÇİCİ KORUMA ALTINA ALINMA SÜRECİ

3.4.1. Türkiye' ye Giriş

2011 yılı itibariyle Suriye'nin genelinde baş gösteren iç karışıklıklar nedeniyle yaşama hakkı elinden alınan ya da alınma ihtimaliyle yüz yüze gelen Suriyeliler, Türkiye'ye göç etmeye başlamıştır. Bu göç hareketleri Türkiye Cumhuriyeti kurumları arasında yer alan; 'Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü ve Kızılay' tarafından koordine edilmiş olan bir biçimde gerçekleştirilmiştir. Bütün sınır kapıları kontrol altına alınmıştır. Sınırlardaki güvenlik şartlarının değişmesinden ötürü sınırlara denetimlerin yapılarak güvenlik önlemlerinin sıkı tutulması hususunda çalışmalar yapılmış olup Suriyelilerin hangi noktalardan ülke sınırına girebileceği belirlenmiştir. Normal koşullar altında Suriyelilerin sınırları kullanarak vize şartı aranmaksızın ülkeye girişleri mümkündü. Fakat 2016 yılının başından itibaren üçüncü ülke olarak Türkiye'ye herhangi bir ülkeden, herhangi bir sınır kapısından giriş yapmak isteyen Suriyeliler geçerli bir pasaport ve vizeye sahip olmadan kabul edilmektedirler. Bu nedenle özellikle pasaport girişleri ile ilgilenen kurumlar denetlenmektedir. Geçiş işlemleri yalnızca aile birleştirmeleri ve acil kabul edilen tıbbi ihtiyaçlar için sınırlandırılmamıştır.

3.4.2. Geçici Koruma Talebi

Türkiye Cumhuriyeti'ne, doğrudan Suriye'den veyahut kabul gören vizesi mevcut olan bir ülkeden giriş yapan Suriyeliler, Türkiye devletinin 'geçici koruma talep etme ve geçici korumadan yararlanma' hakkında sahip olurlar. Fakat ülke legal olmayan yollarla girilmiş ise bu haktan yararlanabilmek için öncelikle İl Göç İdaresi Müdürlüklerine müracaat ederek öncelikle ülkeye girişlerini meşrulaştırmalıdırlar.

Geçici Koruma kapsamında yararlanabilmek için legal bir yolla ülkeye gelmemiş olanlar, ilgili kuruma giderek geçerli bir mazeret sunmaları koşuluyla ceza almayabilirler. Bu noktada gerekli prosedür tamamlanınca yasal olarak izin süreçleri başlamış kabul edilir.

3.4.3. Kayıt Süreci

Türkiye sınırları içerisinde koruma hizmetlerinin uygulayıcısı, Türkiye Cumhuriyeti devletidir. Bu nedenle de Türkiye Cumhuriyeti'ne sınırlarına gerek yasal gerek yasa dışı yollarla giriş yapan bireyler mutlaka Devletin resmi kurumlarına kayıt yaptırmalıdırlar. Zira yaptırılacak olan kayıtlar ülke sınırları içerisinde varlıklarını yasal olarak güvence altına alacak olan temel işlemlerin ilk sırasındadır.

Ülke içerisinde kamu hizmetlerinden yararlanılmasına izin verilmesi için göçle gelen bu bireylerin kayıt altında olması mecburidir. Özellikle Suriyeliler, yapılması aksatılmadan ya da hiç yapılmayan kayıt işlemleri nedeniyle Türkiye Cumhuriyeti tarafından Suriyelilere tanınan sağlık, eğitim, refah ve istihdam imkânlarından yararlanabilir. GİGM'e kayıt yaptırmamış olan Suriyeliler, BMMYK ve BM Kapsamındaki kurum ve kuruluşların insani yardım konularında engellerle karşılaşa bilmektedirler.

Geçici Koruma talebinde bulunan Suriyeliler kayıt işlemleri Türkiye'nin ilgili ve yetkili kurumları olan İl Göç İdare Müdürlükleri ve Polis birimleri tarafından sağlanmaktadır. Geçici Koruma Tasarısı ile bireylerin kayıtları Göç İdaresi Genel Müdürlükleri' ne bildirilmektedir. Bu doğrultuda kayıt olmak isteyen Suriyelinin, kayıt olmak istediği şehirde bulunan İl Göç İdaresi Müdürlüğü'ne müracaat ilk adamdır. Bu adamı takip eden süreçte Suriye'de bulunan makamlardan alınan ilgili belgelerin tamamının ibraz edilmesi sürecin selameti açısından oldukça önemlidir. Fakat iç karışıklıkların olduğu bir ülkeden gelen Suriyeli bir bireyin elinde herhangi bir belge mevcut değil ise ilgili makamlarca beyan usulüne göre kayıt işlemleri gerçekleştirilebilmektedir. Bu noktada oldukça önemli olan bir diğer husus ise kayıt esnasında dil hususunda herhangi bir problem yaşanması durumunda kurum tarafından ücretsiz tercüman desteği verilmesidir.

3.4.4. Ön Başvuru

Suriyeli bireylerin Geçici Koruma yararlanıcı olarak kayıt altına alınmadan önce bir ön başvuru sürecinin içerisine dâhil olmaları gerekmektedir. Zira kayıt işleminde parmak izi, iletişim bilgileri, bireysel bilgiler ve fotoğraf gibi verirler kayıt altına alınmaktadır. Bu işlemler Kolluk Kuvvetlerinde bulunan Yabancılar Şubesi tarafından gerçekleştirilmektedir. Bu ön kayıt işlemi neticesinde, İl Göç İdaresi Müdürlüğü tarafından verilen evraklar ile birlikte bir ay içerisinde 'Geçici Koruma Kimlik Belgesi' alınabilmektedir.

Ön kayıt belgesi ile ülke içerisinde kalabilme hakkı elde etmiş olan Suriyeliler güvenlik soruşturmasına sonrasında kimlik belgelerini alarak ülkedeki hak ve imkânlardan yararlanabilmektedir. Olası güvenlik soruşturması neticesinde reddedilen başvurulara itiraz hakkı da mevcuttur. Genel olarak bu ön kayıt işlemlerinde Geçici Koruma Kimlik Belgesi işlemlerinde bebeklere öncelik tanınmaktadır.

3.5. SURİYE'DEN GÖÇ EDENLERİN HAK VE HİZMETLERE ERİŞİMİ

Suriye'den Türkiye'ye göç eden ve hayatını burada idame ettiren bireyler, en temel hakkı olan yaşama hakkı gasp edildiğinden ötürü Türkiye'ye sığınmışlardır. Türkiye'de insani muamele görmeyi bekleyen Suriyeliler, Devlet düzenlemeleri ile çeşitli hak ve hizmetlerden de yararlanabilmektedirler. Bu noktada Geçici Koruma Yönetmeliği ve AB Geçici Koruma Yönergesi Maddeleri dikkate alınmaktadır. Özellikle eğitim hakkıyla ilgili olarak yaşamış oldukları illerde bulunan barınma merkezleri ve Milli Eğitim Bakanlığı tarafından eğitim hizmetine tabii olmaktadırlar. Bu kapsamda 'okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim' başta olmak üzere eğitim hizmetleri sunulmaktadır. Bunun yanı sıra her yaş grubu için dil eğitim kursları, meslek edindirme, hobi ve beceri kurs hizmetleri de sunulmaktadır. Bu noktada eğitim hakkıyla ilgili düzenlemeler Milli Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğünce yayınlanan genelgelerle yasal çerçeve içerisine oturtulmuştur.[76] Milli Eğitim Bakanlığı'nın yanı sıra Yükseköğretim Kurumu da gerek ön lisans gerek lisans gerekse yüksek lisans gibi akademik eğitim süreçlerinde ilgili düzenlemelerle Suriyelilere haklar tanımıştır.

Ülkemizde bulunan Suriyelilerin büyük bir çoğunluğunda 18 yaşından küçük çocuk ve gençlerin olmasından ötürü dil sorunu ve beraberinde sürekliliğin olmaması gibi problemlere sebebiyet verebilmektedir. Bu noktada kurs imkânları tanınmıştır.

Yine Geçici Koruma Yönetmeliği ve AB Geçici Koruma Yönergesi kılavuzluğunda Suriyeliler için sağlık hizmetleri alanında da düzenlemeler yapılmıştır. Zira iç savaş gibi bir kaotik ortamdan kaçarak Türkiye'ye sığınan bu bireyler gelmiş oldukları toplumun üzerlerinde bırakmış olduğu gerek fiziksel gerek psikolojik sorunları tedavi edebilmek maksadıyla sağlık hizmetleri de muhtaç bir biçimde gelmektedirler. Bu nedenle barınma merkezlerinde ve dışındaki sağlık hizmeti sunan kurumlarda Sağlık Bakanlığı kontrolü altında hizmet alabilmektedirler.

[76]İsmail Barış ve Melike Boztilki, "Uluslararası Göç ve Çocuklar", AbulfezSuleymanov, Pelin Sönmez, Fatma Demirbaş Ünver, Selami Metin Akbaba, (ed.), Refakatsiz Göçmen Çocuklar, Transnational Press London, London, 2019, s.221.

Suriyelilerin Türkiye'ye geldikten sonra hayatını idame ettirebilmek için temel ihtiyaçlarını karşılayabilmesi gerekmektedir. Geçici Korunan Suriyeli bir birey için istihdam ile ilgili korular için, Geçici Koruma Yönetmeliği çerçevesinde 'Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına' başvuruda bulunabilecek ve Geçici Koruma statüsünde olarak çalışabilecektir. Fakat çalışma izni daimi bir izin olmayıp koruma süresiyle sınırlıdır.

İkamet konusunda Geçici Koruma kapsamında alınan ikamet ile Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu kapsamında alınan ikamet izinleri birbirinden farklıdır. Kanun kapsamında belirtilen ikamet izni, koşulların karşılanması durumunda; geçerli bir pasaport ve yeterli bir banka hesabı için sunulan belgeler ile kabul edilmektedir. Koruma talebi olmayan bu başvurucular BMMYK kapsamındaki desteklerden yararlanamayacağı gibi Geçici Koruma kapsamında tanınan haklardan da yararlanamamaktadır. Bunun yanı sıra Geçici Koruma altında olan bireylerin ise ikamet izinlerinin olduğu ili, ilçeyi değiştirmek istemeleri durumunda ise gerekçeleri ile birlikte kuruma başvurmaları gerekli ve yeterlidir. Bu durum oldukça önemlidir çünkü koruma talebinin olmuş olduğu vilayetin dışında bir yerde yaşıyor olmaları o bireylerin bölgede sunulan hizmet ve haklardan yararlanmalarına ve sorumlu oldukları yönetmeliğin yükümlülüklerine aykırı davrandıklarından cezai işlem uygulanabilmektedir. İkamet dışında koruma kapsamındaki Suriyeliler için seyahat konularında da hakkı ve bu hakkı kullanım şartlar düzenlenmiştir. Bu nedenle bulundukları ilin göç müdürlüklerine başvuru yaparak seyahat izin belgeleri almaları gerekmektedir.[77]

Türk hukuku kapsamında Suriyelilere tanınan haklardan biri de evliliktir. Fakat bu evlilik Medeni Kanun'da olduğu üzere geçerli evlilik olmak zorundadır. Yani Türkiye'deki yetkili evlendirme kurumu tarafından verilen izin doğrultusunda gerekli belgeler ile yazılı ve sözlü başvuru yapıldığı takdirde resmi olarak evlilik işlemleri başlatılacaktır. Türkiye sınırları içerisinde evlenecek olan Suriyeli bir birey Türk kanunlarından mesuldür.

[77]Yıldırım Turan, Osman Şaşkın, AB'ye İltica Başvurularının Değerlendirilmesinde Geri Kabul ve Güvenli Üçüncü Ülke Tartışmaları, PESA Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2017, Cilt:3, Sayı:1,s 54, 60.

Evlilik hakkının zorunlu olarak getirmiş olduğu bir diğer hak da doğumdur. Dolayısıyla doğan her bir birey için doğum kaydı yapmak mecburidir. Türk kanunlarına göre her yeni doğan bebek 30 günlük süre içerisinde nüfus müdürlüğüne kaydedilmek zorundadır. Zira bir çocuk kimlik belgesi olmadan haklardan faydalanamayacağı gibi ülkede yok hükmünde olacaktır.

Temel hak ve hizmetlerin yanı sıra özel hak ve ihtiyaçlar da mevcuttur. AB Geçici Koruma Yönergesi ve Geçici Koruma Yönetmeliği kapsamında yapılan çalışmalar kapsamında madde 13/4'te ve 14/1' de;

> *"Refakatsiz küçükler ya da işkence, tecavüz ya da başka ciddi türden psikolojik, fiziksel ya da cinsel zulüm görmüş insanlar gibi özel ihtiyaçlara sahip geçici korumadan yararlanan kişilere, gerekli sağlık ve diğer yardımların üye devletler tarafından sağlanacağı hüküm altına alınmıştır."*[78]
>
> *"18 yaş altı geçici korunanların ev sahibi devletin kendi vatandaşlarına sunduğu koşullar ile eşit koşullar altında eğitim sisteminden yararlanacakları da hükme bağlanmıştır"* [79]

Bu maddelerin yanı sıra Yönetmelik'in 48. Maddesi çocuğun üstün yararı kapsamında desteklerin sağlanması gerektiğini öngörmektedir. Devamında ise madde 49 çerçevesinde aile birleşimi konusu işlenmiştir. Bu doğrultuda aile birleşimi söz konusu olduğunda üçüncü bir ülkenin olması ve Türkiye aracılığı ile ilgili ülkenin büyükelçiliği ile iletişim kurulması gerekmektedir. Fakat yine bu süreçten ve haktan da yararlanabilmek için Suriyelilerin öncelikle GİGM' e kayıt olmaları gerekmektedir aksi takdirde bu izinlerden ve haklardan yararlanılamayacaktır.

[78] AB Geçici Koruma Yönergesi, https://www.goc.gov.tr/avrupa-birliginde-gecici-koruma, (e.t. 15.05.2024).
[79] AB Geçici Koruma Yönergesi, https://www.goc.gov.tr/avrupa-birliginde-gecici-koruma, (e.t. 15.05.2024).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

GÖRÜNMEZ STATÜSÜNDEN GÖRÜNÜR STATÜSÜNE BİREYLER: ŞANLIURFA'DAKİ SURİYELİLER

4.1. ŞANLIURFA'DAKİ SOSYO- KÜLTÜREL YAPI VE GÖÇ İLİŞKİSİ

Sosyal kültürel yapı incelendiğinde Şanlıurfa'da geleneksel bir yapının olduğu ve bu geleneksel yapının temelinin de farklı kültürlerin bir arada bulunmasından kaynaklı oldu görülecektir. Nitekim tarih boyunca farklı dil ve dinlerin bir arada yaşamış olduğu bir coğrafyada yer alan Şanlıurfa, farklı kültürlerin kesişim noktasıdır. Bu noktada kültürel birleşimin temel yapılarından biri de dini inançlar ve bu dini inançlardan en etkin olanı ise İslam dinidir.[80] Şanlıurfa' nın kültürel yapısı araştırıldığında ve incelendiğinde bu yapının dini motifleri de bünyesinde barındıran oldukça önemli bir şehir oluğu ve 'Peygamberler Şehri' olarak tanımlandığı bilinmektedir.[81]

İnsanlar arasındaki ilişkiler incelendiğinde Şanlıurfa'nın genelinde kan bağı aracılığıyla oluşturulan birlikteliklerin ön planda olduğu dolayısıyla da ferdilikten ziyade aşiret ve büyük aile yapılarının ön planda olduğu görülmektedir. Şanlıurfa'da mevcut olan kan bağı birlikteliklerinin beraberinde toplumsal ilişkilerin, birey düzeyinde değil grup düzeyinde olmasına ve ekseriyetle de geleneksel bir yapı ile aşiret ya da ailenin büyüklerinin söz sahibi olduğu ataerkilliğin yoğun yaşandığı bir yapı görülmektedir. Bu yapı çeşitli sebeplerle etkinliğini yitirmeye yüz tutmuş olsa da bugün halen mevcudiyetini sürdüren insanların kolektif yapıda olduğu bir kültürel yapıdan söz etmek mümkün olacaktır.

[80]A. Kürkçüoğlu, ve S. Kürkçüoğlu, Şanlıurfa Kültür ve Turizm Varlıkları, 1. Baskı, Şanlıurfa İli Kültür Eğitim Sanat ve Araştırma Vakfı (ŞURKAV) Yayınları, Şanlıurfa 2017, s. 22.
[81]Celil Abuzer, "Şanlıurfa'da Değişen Toplumsal Yapıda Taziye Geleneği" Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi, 2010/10(2), s. 259-274.

Şanlıurfa genelinde özellikle devam etmiş olsa da etkinliğini kaybetmeye başlayan bağlılık ve kolektif yapılar bireyselliğe doğru evrilirken özellikle göç alması, çeşitli yatırımların artması, üniversite ve gelişen şehir olanakları gibi aktif rol oynayan etkenleri saymak mümkündür. Her ne kadar geleneksel yapıdan modern yapıya doğru bir geçiş sürecinde olmuş olsa da Şanlıurfa'nın genelinde mevcut olan aile yapılarının ve çok çocuk sayısının beraberinde aile içerisindeki ilişkilerin devam etmesiyle oldukça yavaş ilerlemektedir.

Şanlıurfa genel itibariyle farklı kültürlerin bir arada yaşadığı bir coğrafya olsa da kültürel farklılıkların beraberinde sonradan gelen için bu uyum ve adaptasyon süreci açısından sorun oluşturabilir bir durumdur. Fakat gerek iç göç gerek dış göç sürecine dâhil olan bu kent farklı kültürlerin bir arada bulunmasına saygılı ve etnik kimliğe sahip insanlardan oluşan bir yapıya sahiptir. [82]

Şanlıurfa'nın genelinde farklı kültürden insanlar bir arada yaşamaktadır. Genel itibariyle Şanlıurfa'nın sokaklarında gezerken insanların kılık kıyafetleri ile hangi meşrebe ait olduğunu anlamak mümkündür. Fakat bu durum insanların birbirlerini öteki olarak nitelendirmesine ya da dışlanmasına sebep olmaktan ziyade birbirlerine saygı duymasına vesile olmaktadır. Farklı etnik kimliklerin bir arada olması bir rahatsızlık sebebinden ziyade birlikteliğin pekiştireci olarak görülebilir. Türk, Kürt ve Arap kesiminin aynı coğrafyada yaşadığı Şanlıurfa, Zazalar ve Türkmenlerin de bir arada yaşadığı komşu ülke vatandaşlarının sıklıkla seyahat ettiği, etkileşim içerisinde olduğu bir şehirdir. Bu çok kültürlü yapı himayesinde Laz, Azeri, Çerkez ve Abaza gibi milletleri de barındırmaktadır. Bölge insanı çok kültürlülük ile birlikte çok dil bilgisine de sahiptirler. Bu çok kültürlü yapı aslında zaman içerisinde zenginleşmiş olsa da temeldeki geleneksel bakış açısını, tabularını ve ataerkilliğini koruyarak nesilden nesle aktarılmaktadır.

[82]Celil Abuzer, "Şanlıurfa'da Değişen Toplumsal Yapıda Taziye Geleneği", Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi, 2010/10(2), s. 259-274.

Şanlıurfa'nın geneline bakıldığında Eyyübiye, Yakupiye, Harran Kapı gibi kırsaldan göç almış bölgelerin mevcudiyeti dikkat çekmektedir. Bunun temel sebebi ise ne kırsalda ne de şehirli olma konusunda bir kararlılığı olmayıp ikisi arasında sıkışmış bir kültürü şehirli hayatını uydurarak yaşam süren yapılar görülmektedir. Genel itibariyle bakıldığında ise Şanlıurfa geleneksel yapısını sürdürmeye çalışan feodal ilişkilerinden ötürü neredeyse yerde halkın tamamının birbirini tanıdığı ya da ilişkiler vasıtasıyla bağ kurduğu bir şehirdir.

Genel yapısı itibariyle dini motiflerle ön plana çıkan şehir misafirperverliği, sıcaklığı ve doğallığı ile paylaşımda bulunmayı benimseyen bir toplum yapısına sahip olsa da her toplulukta olduğu gibi bu şehirde de hoşgörüyü kaybetmiş, içine kapanmış insanları mevcuttur.

Göç ile ilişkili olarak Şanlıurfa değerlendirilmek istendiğinde ilk olarak savaş gibi zorunlu bir sebep nedeniyle ülkesini terk eden Suriyeliler özelinde değerlendirilecek olursa coğrafi konumu nedeniyle ve savaş öncesi dönemlerde de sıkça karşılıklı etkileşim içerisinde olmaları nedeniyle ‘bilinen şehir’ olarak kabul edilebilirdir.

Suriye'de kullanılan dil ile Şanlıurfa'da kullanılan dilin benzerlik göstermesi göç edenlerin iletişim sorununu aza indirmesini dolayısıyla da uyum açısından Türkiye’nin diğer şehirlerine göre büyük oranda tercih edilebilir bir şehir haline getirmiştir. Şanlıurfa'da bulunan halkın etnik köken ve kültürel yapılar söz konusu olduğunda saygı çerçevesinde yaşanılabilir bir kent olması ve beraberinde geleneksel bir yapıya sahip olması özellikle Suriye’den gelen halkın tanıdık olduğu bir düzendir. Göç sürecinde temel amacı can güvenliğini sağlamak ve korumak olan bireyler güvenlik sorununu ortadan kaldırdıktan sonra elbette ki hayatta kalabilmek için bulundukları bölge ile uyum sağlamak ve ilişki kurmak mecburiyetindedir. Bu ilişkilerin kurulabilmesi için ise öncelikli ihtiyaç dil olup bu sorunda Şanlıurfa'da Türkiye'nin geneline nispeten daha azdır. Bu nedenledir ki göç söz konusu olduğunda tercih edilebilirliği artmaktadır.

4.2. ŞANLIURFA'DA İKAMET EDEN SURİYELİLERE YÖNELİK ALGILAR

Ülkelerinde bulunan savaş ve iç karışıklıklardan kaçarak gerek uluslararası standartlara uygun gerek ise yasa dışı yollarla Türkiye'ye gelen Suriyeliler mevcuttur. Genel olarak Türkiye'nin çabalarına rağmen Batı ülkelerinden gerekli insani yardım ve destekler yeteri düzeyde yapılmamış olsa da Türkiye'de 'açık kapı politikası' ve 'geçici koruma' statüsüne geçişler sağlanmıştır.[83]

Suriye'den Türkiye'ye gelen bireyler beraberinde politik, sosyal ve ekonomik sorunlara da neden olmaktadırlar. Dolayısıyla da yeni bir kültürün ülkeye akın akın girmiş olmasıyla birlikte neredeyse tüm sosyal yapılarda etki yarattığını görmek mümkündür.[84] Bugün gelinen noktada Suriye'den gelenlerin Türkiye'de yalnızca etkilenen konumuna değil aynı zamanda etkileyen konumuna da sahiptir.

Genel olarak Suriyelilerin Türkiye'ye gelmesiyle birlikte kayıt dışı istihdamlar yaygınlaşmış beraberinde ise bu haksız rekabetin ortaya çıktığı görülmüştür.[85] Neredeyse tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de akın akın gelen göç hareketleri neticesinde iş gücü piyasası oldukça fazla etkilenmiştir. Zira düşük ücret ile çalışan bir grubun varlığı piyasada ücretlerin düşük tutulmasına sebep olmuştur.[86]

Her ne kadar Türkiye'ye gelen nüfus ekonomik anlamda sorunlara sebebiyet verse de beraberinde konut piyasasında sıkıntılar yaşanmasına zemin hazırlamış olsa da bu topluluğun savaş gibi bir ortamdan kaçarak ülkeye sığındığı gerçeği yadsınamazdır. Bu nedenle de öncelikli olarak temel sorun teşkil eden eğitim öğretim, sağlık, barınma, kentsel yaşama uyum ve kültürel ihtiyaçlar gibi konularda ihtiyaçların giderilmesi önemlidir.[87]

---

[83]İ. Arsalan, Y. Bozgeyik ve E. Alancıoğlu, Göçün ekonomik ve toplumsal yansımaları: Gaziantep'teki Suriyeli göçmenler örneği. İlahiyat Akademi Dergisi, (4), 2016, s. 136.
[84]S. Karaca, Kayıt Dışı Mülteciler, Kayda Değer Sorunlar, Analist Dergisi, (31), 2013, s. 72.
[85]O. Oytun, Suriyeli sığınmacıların Türkiye'ye etkileri raporu. Ankara: ORSAM- TESEV Rapor No: 195,2015 s. 9.
[86]M. Erdoğan, Türkiye'deki Suriyeliler: toplumsal kabul ve uyum. Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi (HUGO) Yayınları: Ankara, 2014, s. 6.
[87]Yazıcıoğlu, Suriyeli mülteciler paneli selamlama konuşmaları. https://ww4.ticaret.edu.tr/komsuulkeler/wpcontent/uploads/sites/65 2015/05/SuriyeliM%c3%bclteciler-Paneli.pdf, 20 Ağustos 2019, (e.t. 20.05.2024).

Çok kültürlü bir yapıya sahip olsa da Şanlıurfa bölgesiyle birlikte Türkiye'nin diğer bölgelerine de dağılan göç grupları kültür ve yaşam tarzı farklılıklarından ötürü toplumun ahengin bozulmasına, çok eşliliğin yaygınlaşmasına, boşanma oranlarının da bu durumdan etkilenmesine sebep olurken 18 yaş altında çalışan sayısının artması gibi sonuçları da beraberinde getirmektedir. Özellikle Gaziantep, Şanlıurfa ve Kilis gibi il sınırlarında demografik değişkenlikler endişe konusudur. Buna ek olarak Suriye'den gelen bireylerin çaresizlik, yoksulluk ve aidiyetsizlik gibi faktörlerin iticiliğinden ötürü suç işlemeye meyil etmesi de bölge halkını tedirgin eden ve uzun vadede büyük sorunlar yaratabilecektir.[88]

Anlaşıldığı üzere Suriye'den gelen halkın Türkiye sınırlarındaki uyum süreçleri beraberinde sorunlar da getirmiştir. Özellikle Şanlıurfa'da çok kültürlü bir yapı ele alınmış olsa da bu çok kültürlü yapıya ters düşer nitelikte gerek iş ahlakına gerekse halkın maddi manevi değerlerine aykırı tutum ve davranışlar sergilenmesi durumunda göç ile gelen bireylerden korumacı tutumlar hoşgörüsüz bir hal alabilmektedir. Örneğin her ne kadar çok eşlilik bugün hala Güneydoğu karşılaşılan bir durum olsa da bu duruma Suriye'den gelenlerin dâhil olması ahlaki değerlere aykırı algılanır. Bu nedenle de dışlanabilmekteler

4.3. ŞANLIURFA'DA GÖRÜNMEZ STATÜSÜNDEN GÖRÜNÜR STATÜSÜNE BİR SURİYELİ

İnsanlık tarihi boyunca var olan topluluklar araştırıp incelendiğinde dinden bağımsız bir toplumun yaşamadığı görülmektedir. Zira din kavramı da insanlık tarihi ile var olmuş olup insanın bulunduğu her yerde devam edecek yegâne kavramlardan biridir.[89] Bu nedenle insanlık tarihinin hangi dönemi incelenirse incelensin din olgusu ile karşılaşılacaktır. Dinin toplum üzerinde farklı işlevleri yerine getirmiş olduğu aşikârdır. Zira din bir toplumda bireylerin hayata kendi pencerelerinden bakmasına kavramsal olarak kaynaklık etmektedir. Dolayısıyla bireylerin günlük hayatta yaşadıklarına din çerçevesinden bakılmasına sebep

[88]A. Zeynep, Uluslararası göç ve kültürlerarası iletişim. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 5 (20), s. 292-303.
[89] Hans Frayer, Din Sosyolojisi, çev. Turgut Kalpsüz, (1. Baskı), Doğu Batı Yayınları, Ankara 2013, s. 31.

olmuştur.[90] Tam da bu noktada Şanlıurfa'da bulunan Suriyelilerin de dini yapıya ve Şanlıurfa'da bulunan dini motiflere ilgi göstermiştir. Göç eylemleri neticesinde geldikleri şehrin dini simgelerini benimsemiştir. Bu noktada ise Suriye'den Türkiye'ye doğru olan göç hareketlerinin özellikle aynı inanca sahip olması sebebiyle de uyum sürecinde din temelli ilişkiler de kurulmaktadır.

Dinin insana yüklemiş olduğu sorumluluklar ve bu sorumlulukları yerine getirme noktasında özellikle Şanlıurfa'da halkından örnek vermek gerekirse, kentteki insanların *'mazluma yardım edilir', 'din kardeşi, 'Allah rızası için zorda kalmış olana yardım edilir'* gibi birçok söylem ile din ve dindarlık algısı içerisinde göçle gelen bireylere karşı dini bir bakışın şekillendirdiği yaklaşımla ilişkiler kurulmuştur. Karşılıklı etkileşim halinde olan bölge halkı ve göçle gelen kesim arasında dini anlamda bir zıtlaşma ve kutuplaşma söz konusu olmadığından ilişki kurarken ön plana çıkan diğer olgular üzerinden incelemeler yapmak yerinde olacaktır.

Bireylerin sosyolojik ve ekonomik ilişkisi içerisinde üreten ve tüketen sıfatıyla hayatını sürdürmektedir. İlkel dönemlerden bugüne ekonomik ilişkiler toplumsal ilişkiler ile bir arada var olmuştur. Toplumu ekonomiden, ekonomiyi toplumdan bağımsız düşünmek imkânsız hale gelmiştir.[91]

Göç hareketleri çerçevesinde toplumun ekonomi ile olan ilişkisi düşünülerek hareket edildiğinde gelen göçmenlerin ekonomik durumları ve geldikleri yerin ekonomik yapısı ve bu yapıda sebep oldukları incelendiğinde göçle gelenlere karşı bakışın farklılıklar gösterdiği görünmektedir.

Şanlıurfa özelinde düşünüldüğünde genel yapıya bakıldığında göçle gelenlerle birlikte gerek harcamaların gerekse harcama yapanların sayısının artması bölgede bulunan halkın, esnafın yararına bir ortam oluşturulmuştur. Bölgede bulunan özellikle küçük esnaf açısından Suriye'den gelen nüfusun alım satım ilişkisi içerisinde katkıları yadsınamaz derecede büyüktür. Fakat mesele alım satım dışında istihdam olduğu takdirde iki farklı

[90]Şerif Mardin, Din ve İdeoloji, 27. Baskı, İletişim Yayınları, İstanbul, 2019, s. 66.
[91]Uğur Çağdaş, "Türkiye'de Ekonomi Sosyolojisine Dair Bir Literatür Denemesi" Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 2013(29), s. 99-126.

durum ortaya çıkmaktadır. Bunlardan ilki iş kolları kuran ve bu sayede ekonomik anlamda hem bölgeye hem de ülkeyi katkı sağlamalarıdır. Fakat ikinci durum ise Suriye'den gelenlerin hayatını idame edebilmek, ailesini geçirebilmek için iş piyasasına girmeleri gerekmektedir. Tam da bu noktada mevcut işgücü ihtiyacını karşılamanın ötesinde 'ucuz iş gücü imkânı' olarak ekonomiye zarar vermeye başladıklarını; işverene fazla kazandırmış olsa da istihdam konusunda yerli halkın zarar görmesine sebebiyet vermiştir. Özellikle çalışma izinleri olmadığından ötürü Suriyeli işçilerin sigortasız ve kaçak yollarla çalıştırılıyor olması işverenin resmiyette olmayan bir iş gücüyle piyasada maliyeti yüksek verim elde ederek kazanç sağlamasına zemin hazırlamıştır. Bu noktada Şanlıurfa'nın iktisadi yapısının tarım şehrinden sanayi şehrine doğru evrilirken bölgede genç nüfusun fazla olmasından ötürü kısıtlı imkânlar varken düşük ücretli çalışan Suriyeli işçilerin istihdam edilmesi halkın iş bulmasını zorlaştırmakta birlikte Suriyelilere karşı olumsuz bir bakış açısı da geliştirilmesine sebep olmuştur. Zira tam bu noktada Suriyelilerin yöre halkının ekmeğini ortak olmuş ve ekonomik anlamda olumsuzluklara sebep olmuş olarak görülmektedirler.

Dini ve ekonomik etkilerin yanı sıra bir de Suriyelilerin gelişiyle birlikte güvenlik meseleleri önem kazanmıştır. Toplumun hayatını yaşanabilir bir biçimde sürdürebilmesi için bir düzene ihtiyacı vardır. Bu düzende ise güvenlik oldukça önemli bir noktadır çünkü güvenlik bireyin günlük yaşamda rahatlığının yanı sıra geleceğinin de rahat planlanan bilinmesinin güvencesidir.[92]

Karadağ ve Rumelili' nin ifadesine göre *"Topluma baktığımızda ise "biz" kimliğinin ve bu "biz" kimliğini yeniden üretebilme süreci için tehdit oluşturduğu düşünülen durumlar bir güvenlik kaygısı oluşturmaktadır."*[93] Bu perspektiften hareket 'biz' aslında güven 'onlar' ise güvensizlik barındıran kavramlar olarak algılanabilmektedir. Bu noktada önemli olan bir diğer husus ise biz kavramının bilineni yansıtmış olmasıdır. Bu çerçeveden bakıldığında onlar diye nitelendirilen göçle gelen Suriyelilerin bir tehdit unsuru

[92]Osman Ağır, Murat Sezik, "Suriye'den Türkiye'ye Yaşanan Göç Dalgasından Kaynaklanan Güvenlik Sorunları" Birey ve Toplum Dergisi, 2015/5(9), s. 95-123.
[93]Bahar Rumelili, Sibel Karadağ, "Göç ve Güvenlik: Eleştirel Yaklaşımlar" Toplum ve Bilim Dergisi, 2017(140), s 69-92.

ve güvenlik konusunda kaygı meydana getirdiği Şanlıurfa halkında gözlemlenebilen bir durumdur. Fakat buna karşılık bir bireyin yabancısı olduğu bir bölgeye gittiğinde daha çekimser ve kaygılı olduğundan ılımlı bir tutum içerisinde olacağı önemlidir. Bu ılımlı tavır ancak göç sürecinin neticesinde yeni yeni hayata tutunmaya çalışıldığı dönemde mümkün olabilmektedir. Lakin bu durumun aksine Suriye'den Türkiye'ye yeni gelmiş olan Suriyelilerle değil daha çok Suriye'deki iç karışıklığın başladığı dönemlerde Türkiye'ye gelmiş ve uzun süredir Türkiye'de yaşıyor olan Suriyelilerin yaşadıkları yeri sahiplenmiş olmalarının verdiği bir özgüvenle hareket etmeleri hem güvenlik sorunlarını hem de toplumsal sorunları tetiklemekte olan önemli bir durumdur. Fakat her ne kadar bu gibi tutumların mevcut olması problemler yaşanmasına sebebiyet verse de münferit olaylardan genelleyerek tüm Suriyelilerin dışlanması ve suçlanması günümüz medyasına yansıyan olaylardaki gibi nefret ve öfkeyle saldırıların gerçekleştirilmesi hatalı bir tutumdur.[94]

Her ne kadar Suriyelilerin güvenlik kaygısı yarattığı düşünülse de aslında Suriyelilerin de güvenlik kaygısı içerisinde olduğu gerçeği göz ardı edilmemelidir. Son olaylarda da görüldüğü üzere aslında her toplumda suç ve suç suça meyilliler farklı birçok sebebi içerisinde barındırmaktadır. Suriye'den gelmiş olduğu için suç işleyen bir bireyin tüm Suriyelileri suçlu değerlendirilmesine sebebiyet vermemelidir. Elbette ki bir bireyin suç işlemiş olması kabul edilebilir ya da görmezden gelinebilir bir durum değildir. Lakin toplumun yapısı gereği karmaşık ve kaotik bir zeminde varoluşsal bir çaba içerisinde bulunan sonradan gelmiş ve ağır bir travmatik savaş döneminden çıkmış psikolojik baskılar gören toplumdan kaçan bireylerin ülke gece sığındığı gerçeği göz ardı edilmeden suç işleyen ile aynı milletten gelen herkes aynı kefede değerlendirilmemelidir.

Şanlıurfa'da bulunan Suriyeliler sosyalleşme eylemini gerçekleştirmeye ve sosyal hayatta görünür olmaya başladıkça yöre halkının da rahatsızlıkları doğmaya başlamıştır. Bunun temel sebebi ise Şanlıurfa'nın belli bölgelerinde Suriyelilerin toplanarak getto tarzı yapılar meydana getirmiş olmaları ve Şanlıurfa'da kendilerine ait bir alan yaratmaya çalışmış olmalarından kaynaklanmaktadır.

[94]Yerel Basında Suriyelilere Saldırılar Nasıl Yansıdı?, https://bianet.org/haber/suriyelilere-saldirilar-yerel-medyaya-nasil-yansidi-297030, (e.t.02.07.2024).

Örneğin şehrin merkezinde bulunan Topçu Meydanı olarak bilinen semte gidip bakıldığında küçük bir Suriye yaratıldığı görülecektir. Bahsi geçen meydanda Suriyeli fırın, kasap, nargileci, taksi, market, manav ve daha birçok mağaza bulunmaktadır. Bunların tamamı Suriyeli ve Suriyelilere hizmet etmektedir. Bununla birlikte her ne kadar Şanlıurfa'da çok çocuklu ailelere alışık bir düzen olsa da özellikle Akçakale, Harran, Ceylanpınar ve Viranşehir gibi ilçelerde Suriye'den gelen aile yapıları çok çocuklu olması ve bir o kadar da çok eşliliğin yaygın olduğu görülmektedir. Bu durum özellikle Şanlıurfa'nın yerli halkını rahatsız etmektedir.

Genel itibariyle göçmenlerin tutumlarına göre halkın tutumları da değişkenlik göstermektedir. Örneğin komşuluk ilişkileriyle göçmenleri tanımak ve bizzat kendi ağızlarından dinleyerek yaşadıkları üzerinden empati yapmak göçmenlere karşı olumsuz tavır ve tutumları değiştirecek önemli bir eylemdir. Fakat kendi ülkesindeki iç karışıklığa karşı direnmek yerine Türkiye'ye gelip gece kulüpleri gibi eğlence mekânları açıp ya da bu eğlence mekânlarına gidip eğlendiği görülen bir kesimin varlığı her ne kadar bireyleri kendilerinden tanıyarak hareket edilmese de rahatsızlık veren bir durumdur.

Şanlıurfa ile Suriyelilere karşı yapay bir sınır inşa edildiği görülebilmektedir. Bu sınırdan kasıt 1959 yılında terör örgütü ve mayınlarla ayrılan coğrafi bir bölgedir. Sınırın güneyinde kalan Suriye kuzeyinde kalan Türkiye sınırlarına dâhil edilmiş olsa da Suriye ile Türkiye arasındaki akrabalık ve komşuluk ilişkileri devam etmiştir.[95] Bu nedenle daha önce de ifade ettiğimiz üzere Suriyeliler ile Şanlıurfalılar zaten birbirlerine yabancı değillerdi. Bu nedenle Şanlıurfa'ya sığınan Suriyeliler yadsımak yerine kabullendiler. Fakat misafirlik kavramı ile gelen toplu göç akınları 2011 yılından bu yana süreklilik haline gelmiş olup misafir kavramından geçici koruma statüsüne geçilmiştir. Bu durum aslına bakılırsa geçici olarak lanse edilse de yöre halkı 13 yıldan fazladır kendi ülkelerine dönmeyen Suriyelilerin

[95]Sedat Benek, "Türkiye-Suriye İlişkilerinin Sosyal Coğrafya Açısından Tarihsel Arka Planı" Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2016/15(1), s 171-192.

artık misafirden öte yerliler halk gibi davranmalarından rahatsızlık duymaya başlamıştır.[96] Bu noktada 'görünmezden görünüre ' geçen bir statüde değerlendirmek yerinde olacaktır.

Görünmezden görünüre nitelendirmesiyle göç edenlerin değerlendirilmesi yapıldığında aslında farkındalık ve entegrasyon kavramları oldukça önemli bir yere sahip olacaktır. Bir ülkeye sonradan gelen küçük gruplar halinde gelen bireyler zaman içerisinde topluma adapte olup var olan halkın bir parçası haline gelerek bir toplum yadsınamaz bir parçası haline gelebilmektedir. Öte yandan dil becerileri, kültürel benzerlikleri ve fiziksel özellikleri ile gelmiş oldukları toplumla benzerlik gösterdiklerinde tamamıyla aynı aileden farklı şehirlerde yaşayan akrabalar gibi kabul görmektedirler. Bu durum özellikle Suriye'den Şanlıurfa'ya gelenler açısından büyük oranda bu şekildedir. Zira Suriyeliler Şanlıurfalılara hem fiziksel, hem kültürel hem dini hem de sosyal anlamda benzeyen bir yapıdan gelmektedirler. Bu durum aslında Suriye'den gelen birini Şanlıurfa sınırları içerisinde görünmez kalabilmektedir. Fakat zaman içerisinde Suriyeliler Şanlıurfa'da bir arada yaşayarak getto benzeri yapılar kurmaya ve aynı milletten gelenleri bir arada toplamaya kendi içlerine dönük bir yaşam sürmeye ve devamında da Şanlıurfa'yı kendi vatanları gibi görmeye başladıklarında toplum içerisindeki görünmezlikleri görünür hale gelmeye başlamıştır. Gerek Şanlıurfa'nın yerli halkı gerek ise Suriyeliler görünmez statüsünden görünür statüsüne geçildiğini yaşanan olaylarla büyük ölçüde hissetmiştir.

İnsanların birikmeleri ve birleşmeleri beraberinde kolektif hareket etme bilincini dolayısıyla da çoğunluğun içerisindeki azınlığı görünür kılmak Suriyelileri gelmiş oldukları toplumda yok sayıldıkları gibi yok sayılamayacakları bir düzen arayışı içerisine sürüklemiş beraberinde de öteki olarak görülmenin onlar olarak nitelendirilmenin karşısında 'biz' olarak görünme ihtiyacı ve görülme isteğini oluşmuştur. Bu durum gerek Türkiye'deki eylemler gerek ise Suriye'deki eylemlerden de anlaşılabilmektedir.

[96]Ahmet Gökçen, Ejder Ulutaş, " Toplumsal Bir Tip: Misafir" Adam Akademi Dergisi, 2018/1 (9), s. 115-138; Mehmet Murat Erdoğan, Türkiye'deki Suriyeliler Toplumsal Kabul ve Uyum, 1. Baskı, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2015, s. 182.

Esas itibariyle görünenin ardındaki görünmeyeni görmek bir toplumun sosyolojik olarak anlaşılmasını ve daha yaşanılabilir kılınması için önemli bir tutumdur. Zira göç meselesinde her bir bireyin görünenin arkasında bir görünmez olduğunu, yani her bireyin kendi hikâyesinin biricik olduğu göz ardı edilemez bir gerçektir. Ancak bu noktada Suriyelilerin 2011 yılından beri Türkiye'ye göçleri incelendiğinde sayının milyonlarla ifade edildiği bir zeminde her bir birey biricikliği ile değerlendirilemeyecek olsa da toplumsal bir yapı olarak dinamikleri ayrı ayrı incelenerek Türkiye'nin toplumsal yapı ve dinamikleri ile uyumu ve entegrasyonu için özel çabalar sarf edilmesi gerekmektedir. Zira ancak o zaman öteki ya onlar olarak nitelendirilen bireyler de toplum ile çatışmak yerine entegrasyonun tercih edilebilirliğini kabul edecektir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ VE BULGULARI

5.1. ARAŞTIRMA YÖNTEM VE MODELİ

Bu çalışma literatür taraması ve nitel araştırma yöntemleri ile şekillendirilmiştir.

Nitel araştırma yöntemi doğrultusunda veriler katılımcıların doğal ortamlarında gerçekçi ve bütüncül bir yapıda Araştırmacıları ayrıntılı analiz ve açıklama yapma olanağı tanımaktadır.[97] Nitel araştırmanın konusunu oluşturan olgu veyahut olayların kendi ortamlarında incelenmesi imkânı barındırdığından ötürü doğal ortama yönelik bir duyarlılık gerektirmektedir. Bununla birlikte katılımcıların rolü elde edilen verilerin bütüncül bir bakış açısı ile değerlendirilmesi açısından oldukça önemli arz etmektedir. Bununla beraber katılımcının algılarının ortaya konulması araştırma süreci neticesinde elde edilecek veriler için oldukça önemlidir. Nitel araştırma yöntemleri araştırmanın çerçevesinde bir esneklik barındırmasına ondan ötürü araştırmacı için elde edilen verilerin anlamlı bir yapı oluşturma konusunda analiz ile birlikte nitel verilerin değerlendirilmesi neticesinde bir tablo çizmektedir. Bu tablo gerçeği yansıtan analizleri barındırmaktadır. Bu çerçevede nitel araştırma yöntemi ile oluşturulmuş olan çalışmanın araştırma modelinde Suriye'den göç edip Şanlıurfa'nın merkez ilçelerinden Haliliye, Karaköprü ve Eyyübiye' de yaşayan Suriyelilerin statülerinin hukuki olarak değişmesi ve bu hukuki statüleri ile birlikte hukuka erişim konusundaki bilinç düzeyleriyle toplum içerisindeki görünürlükleri veyahut görünmez oluşları üzerinde durulmaktadır. Bu araştırma yapılırken öncelikli olarak literatür taraması yapılmıştır.

[97]S. B. Merriam Nitel Araştırma Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber. Selahattin Turan (çev.). Atlas Akademik Basım Yayın Dağıtım: Ankara, 2018; A.B. Marvasti Qualitative Research in Sociology: An Introduction. Sage Publications, Thousand Oaks. 2004 .

5.2. ARAŞTIRMA EVREN VE ÖRNEKLEMİ

Araştırmanın evreni, çalışmanın incelemiş olduğu araştırma konusu olan tüm birey ve bu bireyler ile elde edilmiş olan verileri kapsamaktadır. Bu noktada çalışmanın evreni Suriye' deki iç çatışmalardan ötürü göç ederek Şanlıurfa'ya yerleşen Suriyelilerin hukuk anlayışları üzerinedir. Bu noktada araştırma yapılan örneklemin bulunduğu coğrafi konum, Şanlıurfa'nın merkezinde bulunan ilçelerinden Karaköprü, Eyyübiye ve Haliliye ilçeleridir. 18-65 yaş aralığında görüşme yapmayı gönüllü olarak kabul eden yirmi kişidir.

5.3. ARAŞTIRMADA VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Bu çalışmada araştırmaya katılan kişilerin araştırma konusu ile ilgili durumlarını ve tutumlarını analiz edebilmek için yarı yapılandırılmış 20 soruluk bir görüşme formu hazırlanmış ve uygulanmıştır. Araştırmaya katılan kişiler sorulara müdahale edilmeden cevap vermiştir. Verilen cevaplar doğrultusunda toplanan veriler analiz edilerek aktarılmıştır.

5.4. ARAŞTIRMA ANALİZİ

Yarı yapılandırılmış görüşme ve bu görüşmede doldurulan formlarından elde edilen bulguların değerlendirilmesi sürecinde, betimsel analiz ve kısmen tematik analiz yöntemleri kullanılmıştır. Betimsel analizden kasıt, yarı yapılandırılmış görüşmelerdeki gözlemler ile evde edilen verilerin düzenlenerek yorumlanmasıyla ortaya konulmuştur. Bu sayede gerçek veriler ortaya koyularak, verilerin değerlendirilmesi ve yorumlanması hedeflenmektedir.

5.5. ARAŞTIRMA BULGULARI

Şanlıurfa'nın merkez ilçelerinde bulunan Suriyeli katılımcılar ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşme neticesinde elde edilen veriler doğrultusundan ulaşılan bulguları iki sınıfa ayırmak mümkündür. Çalışma neticesinde elde edilen bulguların ilki katılımcıların büyük bir çoğunluğunun tercüman aracılığı ile kurumsal ve resmi işlerini yürüttüğü ve bu nedenle de hak ve hukuki durumları ile ilgili sınırlı bir bilgiye sahip olduklarıdır. Diğer bulgu ise iç karışıklıktan kaçarak Türkiye'ye göç edip yeniden bir düzen kurmaya çalışmış olmalarından kaynaklı olarak geldikleri ülkeden yalnızca yaşama hakkı taleplerinin olduğunu söyleyen nispeten kanaatkâr bir tutumun ön planda olmasıdır.

5.6. ARAŞTIRMADA KARŞILAŞILAN ZORLUKLAR

Çalışma esnasında problemlerle karşılaşılmıştır. Bu problemlerin en başında göçle Şanlıurfa'ya gelen Suriyelilerin aslında yöre halkıyla bir arada yaşarken dil ile ilgili dolayısıyla da iletişimle ilgili pek sorun yaşamamış olsalar da ne yazık ki araştırma esnasında Türkçe konuşmakta oldukça zorlanmış ve hatta yöneltilen yarı görüşme formundaki soruları anlamakta güçlük çektikleri için açıklamalar yapılmak mecburiyetinde kalınmıştır. Açıklamalara rağmen anlayamadıkları durumlarda tercüme desteği alınmıştır. Çalışma esnasında dil probleminin yanı sıra geri gönderilme korkusu ile görüşmeleri yapmayı reddeden hatta görüşme yapıldıktan sonra görüşmenin İptal edilmesini isteyen katılımcılar olmuştur. Çalışma esnasında erkek katılımcıların sayısı kolaylıkla tamamlanmış olsa da kadın katılımcılarının sayısı tamamlanmakta zorluk yaşamıştır. Çalışma ortamları Suriye'den göçle gelen bireylerin yaşam alanları olduğu için çok fazla çocuğun bulunmuş olmasından kaynaklı görüşmeler sık sık bölünüp, görüşmenin odağı dağılmıştır. Özellikle erkek katılımcılar görüşme yaparken böyle bir sorun kadın katılımcılara göre nispeten daha az yaşanmıştır.

5.7. ARAŞTIRMANIN VERİ DEĞERLENDİRMESİ

5.7.1 Katılımcılara İlişkin Demografik Bulgular

Bu araştırma çerçevesinde Şanlıurfa merkez ilçelerinde bulunan Suriyeliler ile görüşülmüştür. Bu görüşmelerde katılımcılar belirlenirken Suriye yaşanan hiç karışıklıklardan ötürü Türkiye'ye gelmiş olmalarına dikkat edilmiştir. Çünkü bölgede akrabalık gibi ilişiler nedeniyle iç karışıklıklardan önce gelenlerle de karşılaşılmıştır.

Katılımcı Kodu	Cinsiyet	Yaş	Medeni Durum	Çocuk Sayısı	Türkiye'ye Göç Yılı
1	Erkek	30	Evli	2	2014
2	Kadın	42	Evli	4	2012
3	Kadın	40	Dul	2	2012
4	Erkek	60	Dul	7	2013
5	Erkek	24	Bekar	-	2020
6	Erkek	29	Evli	1	2022
7	Kadın	20	Bekar	-	2019
8	Erkek	37	Evli	3	2013
9	Kadın	43	Dul	2	2013
10	Kadın	52	Dul	6	2012
11	Erkek	65	Evli	11	2011
12	Erkek	19	Bekar	-	2012
13	Kadın	49	Evli	5	2012
14	Erkek	30	Evli	4	2014
15	Kadın	43	Evli	6	2013
16	Erkek	50	Evli	5	2012
17	Erkek	64	Evli	8	2012
18	Kadın	50	Evli	6	2012
19	Kadın	28	Evli	2	2013
20	Kadın	22	Bekar	-	2013

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Bulguları.

Yarı yapılandırılmış görüşme yapılan kişilerin demografik bilgileri bu başlık altında incelenmiştir. Yukarıdaki tabloda katılımcı olan Suriyelilerin, katılımcıların gizliliğinin korunması sebebi ile isimleri yerine katılımcı kodları verilmiştir.

Çalışmaya katılan bireylerin cinsiyet dağılımı eşit olarak yapılmıştır. Yaş dağılımı ise 19-65 yaş aralığında değişkenlik göstermektedir ve katılımcıların yaş ortalamaları 39.9 'dur.

Çalışmaya katılan bireylerin 12'si evli, 4'ü dul (1' i hastalıktan 3'ü savaşta eşini kaybetmiş), 4' ü ise hiç evlenmemiştir.

Katılımcıların hiç evlenmemiş olanları haricinde hepsinin en az 1 en çok 11 çocuğu vardır.

Tablo 1. 'den hareketle katılımcıların büyük çoğunluğunun Suriye'de iç çatışmaların başladığı yıllarda Türkiye'ye geldiği tespit edilmiştir. Katılımcıların arasında Suriye'den Türkiye'ye olan ilk göç akını ile gelip Şanlıurfa'ya yerleşen katılımcının araştırmaya katılanlar arasındaki da en yaşlı katılımcısı olduğu tespit edilmiştir. (11 Kodlu Katılımcı)

Tablo 1.' den hareketle katılımcılarından en erken 2011 en geç ise 2022 yılında Türkiye'ye geldiği tespit edilmiştir. Bu verinin ışığında Suriye'deki iç karışıklıkların hala devam ettiğini ve dolayısıyla da göç hareketliliğinin de hala devam ettiğini söylenebilir.

Tablo 1' de her ne kadar Türkiye'ye göç yılları belirmiş olsa da bu tarihi dile getiren katılımcıların neredeyse tamamı iç karışıklıklardan önce Türkiye'ye en az bir kez gel geldiği tespit edilmiştir.

Çalışma yapıldığı esnada, görüşme yapmayı kabul eden bireylerin erkek ağırlıklı olduğu, kadın bireylere ulaşmak konusunda zorluk yaşandığı, ulaşılan kadınların ise iletişim kurmakta güçlük çektiği bu nedenle de görüşme yapmaktan çekindiği katılımcılar tarafından dile getirilmiştir.

Çalışmanın görüşmeleri yapıldığı esnada yapılan gözlemlerde erkeklerin kadınlara nazaran daha rahat olduğu gözlemlenmiştir.

Çalışma esnasında görüşme yapılan katılımcıların bazıları görüşmenin sonunda görüşme detaylarının çalışmada kullanılmasını istemediğini dile getirdiğinden araştırma dışında bırakılmıştır.

5.7.2 Meslek Değişimleri ve Hukuki Statü Tabirleri

Katılımcı Kodu	Yaşadıkları Merkez İlçe	Suriye'deki Mesleği	Türkiye'deki Mesleği
1	Haliliye	Marangoz	Marangoz Kalfası
2	Karaköprü	Öğretmen	Ev Temizlikçisi
3	Karaköprü	Ev hanımı	Apartman Temizlikçisi
4	Eyyübiye	Bakkal	Tütüncü
5	Karaköprü	İşsiz	Öğrenci
6	Karaköprü	Avukat	Ticaret
7	Eyyübiye	Öğrenci	Ev Hanımı
8	Haliliye	Askeri Şoför	Korsan Taksici
9	Karaköprü	Ev Hanımı	Çocuk Bakıcısı
10	Haliliye	Halı Dokuma	Ev Hanımı
11	Eyyübiye	Esnaf	İşsiz
12	Eyyübiye	Öğrenci	İşsiz
13	Eyyübiye	Öğretmen	İşsiz
14	Eyyübiye	Polis	Telefoncu
15	Karaköprü	Çocuk Bakıcısı	Ev Hanımı
16	Haliliye	Çiftçi	Konfeksiyoncu
17	Karaköprü	Toptancı	Bakkal
18	Eyyübiye	Ev Hanımı	Ev Hanımı
19	Karaköprü	Öğretmen	Dil Öğretmeni
20	Eyyübiye	Öğrenci	Öğrenci

Tablo 2: Katılımcıların Suriye'deki Mesleği ve Türkiye'de Mesleği

Araştırmaya katılanların 8’ i Karaköprü’ de, 8’i Eyyübiye’ de 4’ü Haliliye’ de yaşamaktadır.

Araştırmaya katılanların 7’si işsiz, 2’si öğrencidir. Tablo 2 ‘deki çalışanların büyük çoğunluğunun kendi ülkesindeki çalışma statüsünden farklı bir alanda çalışmakta olduğu tespit edilmiştir. Yalnızca katılımcı kodu 1, 8 ve 19 olan katılımcılar Suriye’deki mesleklerine yakın meslekler icra ettiği tespit edilmiştir.

Kendi ülkesinde ev hanımı olan 2 katılımcının Türkiye'de çalışmaya başladığı tespit edilmiştir.

Tablo 2’ye Göre çalışan kadınların neredeyse tamamının Karaköprü İlçesinde yaşadığı tespit edilmiştir.

Kendi ülkelerinde polis, öğretmen, avukat gibi mesleklerden gelen katılımcıların farklı sektörlerde ya da aynı sektörün farklı bir alt dalında çalıştığı tespit edilmiştir.

Genel itibariyle araştırmanın katılımcılarıyla yapılan görüşmelerde kendi ülkelerinde çalışmak zorunda olmadıklarını fakat Türkiye'ye geldikten sonra çalışmak mecburiyetinde kaldığını söyleyenler özellikle geçim sıkıntısı yaşadıklarını kendi ülkelerindeki eski hayatlarını, kurulu düzenlerini özlediklerini dile getirenler olmuştur.

5.7.3 Katılımcıların Hukuki Statü ve Haklara Erişim Değerlendirmesi

Bu bölümde 2011 yılı itibariyle Suriye'den iç karışıklıklar ve çatışmalar nedeniyle gelen Şanlıurfa'nın merkez ilçeleri olan Eyyübiye, Haliliye ve Karaköprü’ de ikamet eden 10’u kadın 10’u erkek olan araştırma katılan bireyler ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler içinde elde edilen veriler ile bu katılımcıların hukuki statüleri hukuka erişimleri ile ilgili bir değerlendirme yapılması amaçlanmaktadır.

Katılımcıların 8’i kadın 6’sı erkek toplamda 14 kişi yasal yollarla Suriye’den Türkiye’ye göç etmiştir. Katılımcıların 6’sı ise yasa dışı yollarla göç etmiştir.

Katılımcılardan yasa dışı bu yollarla gelen bir tanesinin göç sürecinin yasa dışı yollarla olmasının sebebini açıklamıştır.

"…Buraya gelmesem savaşta ölen komşularım gibi ben de ölmüştüm. Burası Müslüman bir yer. Bizi geri ölmeye göndermez dedim. Ben gelmesem oğlumu zorla savaşa girecekti. Askere çağırdılar. Babam, ağabeyim çatışmada öldü. Oğlumun ölmesini istemedim. Vallahi beni oğlumu Türkiye kurtardı. Benim de oğlumun da kimliği yok, hiç belgemiz yoktu. Kaçak gelmeseydim nasıl gelecektik bilmiyordum. Ama bak geldim gittim devletinize sığındım. Şimdi kimliğim var oğlum da var…"

Araştırmaya katılanlardan Türkiye ve Suriye üzerinden hukuk sistemiyle ilgili sorulara verilen yanıtlar daha çok genel geçer cevaplar olmakla birlikte katılımcıların neredeyse tamamı kısaca cevaplar verdiği sorular olmuştur. Fakat işlerinden uzun cevap veren de olmuştur.

"*Türkiye'nin göç politikası bizim için büyük bir lütuftur. Suriye'deki hukuk sistemi elbette ki tartışmasız daha iyidir. Biz kendi ülkemizde İstanbul hukuku, Osmanlı hukuku ve Fransız hukuku karması bir sistemdeyken Türkiye laik ve kıtasal hukuk sistemi çerçevesinde hukukun üstünlüğü var. Yargı bağımsızlığının yargı organlarının durumu Suriyeli kıyaslanamaz bile. Bizde hala şeriat baz alınarak hareket edilir. Hukuk kaynakları, cezalar hepsi bir arada hukuk sistemi değerlendirildiğinde biz çok gerideyiz. Ama Türkiye'de de sorunlar var. Bizim gibi sonradan gelenlere yeterli hak tanınmıyor. Ama bu da bizim bir anda savaşın ortasında kendimizi bulup Türkiye'ye sığındığımız zaman sizin hazırlıksız olmanızla alakalıydı. Yine de hukuka, haklara erişmek burada kolay. Ama dil bilmeyen yani dilden kastım Türkçe konuşamayanlara kolay değil. Tercümanlar var. Ama dürüst olan tercüman az. Bir de imkânlar para olunca çok para olmayınca imkânlar yok."*

"Ben ve eşim yaşlıyız ama çalışmak zorundayız. Hukuk olarak hiçbir yere başvuru yapamıyoruz. Çünkü çalışmamız yasak. Ama çalışmazsak

geçinemeyiz. Haklarımızı kullanamıyoruz. Sağlık haklarına özellikle. Ama yine de Türkiye'deki hukuk sistemi daha medeni ve kadınlarını daha iyi koruyor."

"Hukuki hiç sorun yaşamadım. Duyduğum kadarıyla Suriyeliler süre anlamında çok sıkıntı yaşıyorlar. Bunun için de sizin devletiniz kurallar koyuyor. Ben sadece her sene adres teyidi için gelen memurlara biliyorum. Başka bir yere hiç başvuru yapmadım."

Bu katılımcıların görüşmede sorulan sorulara vermiş olduğu cevaplar doğrultusunda özellikle yasa dışı yollarla Türkiye'ye gelmiş olan Suriyelilerin hak ve hukukla ilgili neredeyse hiçbir bilgisinin olmadığı tespit edilmiştir.

Katılımcıların görüşmeler neticesinde ifade ettiklerinden hareketle özellikle Türkçe bilmeyen Suriyelilerin tercüman desteği aldığı ama tercümanlıklara güven konusunda sorun yaşadığı görünmektedir. Bunun sebebinin ne olduğu tespit edilememektedir.

Katılımcılardan geçici koruma statüsü alanların hukuki statünün ne demek olduğunu tam olarak bilmemiş olsa da korumalı altında olduklarını ya da devletin himayesi altında olduğunu ifade ettikleri tespit edilmiştir.

"Ben Türkiye'ye geç geldim, eşimin akrabaları burada yaşıyor bu yüzden geldik. Bizim doğru düzgün kaydımız yok bu nedenle hukuk sisteminde aksaklıklar görüyorum. Normal haklarımızı kullanırken bile ikinci sınıf muamelesi görüyorum. Kimliğimi savaştan kaçarken kaybettim kimlik bile alamıyoruz. Türkiye'deki hukuk sistemi daha iyi Suriye'ye göre daha iyi diye düşünüyorum. Hukuki hiçbir sorun yaşamadım. Ama Türkiye'de daha güvendeyim. Çoğu hakkımızdan habersiz ve nasıl kullanacağımızı da bilmiyoruz. Sadece birkaç kez sosyal yardım aldım. Ben hala Türkçe iyi bilmiyorum. Türkiye ders verilebilir. Suriye'de öğretmendim, Türkiye'de dil bilmediğim için hiçbir işte çalışamıyorum. Bunlar sorun hep sorun."

"Ben Türkiye'nin bizi Suriye'den daha çok sevdiğini, bizi din kardeşi olarak gördüğünü düşünüyorum. Hukuki statü nedir bilmiyorum ama haklarımı biliyorum. Çocuklarımı burada kursa gönderdi onlar Türkçe öğrendiler. Ben de çat pat anlaşıyorum işte. Çocuklar okula gidiyor. Bu bir haktır. Ben hastaneye gidiyorum bu da bir haktır. Bir de bana bir kimlik kartı çıkarıldı karıma çocuklarıma, ablama hepimize verdiler. Biraz geç verildi ama biz çok kalabalıktık. Ben işsizim ama hasta olmasam çalışabilirim. Hiç sorun yaşamadım. Mahkemeye kanuna ihtiyacım olmadı. Ama ülkeye geldiğim zaman çok uğraştık. O zaman da tercüman vardı bizden konuşan yoktu. Ama zaten ben Urfa'yı biliyorum. Gençken çok gelirdik. Çay getirip satardım. Şimdide arada gelen olunca getirtip satıyorum."

Katılımcıların hukuk sistemi üzerine yapmış olduğu değerlendirmelerde Suriye'deki hukuk sisteminin Türkiye'deki hukuk sisteminden kötü olduğu konusunda aksi görüş bildiren olmamıştır.

Katılımcılar arasında tam anlamıyla Türkçe konuşabilen olmasa da iletişim kurabilecek seviyede Türkçe konuşulmaktadır. Özellikle erkeklerin konuşması kadınların konuşmalarına göre daha akıcı ve daha anlaşılırdı. Fakat kadınlar daha çok Arapça ve Kürtçe dillerine hâkimdirler.

5.7.4 Katılımcıların Uyum Süreci Değerlendirmesi

Bu bölümde 2011 yılı itibariyle Suriye'den iç karışıklıklar ve çatışmalar nedeniyle gelen Şanlıurfa'nın merkez ilçeleri olan Eyyübiye, Haliliye ve Karaköprü' de ikamet eden 10'u kadın 10'u erkek olan araştırma katılan bireyler ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler içinde elde edilen veriler ile bu katılımcıların Türkiye'ye geldikten sonraki uyum süreçleri değerlendirilmiştir.

Katılımcılara sorulan uyum ile ilgili sorular neticesinde elde edilen verilere göre katılımcıların çoğu Suriye'den gelip uyumla ilgili problem yaşamadığını dile getirmiş olsa da konuşmalarında bazı problemleri dile getirmişlerdir.

"Suriye ve Türkiye çok yakın ülkeler. Biz küçükken bu savaş ortada yokken daha köyün telle ayrıldığını anlatırlardı. Büyükler sürekli Türkiye'ye gelir giderdi. Sonradan sınır çizilmiş. Ama yine de bir fark yok. Çizilmeden öncede beraberdik çizdikten sonra da. Urfa'da çok akrabalarımız var bundan dolayısı Suriye'den ayrılmayı planladığım andan itibaren geleceğimiz teker burasıydı. E birde Urfa, Peygamberler Şehridir. Nice büyük büyük insanlar bu topraklardan geçmiş. Buralar kutsal kökenleri zaten Arap bizim gibi. Biz dediğim zaten hepimiz bir aradayız. Hiç ayrılmadık ama yine de iyi ki o sınır çizilmiş yoksa bugün Suriye'deki o zalimler burada da can yakardı."

"İlk başta göç etmek çok ağır geldi. Evimi yaktılar, bir süre akrabalarda kaldık ama ev ev üstüne olmadı. Nüfus çok çocuklar çok eşler çok. Her yer kan her yerde silahlar ya elime silah alacaktım ya da kaçıp gidecektim. Her an ailemi kaybetmekten korkarken bir gün evimi kaybettim. O gün artık gitmem gerek dedim. Tüm ailemi topladım geldim Urfa'ya. Urfa'da şimdi yalnız değiliz. Bir sürü komşum var akrabalarım oldu. İlk geldiğimiz zaman kimse yoktu. Ama sorun yaşamadım Arapça bilmeyen çok az var zaten Arapça bilmeyen de Kürtçe biliyor. Ben de çat pat Türkçe anlaşıp gidiyoruz."

"Türkiye'ye ilk geldiğim zaman çok zorlandım. Bana sen genç bir adamsın buraya geleceğini ülkeni korumak için direnişe katılsaydın diyenler oldu. Siz kendinize bile yardım etmezken biz niye size yardım edelim diyenler oldu. Yani ben geldiğim zaman beni kimse istemedi. Ben de Siverek'e kaçtım. Bir süre boş bir dükkânda kaldım. Sonra bir inşaatta çalışmaya başladım. Başta dışlandım ama sonra benim gibi gelenlerin olduğu Eyyübiye geldim. Günübirlik işlerde çalıştım durdum. Eskiden tektim ama şimdi dostlarım, arkadaşlarım, akrabalarım oldu. Evlendim çocuğum da var. Yani demem o ki ilk zamanlarda yalnızdım zordu ama şimdi ailem var, halimden anlayanlar var. Bizi istemeseler

de Allah razı olsun Suriye'deki zulmü yaşatmadılar. Yalnızken korkuyordum ama şimdi korkmuyorum. Hani o zaman bana git savaş diyenler olsa kavga çıkar…"

Katılımcıların Şanlıurfa'da yaşarken uyumla ilgili sorunları ilk zamanlarda yaşadıklarını sonradan bu sorunların azaldığını dile getirmiştir.

Kavramsal olarak ifade edilmese de adaptasyon sürecinde zor olan katılımcılar bu süreci aynı milletten gelenler ile bir arada yaşadıkça atlattığı tespit edilmiştir.

Katılımcıların özellikle Şanlıurfa'ya gelerek burada yaşamayı tercih etmelerinin temelinde bilindik bir yer olması ile beraber din olgusunun ve dil olgusunun ön plana çıktığı tespit edilmiştir.

Katılımcıların kurmuş olduğu cümle yapıları ve kullandıkları kelimelerden hareketle 'biz ve onlar' olarak kendileriyle yaşadıkları bölgedeki yerde halkı sınıflandırdığı tespit edilmiştir. Konuşurken farkında olmadan bu sınıflandırmayı yapan katılımcılardan ikinci sınıf muamelesi gördüğünü dile getiren katılımcılar ile karşılaşılmıştır.

"Çoğu zaman derdimizi anlatmak için tercüman bulamıyoruz. Çoğu zaman kullanmak istediğimiz haklarımızı kullanamıyoruz. Ama tercümanlar ilgili problem yaşamıyor olsak belki derdimizi anlatabiliriz. Ben teraziyim. Şu an işsizim arada bir camiye gidip camiyi temizliyorum. Çalışmadığım için geçim sorunu yaşıyor. Çalışmak istediğimde beni işe almak istemiyorlar. Sigorta yapmaları gerektiği için masraf çok oluyor diyorlar sigorta olmasın dediğimde çok az para verip çok çok çalıştırıyorlar buna da can dayanmıyor. Ama ben Türkiye'yi seviyorum. Urfa'da bildiğim tanıdığım kimse yoktu ama bizden çok olduğunu bir de bizimle aynı dili konuştuklarını biliyordum. Ama yine de resmi bir iş olduğunda tercüman sorun. Buradaki komşularımla aram çok iyi. Başta benden ailemden korkuyorlardı ama gide gele alıştık birbirimize."

"Şanlıurfa misafirperver, ucuz, yemekler güzel, insanlar merhametli. Şehir Peygamberler' i ağırlamış bizi de başlarının üstünde ağırladı. Şimdi biz ev sahibi olduk. Onlar komşu. Başta biz misafir onlar ev sahibiydi. Geçici kimliklerimizi aldık. Çocuklarımız okullara başladı. Üniversiteye gidenler oldu. Hastaneye gittiğimizde doktorlar bile dil biliyor. Yani Arapça konuşabilen doktorlar da var. Komşular güler yüzlü. Ama bazıları da var ki sanki biz düşman gibiyiz. Onlar kendilerini belli ediyorlar zaten. Biz de onlardan uzak duruyoruz. Şanlıurfa'da giyim tarzı da bizimkine benziyor."

Çalışmanın katılımcıları bireysel olarak yaşadıkları tecrübelerin yanı sıra akrabalarının da yaşamış olduğu tecrübelerle sorulara cevap vermişlerdir.

Kültürel yapı, sosyal yapı, ekonomik yapı, dil, din, güvenlik, sağlık, eğitim ve hukuk çerçevesinde katılımcıların cevap verdiği tespit edilmiştir.

Katılımcıların büyük çoğunluğunun gelmiş oldukları bölgede olmaktan hoşnut olsa da kendi ülkesine özlem duyduğunu ifade eden olmuştur. Araştırma çerçevesi çizilirken öne sürülen varsayımlar aşağıdaki gibi dile getirilmişti;

1) Şanlıurfa'ya göç eden Suriyelilerin hukuki hakları hakkında bilgiye sahiptirler.
2) Suriyeliler dışlanmalara karşı kendi haklarını savunabilirler.
3) Suriyelilerin göç ettikten sonra topluma uyum sağlamıştırlar.
4) Suriyelilerin Şanlıurfa'da hukuki danışmanlık ve hizmete erişimi sağlanmaktadır.

Araştırmada elde edilen verilere göre birinci varsayımda tam anlamıyla hukuki haklarını bilmiyor olsalar da bir hukuki hakkın varlığından haberdar oldukları tespit edilmiştir.

Araştırmanın ikinci varsayımında ise Suriyelilerin dışlanmaya karşı kendi haklarını savunan bilmeleri varsayımı, göç ettikleri ilk zamanlar için pek mümkün olmasa da göç edenlerin bir arada yaşamaya başlamasıyla birlikte mümkün hale gelmiştir.

Araştırmanın üçüncü varsayımı Suriyelilerin göç ettikten sonra topluma uyum sağlamaları Varsayımı da katılımcıların ifadelerinden hareketle olumlu değerlendirilebilir.

Araştırmanın son varsayımı ise Suriyelilerin Şanlıurfa'da hukuki danışmanlık ve hizmetlere erişim sağladığı hususunda olup ne yazık ki bu varsayım katılımcıların dile getirdikleri üzerinden mümkün görünmemektedir. Neredeyse tüm katılımcılar hukuki hak ve danışmanlık hizmetlerine, resmi kurum işlemlerine ancak tercüman vasıtasıyla yapabildiklerini dile getirmiştir.

Her ne kadar bulundukları bölgede uyum konusunda sorun yaşasalar da kendi imkânlarıyla çözebilecek durumda olan Suriyeliler ne yazık ki hukuki danışmanlık ve hizmete erişim konusunda kurumlarla iletişim için bireysel olarak tercüman desteği aldığı noktada sorun yaşamaktalar. Bu sorunların temelinde ise katılımcılar, tercümanların sayısının az ve erişilemez olmasının olduğunu dile getirmektedir.

5.8. ARAŞTIRMANIN GÖRSEL VERİ DEĞERLENDİRMESİ

Bu araştırma çerçevesinde Şanlıurfa merkez ilçeleri "Eyyübiye, Haliliye ve Karaköprü" de bulunan Suriyeliler ile görüşülmüştür. Bu görüşmelerde katılımcılar Suriye'de yaşanan iç karışıklıklardan ötürü Türkiye'ye gelmiş olmalarına dikkat edilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme yapılan kişiler ile ilgili veriler bir önceki bölümde alt başlıklarda; "Demografik verileri, Meslek Değişimleri ve Hukuki Statü Tabirleri, Hukuki Statü ve Haklara Erişimi, Uyum Süreçleri" olarak kategorize edilmiştir. Bu kategorizasyonda Suriye'deki iç karışıklık sonrasında Suriye'den göçle Şanlıurfa'nın merkez ilçelerine yerleşmiş Suriyelilerin, yarı yapılandırılmış görüşmede sorulan sorulara vermiş oldukları cevaplar doğrudan aktarılmıştır. Araştırma çerçevesinde yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler için kişilerden rıza alındıktan sonra görüşme öncesinde, görüşme esnasında ve görüşme sonrasında araştırmacının çekmiş olduğu fotoğraflar kullanılacaktır. Bu fotoğraflara yansıyan kişi ve durumlar üzerinden Suriyelilerin, geçici koruma statüsünün hukuki anlamını kavrayışları değerlendirilecektir.

5.8.1. Görüşme Ortamındaki Görsellerle Değerlendirme

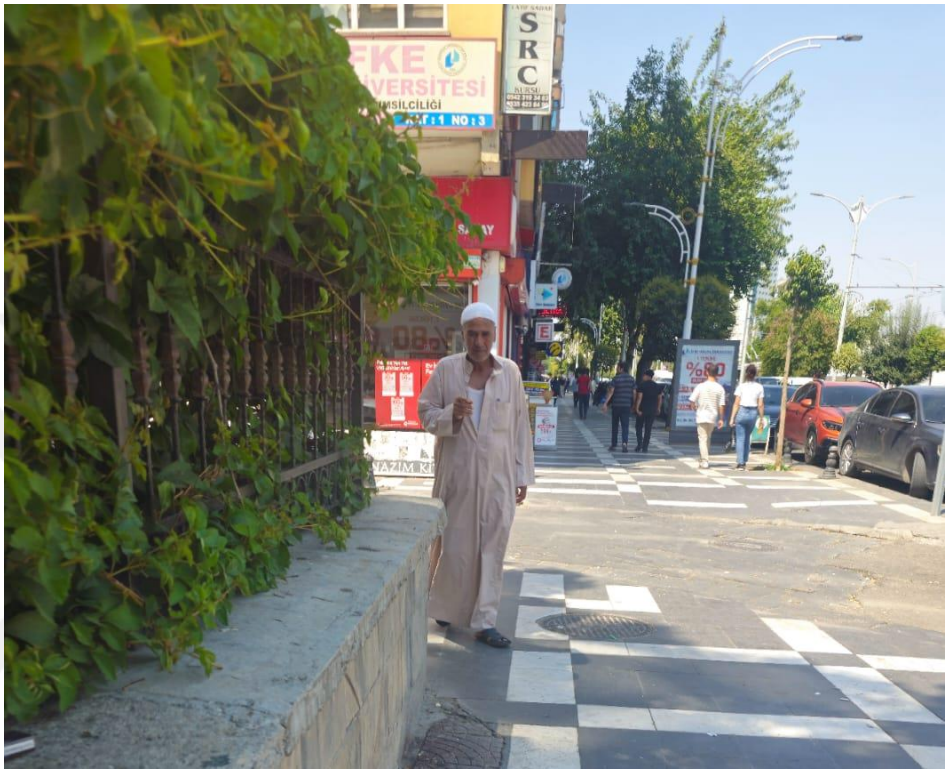

Fotoğraf 1: *Merkez İlçe Eyyübiye, Toplama Merkezi.*

Fotoğraf 1' de görünen kişi, Şanlıurfa' da yaşayan halk tarafından kullanılan geleneksel bir elbise giymiştir. Fotoğraf Eyyübiye bölgesinde Topla(n)ma Merkezi olarak bilinen bir alanda çekilmiştir. Fotoğrafta bulunan kişinin giymiş olduğu kıyafet hem dini hem de kültürel geleneklerle ilişkili bir kıyafet olup ekseriyetle yerli halkın tercih etmiş olduğu bir kıyafettir. Bu nedenle görseldeki kişinin Urfalı mı yoksa göç ile gelmiş bir Suriyeli mi olduğunu anlayabilmek için öncelikle bir süre gözlem yapılmıştır. Zira fotoğraftaki bölge, farklı sosyal sınıfların ve geçmişlerin bir araya geldiği canlı aktif bir ortamdır. Eğitim kurumlarının, kursların, şehir içi ulaşımın başlamış olduğu durakların, alışveriş merkezinin, otellerin ve yöresel dükkânların bulunduğu bu bölge oldukça karmaşık bir insan sirkülasyonunu muhafaza etmektedir.

Bir süre gözlemlenen fotoğraftaki kişinin dinlenmek için yol kenarına oturması ile birlikte kendisiyle iletişime geçilmiştir. Bilgilendirme sonrasında kişiye geçici koruma statüsünün hukuki anlamı çerçevesinde görüşme formundaki sorular sorulmuştur.

> *"Urfa' ya ilk 13-14 yaşında geldim. Babam, kardeşler, ben hep gelir alışveriş yapar, öteberi erzak alır dönerdik. Şimdi savaş var, Esad var, ölüm var... Artık gelmek var ama gitmek yok. Savaşın ilk çıktığını duydum hemen Urfa'da olan akrabalara haber ettim. Evler vardı zaten, bizi gelip sınırdan aldılar. Akçakale'den girdik ama göç diye gelmedik. Akrabalara ziyarete dedik geldik. Bir daha da gitmedim ne ben ne çocuklar. Neden çünkü biz Esad'ın ordusu değiliz. Zulüm bizedir, biz bize zulüm etmeyiz... Ben orada her işi yapardım ama eskiden çok eskiden babamdan amcamdan elektrik tesisatı gibi bütün işleri öğrendim. Burada da ilk geldiğimizde akrabalara, Suriyelilere gerekli bütün her işi yapardık. Başta öyle geçirdim sonra dükkân açtım, birkaç sene sonra zaten çocuklar büyüdü gençlere bıraktım işi. Ben kendime dolaşıyorum... Türkiye'de hukuk vardır tabii olmaz mı, hele Suriye'yi görünce buradaki devlete, düzene isyan edilir mi hiç. Vallahi günahtır, tövbe hâşâ isyan bizde yok… Bir sorunumuz yok çok şükür tek sıkıntı çoluk çocuk küçük torunlar var onlarda. Mektepte talebeler düşmanlık ediyor ama küçüktür geçer. Kaçak gelmedim ben de ailem de T.C. kimliği aldık. Biz evvelden de gelip giderdik o yüzden mavi kimlik var ya herkeste olanından. İlk geldiğimde hemen kimlik aldım ben sonra zaten çocuklara aldık. Yani biz kendimiz Urfa'yı seçtik kimse bizi Urfa'ya zorla getirmedi… Geçici koruma yok bende, ailede de yok ama sonradan gelen komşularda duydum. Önemli bir iş. Devlet seni korumaya alıyormuş ama herkesi de almıyormuş şartların martları varmış galiba ama beni ilgilendirmiyor, ben evde yatar çocuklar bana bakar. Benim işle güçle, devletle, hükümetle, göç idaresi bilmem neyle işim yok, çocuklar bakacak..."*

Fotoğraf 2: *Merkez İlçe Haliliye, Kamberiye Mahallesi.*

Fotoğraf 2'de yer alan kadın, Şanlıurfa'da bulunan kadın, yerli kadınlardan farklı olarak yüzünü siyah bir örtü ile tamamen kapatıp gözlerini dahi siyah bir tülle teni görünmeyecek şekilde kapatmıştır. Her ne kadar Şanlıurfa'nın yöresel kıyafetlerine benzer kıyafetler tarzında giyinmiş olsa da bölgede bulunan kadınlar yöresel bir kıyafet giydiklerinde yüzünü peçe gibi bir örtü ile kapattıklarında gözlerini kapatmazlar. Kıyafetleri de peçeleriyle aynı renkte bir aba, ferace, çarşaf ya da kaftan gibi bir kıyafet olarak tercih etmektedirler. Görseldeki kadından farklı olarak daha renkli ve parıltılı kıyafetler giymektedirler.

Fotoğraftaki kadının Suriyeli olduğu çıkarımının yapılmasına sebebiyet veren husus ise kadının üzerine giymiş olduğu yeşil trençkot gibi kıyafetin kapşonlu ve kısa kollu bir kıyafet olmasıdır. Fakat tüm bu gözlemler bu kişinin Suriyeli olduğunu kanıtlayamamaktadır. Bu nedenle bir süre gözlemledikten sonra fotoğraftaki kadınla iletişim kurulmaya çalışılmıştır.

Kadın, Türkçe neredeyse hiç konuşamıyor ve konuşulanları anlamıyordu. Bu nedenle iletişim kurmak için tercüme desteği alınmıştır. Her ne kadar kadının Suriyeli olma ihtimali üzerine gözlemlenen somut veriler varsa da bu veriler ancak kadının verdiği cevaplar tercüme edildiğinde anlaşılmıştır. Kadın aslında Suriyeli bir öğretmen olup savaş sonrasında Türkiye'ye gelip hayatta kalmaya çalıştığını anlatmıştır.

> *"Türkiye'ye geleli neredeyse 10 yıldan fazla zaman oldu, ailemle birlikte geldik. Babamın 8 tane kızı var ölenlerle beraber. Bizi babam hep koruyup kolladı. Savaş başladıktan sonra bir süre daha Suriye'de farklı farklı yerlerde yaşadık ama her yer karışmaya başlayınca daha fazla orada yaşayamaz hale geldik. Sürekli silah sesleri, kan kokusu, ölen birilerinin olduğu bir ortamda yaşamak mümkün değildi. Hele de kardeşlerim için çok zordu. Okullar, evler her yer yıkık nasıl yaşanır ki? Biz de gelmek istemiyorduk ama artık Türkiye'ye gelmekten başka bir çaremiz yoktu. Ya ölümle bir arada her gün savaş sesleriyle geçecekti ya da ülkemizi terk edecektik. Ben Suriye'de öğretmenlik yapıyordum ama böyle okullarda öğretmen değil kurslarda din eğitimi, evlerde ödevlere yardım etmek gibi. Türkçe çok bilmiyorum ama İngilizce biliyorum. Türkiye'ye ilk geldiğimde bizi Halfeti' ye yerleştirdiler. Sonra Bozova' ya oradan da buraya gönderdiler… Türkiye'deki hukuk sistemi bence iyi. Şimdiye kadar bir sorun yaşamadım ama küçük çocuklarda okulda sorunlar var kardeşlerim de komşu çocuklarında duyuyorum. Bence artık bizi burada istemiyorlar. Yani siz. Burada yaşayanlar artık Suriye'den gelenlere merhamet etmiyor. Bizim gitmemiz isteniyor ama Suriye'de hala savaş devam ediyor. Hem gitsek nereye gideceğiz ki, evlerimiz yıkıldı. Ülkemiz yok oldu televizyonda gördüklerim, internette gördüklerim, hala orada olanlardan duyduklarım Suriye dümdüz evler dükkânlar yok artık diyor… Hukuk sistemi Suriye'de yoktu. Varsa da benim ihtiyacım yoktu ama burada ihtiyacım var sorun yaşamıyorum ama kimlik almak için şartlar var. Benim dili yok bu yüzden mecburen tercüman lazım her yerde. Ama komşularla buradakilerle konuşurken tercümana ihtiyaç yok. Bak sen soru soruyorsun, bu teyze*

Arapça' ya çevirip soruyu bana soruyor. Ben cevap veriyorum o sana anlatıyor. Ben konuşamıyorum ama söylediklerinin çoğunu anlıyorum… Bizde kadınlar bu kadar özgür değil. Türkiye' de kadınlara kıyafet, konuşma, sokağa çıkma, evlenme gibi bir sürü şey. Ben Suriye'den geldim, burada kimlik aldım ya okula gidebiliyorum, hastaneye gidiyorum ilaç alınca para vermiyorum. Hatta istesem çalışabiliyorum da ama benim diplomam yok Suriye'de üniversite okumadım. Aslında üniversite okurken savaş oldu Türkiye'ye geldik. Şimdi burada işlere gidiyorum temizlik, bulaşık gibi ama iyi para alıyorum… Türkiye'de bir sorunum yok haklarımız çok, imkânlarımız çok. Başka yerde olmak isterdim ama Allah bize burayı uygun görmüş. Yine de çok şükür…

Fotoğraf 3: *Merkez İlçe Eyyübiye.*

Fotoğraf 3' te bulunan kişi, merkez ilçe olan Eyyübiye' de Yıldız Meydanı'na giden uzun caddede seyyar satıcılık yapmaktayken görüşme yapılmıştır. Araştırmacı kişiyi bir müddet satış yaparken gözlemledikten sonra Suriyelilerin aksanı ile Arapça konuştuğunu, türkçesinin bozuk olduğunu fark etmiştir. Bunun üzerine kendisi ile görüşme yapılmıştır.

"Ben 24 yaşındayım, ismim Acac. Suriye'de tatlıcıdım. Şimdi burada biberciyim. Buraya 7-8 sene önce kaçak geldim. Burada hiçbir sorun yaşamadım. Türkiye'de hukuk sistemi iyidir yani sorun yok. Herhangi bir hukuk sorunu yaşamadım. Hukuki haklarım ne bilmiyorum. Kullanmıyorum da çok ihtiyaç yok yani. Suriye'deki hukuk sistemi eskiden iyiydi ama Esad geldiğinden beri kötü. Burada hukuk var diyemezsin. Hak olsa ne olmasa ne. Suriye'de din, iman, devlet, Allah hepsi Esad olmuş artık. Ben 16 yaşında askere çağırdılar. Ben nasıl asker olur, asker nedir bilmem silah tutmam. Daha çocuktuk. Bu amcaoğlu (biber arabasını tutan) o daha 11-12 yaşındaydı. Onu da askere çağırdılar. Ben de aldım onu geldim buraya. Yani biz asker kaçağıyız Suriye'de burada da biberciyiz. Hukuk konusu da bir yardıma ihtiyacım yok, ama devlet işleri için daha önce tercümana gitmem gerekti. Onlarda bizi dolandırdı. Ben daha küçüğüm zaten. Babam da yaşlı. Kimlik almamız gerekiyor denildi o zaman Türkçe yoktu bizde şu meydana yakın tercümanlar var ya onlara gittik. Bizden kişi başı 500 € aldı. Bütün evrak işlerini halledip bize kimlik çıkaracağını söyledi. Telefon gelecek size çağıracaklar gidip parmak izi verip fotoğraf çekip kimlik alacaksınız dediler aylarca bekledik. Kimse aramadı kimse bizi çağırmadı sonra biz tercümanın yerine gittik ama adam yok. Sonradan öğrendik ki bizim gibi bir sürü insanı kandırmış paralarımızı almış gitmiş. Sonra bizde bıraktık hiçbir iş yapmadık. Elimizde hiçbir belge olmadığı için geçici korumaya başvuru yapamıyoruz. Şimdilerde tercümana gidiyoruz ama sorunu biz çözüyoruz. Tercüman hiçbir şey yapmıyor. Geçen yine biri göç idaresine başvur dedi bu da şahit gittik başvurduk lahit yap dedi. Ben de yapmadım gitmedim de… Urfa diğer şehirlerden daha iyi o yüzden buraya geldik. Burası hem komşu hem de ucuz. Esnaf da çok iyi. Ben burada ev aldım. İlk geldiğim zaman çok yardım ettiler bana bir sürü para kaptırdık ama şimdi evim de var. Sorun morun da yok. Türkiye bizim için cennet o yüzden savaş bitse de Suriye'ye dönmeyi düşünmüyorum…"

Görüşme esnasında Acac isimli katılımcı, sıklıkla etrafını kontrol etmekte olup beraber hareket ettiği amcası oğlunun görüş açısından çıkmasına müsaade etmemiştir. Görüşme esnasındaki bu tutumunu onu korumak için gözlemlediği öngörüsü oluşmuştur. Fakat görüşme sonunda neden sürekli etrafına baktığı ve amcası oğlunu izlediği sorulduğunda aşağıdaki cevabı vermiştir;

> *"Ben size sorun yaşamıyoruz, burası Suriye'den güzel, savaş yok desem de artık burada da bir nefret var. Suriye'de Esad, Türkiye'de de bizi sevmeyenler var. Geçen hafta bir arkadaşımızı burada biber satarken tehdit etmişler ama bence buradaki esnaf değil. Çünkü ben yıllardır burada çalışıyorum esnafla buradaki insanlarla hiçbir sorun yaşamadım. Ahmedi benden küçük. Suriye'de beni çağırdıklarında gitmedim ama onu da çağırdıklarında kaçtık. Ahmedi benim kardeşimdir. O yüzden ben nereye o oraya. Bu tezgahı da birlikte satıyoruz. Zaten benim evim de onun evi."*

Acac' ın vermiş olduğu cevaptan da anlaşılacağı üzere ilk zamanlardaki hoşgörülü ortamın olmadığını düşünen Suriyeliler mevcuttur. Fakat yine de verilen cevaplardan anlaşıldığı üzere Suriye'deki ortamla kıyasladıklarında Türkiye'de sorun yaşamış olsalar dahi bu sorunlar onları Türkiye'den uzaklaştırmaya iten bir sebep olmamaktadır. Suriye ile kıyaslayarak bulundukları durumu ve koşulları olumladıkları görülmektedir.

Fotoğraf 4: *Merkez İlçe Eyyübiye*

Fotoğraf 4, Şanlıurfa'nın merkez ilçesi olan Eyyübiye'de bir ara sokakta çekilmiştir. Fotoğraftaki seyyar satıcı ile kadın arasındaki iletişim bir süre gözlemlendikten sonra seyyar satıcıyla görüşme gerçekleştirilmiştir. Kişiden izin alındıktan sonra görüşme yapılmış ve çekilen fotoğraf kullanılmıştır.

> *"Ben çiftçiyim, yani kendi tarlam var. Tarlama hem yeşil hem de kırmızı biber ekiyorum. Fazlasını da böyle arabayla satıyorum. Bu satıklarımla birikim yapıp bir sonraki sene için mal yapıyorum. Suriye' de çiftliğim vardı. Büyük bahçem, hayvanlarım, ahır vardı. Kendi etimi, yumurtamı, sütümü, yoğurdumu, peynirimi, yağımı aklına ne gelirse her şeyimi kendim üretip kendim kullanıyordum. Savaş oldu çiftliğimizin tam ortasına bir bomba düştü. 2 kardeşim öldü. Yeğenlerim öldü. Mallarım gitti. Cenazelerimizin mezarı bile yok parçalarını topladık. Sonra kalanlar hep birlikte göçtük geldik. Allah razı olsun Erdoğan bizi ülkeye aldı. Burdakiler bize düşmanlık etmedi. Hala da 10 seneden fazladır burada yaşıyorum şükür hiçbir problem sorun yaşamadık. Bir tane komşum nedir bana zulüm olmadı… Hukuk ile bir*

sorun yaşamadım. Başta kimlik almak çok zor oldu. Geçim ekonomi her şey çok zordu. Ama biz varımızı yoğumuzu her şeyimizi Urfa'da sattık. Bir tane ev bir de Suriye'den getirebildiğimiz eşyalarımız vardı. Altınlarımızı değerli, değersiz her eşyamızı sattık. Kendimize işler bulduk. Fırıncı, garson, bulaşıkçı, temizlik ne desen yaptık. Yine yaparım hepimiz birlikte yaptık. Şimdi hepimizin evi var. Burada tarlamız var ekip biçip satıyoruz. Hamdolsun yetiyor da artıyor da. Biz de artanı fakire fukaraya bizim gibilere dağıtıyoruz. Mesela geçen hafta 2 tane genç Esad'dan kaçıp gelmiş. Parkta buldum hemen aldım götürdüm eve. Karnını doyurdum cebini doldurdum. Şimdi bizim tarlada çalışıyor. Allah cömerttir. Allah bana verdi ben de benim gibi olana verdim. Para pul ne yapacağım akşam başım yastıkta sabah alnım secde de… Sorun morun ben bilmem. Zaten bir sorun varsa bizim danışman var. Devlette çalışıyor, sizin hükümet bize verdi. Onu arıyoruz yanına gidiyoruz tercümanı da var hemen halledip bizi gönderiyor. Urfa Suriye'den çıktığımda gelebileceğim tek yerdi. Gücüm kuvvetim yoktu başka bir şehre kadar gidemezdim. O yüzden gelebildiğim ilk yerde düzen kurmaya çalıştım. Zaten Ankara'da İstanbul'da tarla ekip biçecek yer mi var? Ne eksen urfa'da toprak verimli sana misliyle geri veriyor. O yüzden şükür Urfa'ya. Adı gibi Peygamberler Şehri kutsaldır burası kutsal… Suriye de hukuk sistemi, devlet de hiçbir şey yok her şey Esad, o yüzden elhamdülillah bugüne, Urfadayız…"

Katılımcıyla yapılan görüşme sonunda, görüşme sürecinde ve fotoğraftada görünen alışveriş yapmakta olan kadın ile de görüşme fırsatı bulunmuştur. Genel olarak Suriyeli kadınlar görüşme yapmaya sıcak bakmadıkları gibi fotoğraf çekme konusunda da ne yazık ki olumlu tepkiler vermemişlerdir. Bu nedenle çekilen fotoğraflarda bir kadın varsa o kadından rıza alınarak kullanılmıştır. Fotoğrafta yüzünün görünmediğinden emin olan kadın ismini vermeyerek görüşme yapmayı ve fotoğrafının kullanılmasını kabul etmiştir. Fakat görüşme formunu başından sonuna doldurmamış sorulara kısaca cevap verip ortamdan ayrılmıştır.

“Ben de Suriye'den savaş yüzünden geldim. Evli değilim, çocuk var ama baba Türk. Ben Türkiye'ye geldikten sonra ilk Adana'ya gittim. Orda komşumuz beni bir adamla tanıştırdı. Sonra o adam bana bakacağını söyledi. Karısı Adana'da evinde ama bana Urfa'da ev alacağını söyledi. Ben de kabul ettim. Sonra Urfa'ya geldik hoca nikah kıydı. Benden rıza aldı sonra Adana'ya gitti. Ama çocuklarının yanına gitti. Sürekli benim yanıma gelip kalır. Karısının yanına gitmez zaten çocuklarının annesi, boşanırsa bütün malı mülkü parasını her şey onun olacak diye boşanmıyor. Zaten koca benim koca nikah onda olsa da koca bende para bende… Tek sorun hukuk Türkiye'de. Yani mesela boşansa niye bütün mal para kadına. Çok saçma ama değil mi? Yani sonuçta kadını sevmiyor terk ediyor ama malını kadına veriyor sanki ödül gibi olmaz ki böyle. Suriye'de de çok farklı değil ama bu şey yanlış. Yani evlilik olur ama boşanma olduğunda her şeyde bir sorun. Bence bu çok yanlış. Hukuk sisteminde bu kısım yanlış… Benim kimliğim var evet, bu sizde olan kimlik var ya ondan bende de var yeniletmiyorum. Hani bizim Suriye'den gelenler de olanlardan değil. Bendeki sizinle aynı. Bana beyim ev aldı ya o zaman nikah için mehir olarak ben nufus cüzdanı istedim. Bana da ablamın kızı söyledi. Türkiye'den Almanya'ya gidildiğinde kimlik almak için parayla nikah kıyılıyormuş. Ben de ondan söyledim. Vallahi Allah razı olsun kocam bana hem ev aldı hem de kimlik. Siz nasıl devletten yararlanıyorsanız ben de aynı şekilde yararlanıyorum. Hastaneye gidiyorum çocuğum var okula gönderiyorum kimse Suriyeli olduğunu anlamıyor bile. Doğum yeri de Suruç. Biz söylemesek Suriye'den geldik diye kimse anlamaz…”

Fotoğraf 5: *Merkez İlçe Eyyübiye, Arap Meydanı.*

Fotoğraf 5, Arap Meydanı olarak bilinen bir bölgede esnafın bulunduğu bir han içerisinde çekilmiştir. Fotoğrafta bulunan kişiler, dükkanın sahibi olup ilk başta görüşmek bilgi vermek istememişlerdir. Fakat aynı hanın içerisinde bulunan yerli esnaftan 1-2 tanesinin ricası üzerine görüşme yapmayı kabul etmişlerdir.

> *"Adım Halit, 43 yaşında 4 çocuk babasıyım. Haliliye'de Yenişehir taraflarında oturuyorum. Türkiye'ye yasal yollarla geldim. Savaş nedeni ile 2012-2013 tam hatırlayamadım o zamanlarda geldim. Suriye'deyken polistim. Beni savaş için görevlendirdiler. 2 yıl savaşta direndim onlarca ölü, ceset parçası gördüm. Dayanamadım artık Türkiye'ye geldim. Hukukla ilgili herhangi bir sorun yaşamadım. Zaten Türkiye'de hükümet sistemi gayet iyi. Türkiye'de tek sorun yaşadığımız şey çocuklara medresede çok fazla zorluk var. Başka sorun yaşamıyoruz. Herhangi hukuki hak kullanmıyorum. O yüzden bilgim de yok. Yani Türkiye'deki ile ilgili. Zaten Suriye'de sistemde hukuk her şey Esad. Türkiye'de hukuk yok. Mesela annem Sakarya'da ben*

gidemiyorum. İzin vermiyorlar. Geldiğimde göç idaresine gittim işlemlerimizi yaptırdım, bizi Bozova' ya oradan da buraya verdiler. Ama annemi Sakarya'ya gönderdiler. Ben de çocuklarda gidemiyor göremiyoruz birbirimizi. Bu çok saçma. O yüzden hukuk yok. Suriye ile Türkiye'deki haklarımı kıyasladığımda aynı. 12 senedir hiçbir sorun yok ama tek problem şehir dışına gitmeye izin vermiyorlar. Bunu kaldırsa başka hiçbir sorun yok. Ben Türkçe bilmiyorum ama çocuklarım var o yüzden tercüman da kullanmıyorum. Gerek yok zaten hepsi dolandırıcı. Bizim Halep grubumuz var whatsapp. Oradakilerin hepsini dolandırmış kandırmış tercümanlar. O yüzden biz kendi sorunumuz olduğunda tercümana gitmiyoruz çocuklar boşuna Türkçe öğrenmedi ya. Ben de az çok Türkçe biliyorum bak seninle konuşuyorum. İlk geldiğim zaman misafirdim. 5 sene Bozova'da kaldım 7 senedir de buradayım… Urfa'yı ben seçmedim, geldiğimde göç idaresine başvuru yaptık. Onlar beni buraya yerleştirdiler. Elhamdülillah sorunlar yavaş yavaş bitti. Maddi sıkıntılar biraz var onlar da yavaş yavaş geçiyor. Ben tek başıma gelmedim ailemle birlikte geldim. Şimdi bu dükkan benim kira ama benim. meydan esnafı kardeş gibi. Bu oğlum, onun bir sürü amcası var. Birgün dükkan geç aç. Tüm komşular beni arar Halit nerdesin kardeş bir derdin mi var der. Benim tek dert annem. O Sakarya'da ben burda. Ama elhamdülillah Suriye'den iyi.. Geçici koruma olduğu için bizim sefer izni yok. Aslında kaçak gelsen her yer serbest. Ama ben kanun bilen, dürüst bir insanım. Öyle yalan dolan kaçak iş yapmam…

Görüşme esnasında Halit' in verdiği cevaplar sonrasında bir de oğluyla kısa bir görüşme yapılmıştır. Bu bu görüşmede olduğu yaşamış olduğu sorunları şu şekilde anlatmıştır:

"Ben normal okula gitmiyordum başta ama sonra eve kâğıt geldi, babam hem medrese hem de okula gideceksin deyince ben de gittim. Abla bizi okulda sevmiyorlar, babam söyleyince bana kızıyor ama bana hep lakap takıyorlar. Senin baban korkak, siz savaştan korktunuz, sizin paranız yok

diyorlar öyle değil ama. Babam için kaçak telefoncu diyorlar. Ama babam bana da öğretiyor bizim yaptığımız iş kaçak değil. Ama ben bunu okuldakilere anlatamıyorum. Mesela sınıfta bir tane yaramaz çocuk var. Sürekli kavga ediyor, düzeni bozuyor kâğıt atıyor, not yazıyor, küfür ediyor hocaya sonra kâğıt yazıp yere atıyor. Hoca derse gelince de beni şikâyet ediyor bu yazıyı Hasan yazdı diyor. Erkek öğretmen olursa hemen tokat atıyor bana. Sonra kavga olduğunda bir şey olduğunda hemen sen zaten Suriyelisin sen yaptın diyorlar bana. Bir tane arkadaşımın çantasındaki parası çalınmış hemen gidip öğretmene beni şikâyet etmiş Hasan çaldı demiş. Sanki görmüş gibi söylüyor bir de. Ama Allah gördü ben yapmadım. Abla bir de medresede de sorun yaşıyoruz. Medresede benden büyükler beni dövüyorlar sürekli. Gitmek istemiyorum ama babam da kızıyor gideceksin, onlar sana kızsa da sen gideceksin diyor. Bir de abla burada ben yeni isim almak istedim ama buradaki devlet izin vermiyormuş babam öyle diyor. Hem isim hem soy isim değiştirirsen bence benim Suriyeli olduğumu anlamazlar. Şimdi 8 bitecek ya seneye lisede başka başka insanlar olacak onlar da adımın soyadımı görünce Suriyeli olduğumu anlayacak. Babama ben söylüyorum ama devlet izin vermiyor diyor. Babam sorun yok dedi ama bence bu da sorun.''

Fotoğraf 6: *Merkez İlçe Eyyübiye, Arap Meydanı.*

Fotoğraf 6' da Merkez İlçe Eyyübiye' nin Arap Meydanı olarak bilinen bölgesinde sokak arasında Arapça bir tabela fark edilince dükkân sahibi ile görüşülmüştür. Her ne kadar işlek bir dükkân ve kalabalık bir sokak olmasa da dükkânından ve gelirinden memnun olan katılımcı ile yapılan görüşmenin detayları aşağıdaki gibidir.

> *"52 yaşındayım adım Ziyad. 4 çocuğum var. Evliyim. Suriye'de Ziraat Mühendisiydim. Haliliye' de Davutiçi' nde evimiz var. Savaş nedeniyle geldim. 2015'te aileme de alıp geldim. Kaçak olarak geldik. Bir tane adam vardı. Ona her birimiz için ayrı ayrı para verdik. Gece karanlıkta bizi sınırdan arabayla geçirdi. Geçerken bir sorun yaşamadık. Buraya geldikten sonra da herhangi bir problem bir sorun yoktu. Bu dükkânı açtım sonradan. Hala da dükkânı ben işletiyorum. Ama kiradayım. Burada başka bir problemim yok. Kaçak geldim ama vatandaş olarak geldim. Çünkü ben mühendisim. Geldikten sonra göç birimine gidip bildiri yaptım. Onlar da bana vatandaşlık verdi. Vatandaşlık alınca her şey daha kolay. Hukuki konularda destek alıyorum evet. Komşularıma soruyorum onlar ne*

yapacağımı bana anlatıyorlar. Mesela kira için dükkân sahibi ile görüştüm sözleşme yaptım. O sözleşmeyi noter onayladı. Ben bilmiyordum komşu söyledi gittim orda yaptım. Suriye'de iş var, ev var, imkân var. Esad olmasa, zulüm olmasa ben hemen giderim. Burada problem yok elhamdülillah zulüm yok yemek var. Göç idaresine artık gitmiyorum ilk geldiğimde gittim vatandaşa aldım karım, çocuklar hepimiz Türk kimlik var. Kaçak geldim buraya evet ama ben geldikten sonra çocuklar karım onlar geldi. Aile birleştirdi sizin devlet. İlk geldiğimde misafirim şimdi vatandaş. Urfa ucuz, Arap çok var. Suriyeli çok var. Benim iş var imkân da vardı o yüzden ben geldim aileyi de getirdim. Urfa'ya bu yüzden geldim. Her şey çok güzel hiçbir zarar ziyan yok. Ama Suriye'den gelirken çok büyük yaralarla geldim. Acaba burada yaşayabilir miyiz diyordum ama elhamdülillah burası çok güzel. Buradaki insanlardan biri vakti zamanında ilk geldiğimde beni rahatsız ederdi. Düşmanlık yapardı bana, bu dükkânımın camlarını kırdı ama sonra bir tabak pasta aldım elime bir de çay gittim dükkânına oturdum. Sen de insansın ben de insanım dedim. Bugün Esad zulüm yapıyor Erdoğan kapılarını açıyor bize, yarın Erdoğan ya da bir başkası başa geçer size zulüm yaparsa tabii inşallah yapmaz ama yaparsa ben senin bir kardeşinim, Suriye' de Ziyad var der kapıma her zaman gelebilirsin. Ben müşkül halde geldim buraya ayağa kalktım toparlanmaya çalışıyorum Allah bana yaşattığını düşmanıma bile yaşatmasın bugün Esad gitsin yarın Suriye' deyim dedim. Öyle konuştum anlattım sağ olsun o da beni anladı o gün bugündür kardeşiz elhamdülillah."

Fotoğraf 7: *Merkez İlçe Eyyübiye, Arap Meydanı.*

Katılımcı Ziyad ile görüşme yapılırken oğlu Sait de dükkânda çalışıyordu. Babasının yapmış olduğu işin aynısını yapan küçük çocuk büyük tepsileri kaldırıp fırına atıyor, çıkan pastaları paketliyor, vitrine koyuyordu. Daha 3 yaşındayken savaş koşullarına maruz kalan çocuk babasının aile birleşimi yapmasıyla birlikte Türk kimliği alıp her T.C. kimliği olan çocuk ile eşit haklara sahip olsa da okulda akran zorbalığına, ötekileştirilmeye maruz kalmış olduğu esnaf komşuları tarafından dile getirilmiştir.

5.8.2. Katılımcıların Yön Verdiği Görsellerle Değerlendirme

Fotoğraf 8: *Merkez İlçe Eyyübiye, Şanlıurfa Arkeoloji Müzesi.*

Şanlıurfa'da yaz aylarında yapılmakta olan şenliklerde Şanlıurfa Arkeoloji Müzesi'nin bahçesi kullanılmaktadır. Bu alanda yapılmakta olan bir organizasyonda kalabalık bir ortam olduğunu bilen ve bu ortamda çocukların da çokça olacağını ön görebilen kişi veya kişiler çocukların ilgisini çekebilecek etkinlikler ya da oyuncaklar getirip satmaktadırlar. Fotoğraf 8 böyle bir organizasyonun olduğu bir konser gününde, Suriyeli bir genç adamın çocuklar için getirdiği at ve bu at için pazarlık yapan bir çocuk görüntülenmiştir. Fotoğraf sonrasında atı gezdiren adam ile görüşüldüğünde görüşme formu doldurmak istemediğini fakat fotoğrafının kullanılmasında herhangi bir sorun olmadığını ifade etmiştir.

Fotoğraftaki kişi Suriye'den yeni geldiği ve kaçak geldiği için polislerin bu kadar çok olduğu bir alanda form doldurmak, görüşme yapmak istemediğini belirtmiştir. Böyle organizasyonlara sürekli gittiğini ata binen her çocuğun anne babasından attığı tur başına para aldığını ve bu aldığı paranın da oldukça fazla olduğunu söylemiştir. Türkiye'de hiçbir sorununun olmadığını Suriye'den Türkiye'ye ise savaştan dolayı değil işsizlikten dolayı geldiğini ifade etmiştir.

Fotoğraf 9: *Merkez İlçe Karaköprü, Batıkent.*

Fotoğraf 9'da Merkez İlçe Karaköprü' de bulunan Batıkent semtinde bir villada oturan katılımcı tarafından çalışmada kullanılabilmesi için verilmiş bir fotoğraf mevcuttur. Katılımcı görüşme esnasında kendisinin fotoğrafının çekilmesini istemediğinden evinin bahçesine dair bir fotoğraf kullanılmasını rica etmiştir. Katılımcı her ne kadar savaş sonrasında yerleşmiş olsa da Türkiye'ye savaştan çok önce gelip bir tarla satın almış ve bu tarlada kendine özel bir bağ evi yaptırmış. Katılımcının eşi ve çocukları savaş sonrasında bu bağ evine yerleşmiş ve bir daha Suriye'ye gitmeyi düşünmediğini söylemiştir.

"*Benim adım Rahaf, evliyim 5 kızım var. Savaş nedeniyle geldik ama biz daha öncesinde de buraya gelip bu evi yaptırmıştık. Türkiye'deki hukuk sistemiyle ilgili herhangi bir sorun yaşamadım. Eşim çocuklarım da aynı şekilde biz bir sorunla karşılaşmadık. Türkiye ile Suriye'yi kıyaslamam bile ama biz Suriye'de de rahattık. Sonradan bir dram yaşandı. Milyonlarca insan evsiz yurtsuz kaldı. Biz onlardan değiliz bizim evimiz düzenimiz hala orada devam ediyor. Ama biz gidemiyoruz korkuyoruz. Türkiye'de zengin olmak bir ayrıcalık ama Suriye'de zengin olmanın hiçbir anlamı yok. Maddi imkânlarımızı artık kullanamıyoruz orada o yüzden biz de burada yeniden ayağa kalkmaya karar verdik ve geldik. 2013' te geldik, biz buraya gelmeden avukatlarımız ve danışmanlarımız yasal süreci başlatmışlardı zaten. Ama bu geçici koruma statüsü evsiz, barksız, kimsesiz insanlara verdiği hakların aynısını veriyor bize de. Ben onlara hak verilmesin demiyorum ama sonuçta bizim gibi maddi durumu elverişli olanlara verilen haklar ile evsizlere verilen haklar bir olmamalıydı. Bu durum bence Türkiye' nin göçmen politikasındaki hatalarından biri. Biz buraya geldikten sonra Suriye' de olan düzenimizi tekrar kurmaya çalışsak da imkânlarımız aynı değil. Eskiden gezmeye tatile gelirdik şimdi burada yaşıyoruz. Şimdi geçici koruma statüsünde kimliğimiz olduğu için her sene kimlik yeniliyoruz. Tabi bu işleri biz yapmıyoruz ama her sene fotoğraf gönderiyoruz. Bizde kadın bu gibi işlere hiç bakmaz her şey çalışanların yapacağı şekilde ayarlanıyor. Mesela bu eve bir erkek giremez. Dikkat ettiysen şehirden çok uzak bir yerde evimiz. Evin etrafındaki ağaçların hepsini biz getirdik. Yazın kızlarımla havuza indiğimizde havuzun etrafına büyük perde çekiyoruz. Perde yaz boyunca orada kalır burada havalar sıcak biz rahat rahat havuza girip çıkar havuz etrafında oturur sohbetler ederiz. Kızlarım burada üniversitede okuyorlar. Bir tanesi Antalya'da evlendi eşiyle orada yaşıyor. Diğer kızlarından biri de akşam için hazırlık yapıyor misafirlerimiz gelecek… Türkiye'de bir sorun yaşamıyoruz tek sıkıntımız işte herkese aynı hakları veriyorlar. Aslında sizin kimliğin aynısından vermeleri lazım bize de biz istemiyoruz. Çocukların*

okullarının bitmesini bekliyoruz. Bu sene onların okulu bitince başka bir şehre ya da ülkeye gidebiliriz. Urfa'ya gelmemizin tek sebebi daha önceden gelip burada ev yapmış olmamızdı. Burada kurulu bir düzenimiz vardı zaten savaş olmasa da her sene 1-2 ay muhakkak gelirdik. Şimdi savaş var diye Suriye'ye gitmiyoruz. Aslında bizim evimiz hala orada duruyormuş. Biz burada da ev sahibiyiz yani Türkiye'de biz misafir değiliz.

Fotoğraf 10: *Akşamüstü Çay Saati Sofrası.* ***Fotoğraf 11:*** *Yemek Sonrası Meyve Sofrası*

Katılımcı Rahaf ile görüşme yaparken, hâlihazırdaki rutinlerinde bulunan, akşamüstü çay saati sofrasını ve akşam yemeği sonrasında misafirlerinin olmadığı zamanlarda aile içerisinde kendilerine özel hazırladıkları meyve sofrasını anlatarak 10 ve 11. Fotoğrafları paylaşmıştır.

Fotoğraflardan da anlaşılacağı üzere sunumlar ve sofralar oldukça kalabalık bir aileye hazırlanmıştır. Hazırlanan sofralarda bulunan yiyeceklerin servis biçimleri ve bulunan yiyeceklerin çeşitliliği ve hazırlayanların evin yardımcıları olduğu göz önünde bulundurulduğunda maddi anlamda bir sorun yaşamadıkları çıkarımı yaptırmış. Evin içerisinde bulunan odalardaki mobilyalar, bahçede bulunan ağaç çeşitliliği ve havuz çevresi için bu dönemsel olarak yapılan hazırlıklar, evin otoparkında yer alan lüks araçlar, ev sahibinin ve evde yaşayan diğer bireylerin giyim tarzları kullandıkları ürün ve aksesuarlar ile evde çalışan birden fazla yardımcının varlığı gibi birçok detay gözlemlenmiştir.

Genel olarak savaş etkisinin, maddi durumu iyi olan ailelerdeki yansımalarının maddi durumu yetersiz ailelerdeki yansımalarından daha şiddetli görüldüğü öngörülebilse de görüşmenin detayları aksi yöndedir. Rahaf' la yapılan görüşmede görüldüğü gibi maddi durumu iyi olan aile, maddi durumun vermiş olduğu avantajı savaş ortamında da kullanabilmiş ve kendilerine refah düzeyi yüksek bir ortam hazırlayabilmişlerdir. Bu durum aslında maddi gücün koşullar değişse de bir avantaj sağlayıcı olabileceğini de gösterebilmektedir.

Araştırma esnasında karşılaşılan bu örnek her ne kadar maddi durumu iyi olan aile için savaş koşullarında da maddiyatın bir ayrıcalık sağlayıcı olduğunu göstermiş olsa da bu durumun aksi örneklerde elbette ki mevcudiyet gösterilir.

Fotoğraf 12: *Harran Üniversitesi Kız Yurdu.* ***Fotoğraf 13:*** *Harran Üniversitesi*

Fotoğraf 12 ve 13' te Harran Üniversitesinde iletişim fakültesinde öğrenci olan abla kardeşe aittir. Fotoğrafta yer alan katılımcılar savaş sonrasında Türkiye'ye geldiklerini geldikten sonra ise her şeye yeniden başladıklarını ifade etmişlerdir.

> *"2012 yılında Türkiye'ye geldik. Biz geldikten sonra neredeyse bütün akrabalar gelmeye başladı. Çünkü Türkiye'deki imkânların Suriye'den çok daha iyi olduğunu ve savaştan kurtulduğumuz görenler bizim gibi kaçıp buraya geldiler. Bizler öncelikle Harran'a yerleştirdiler. Ama ben üniversite çağındaydım, ablam da üniversite başlamış ama savaş olduğu için gidememişti. Harran Üniversitesine gidip bir hoca ile görüştük. Bize yol gösterip yapmamız gerekenleri anlattı. Sonra ablam da ben de tüm evrak işlemlerini resmi süreçleri halledip Harran Üniversitesi iletişim fakültesine kaydımızı yaptık. Abla kardeş birlikte üniversiteye başlayınca ilk önce yurtta kaldık sonra anne baba da buraya geldi. Şu an ikimiz de mezunuz. İkimizin*

hayatı da savaştan sonra bambaşka oldu. Türkiye'de olduğumuz için hemen gelir gelmez il göç idaresine gidip başvurularımızı yaptık geçici kimliklerimizi aldık. Okuldan mezun olunca da hemen iş buldum. Yerel gazetede çalışıyorum ben, ablam da bir avukatın yanında çalışıyor. İkimiz de Türkiye'deki bütün haklarımızı biliyoruz. Bu yüzden de özellikle kimlik yenilemelerimize dikkat edip hata yapmamaya çalışıyoruz. Türkiye'deki hukuk sisteminin eksiklikleri var tabii ki. Çünkü doğrudan kendi hukuk sistemi değil ama bu durum hukuk sisteminin yanlış olduğu anlamına gelmez. Hukuki anlamda bir sorunla karşılaştım evet, üniversiteye ilk kayıt olduğumuz zaman da bizim kimliğimiz yoktu geçici koruma statüsüne başvuru yapmamız gerektiğini bilmiyorduk, gelir gelmez biz direk üniversiteye gitmiştik. Sonra üniversitedeki bir hocayla karşılaşınca o hoca bize yapmamız gereken her şeyi anlattı. Şimdilerde ise herhangi bir hukuk problemi yaşadığımızda ablamın çalıştığı ofisteki avukata danışıyorum. Suriye'den buraya geldiğimiz zaman hukuk sistemleri arasındaki farklılıkları görebildik evet ama bu farklılıkların üzerinde çok fazla durmamaya çalıştık çünkü biz buraya bir ömür burada kalacağız diye gelmedik. Esad gidince biz de evimize gideriz. Tabii ev kaldı mı onu bilmiyoruz. Hukuk sistemine uyum sağlamak konusunda bir sorun yaşamadık fakat yaşarsa muhakkak ki bir danışmana başvuruyoruz. Türkiye'ye ilk geldiğimizde misafir olarak geçici geldiğimizi düşünüyordum fakat şimdi Esad' ı gördükçe çok da misafir gibi değiliz Esad düşmediği sürece buralardayız gibi görünüyor. Urfa'ya gelmemizin özellikle bir sebebi yok il göç kurumu bizi buraya gönderdi doğrudan. Biz zaten üniversiteye başlayınca başka bir yere gitmeyi bile düşünmedik."

Fotoğraf 12 ve 13' te bulunan kişiler abla kardeş olup görüşme esnasında ikisi de bir arada olup bu sorulara beraber cevap vermişlerdir. Fotoğrafta görüldüğü üzere ikisi de fotoğraflarda yüzünün görülmesini istemediklerinden yüzlerine kapalı olduğu kendi çektikleri fotoğrafları vermiştir. 2 kardeş birbirlerinin aynısı kıyafetler giymektedir. Bunun haricinde akla gelebilecek her şeyi birlikte yapmaktadırlar.

ALTINCI BÖLÜM

ARAŞTIRMACININ PERSPEKTİFİNDEN ALAN DEĞERLENDİRMESİ

6.1. TEORİK ÇERÇEVE VE ARAŞTIRMANIN ALAN GERÇEKLİĞİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Göç eden bireyler çoğu zaman geçici koruma statüsünde iken bu statünün ne anlam ifade ettiği, hangi hak ve sorumlulukları barındırdığı konusunda yetersiz bilgiye sahip olduklarından bazı sorunlarla karşılaşabilmektedirler. Bu anlam bilgisizliği, kişilerin hukuki haklarını kavrayamamalarına ve koruma hizmetlerinin sunmuş olduğu imkânlardan yararlanamamalarına sebebiyet vermektedir. Bununla birlikte de uyulması gereken sınırların aşılmasına sebebiyet vererek ihlallere sebep olabilmektedir. Hukuki şartlardaki karmaşıklık ve dil sorunu gibi önemli konularla sorunlar yaşanmasına sebebiyet olmaktadır.

Araştırmada yapılan görüşmeler doğrultusunda elde edilen verilere göre, "Suriye'den Türkiye'ye göç yolu ile gelen bireylerin hukuki haklara erişim konusundaki en büyük engellerden biri dil ve dolayısıyla da iletişim aksaklıkları" dır. Zira bir Suriyeli, hukuki sonuçlara ulaşabilmek, hukuk alanında doğru etkiyi elde edebilmek, yargı sürecine dâhil olabilmek ve haklarını savunabilmek için yeterli düzeyde Türkçe biliyor olması gerekmektedir. Fakat birçok Suriye'den gelen bireyin Türkçe bilmediği veyahut bozuk bir Türkçe ile konuştuğu alanda gözlemlenmektedir. Dil bilmeme gibi bir sorunun yanı sıra bir de Lehçe farklılıkları mevcut olup bu farklılıklar da tercüme esnasında aktarımda sorunlara sebep olabilmektedir.

Dil sorununun ortaya çıkarmış olduğu en belirgin sonuçlardan biri göçle gelen Suriyelilerin hukuki yardım taleplerinde bulunmamaları, sorunları konusunda yanlış yönlendirilmeleri ve haklarını savunma konusunda dezavantajlı konumunda olmalıdır. Dolayısıyla adalete erişim konusunda sınırlı ve yasal düzene geçebilme oranı düşük olabilmektedir.

Önemli olan bir diğer mesele de geçici koruma statüsü ve bu statünün farkındalığı ile ilgilidir. Göçmenler Türkiye'deki hukuki statülerini ve bu statülerin beraberinde getirmiş olduğu haklar ve bu haklarla gelen ayrıcalıklar konusunda bilgi sahibi olmamalarıdır. Bu durumda güvencesiz kalmaları da eğitim, sağlık, istihdam ve sosyal haklar konusunda da haklara erişim konusunda da sorunlar ortaya çıkarmaktadır. Zira bir göçmenin koruma statüsüyle gelen haklardan yararlanmaması uzun vadede hem birey hem de toplum açısından oldukça önemli sonuçlar beraberinde getirmektedir.

6.2. ARAŞTIRMACI PERSPEKTİFİNDEN ÇEVRE ANALİZİ

Fotoğraf 14: *Şanlıurfa GAP Havalimanı*

Şanlıurfa'nın merkez ilçelerinden olan Karaköprü Haliliye ve Eyyübiye de yapılan incelemeler, Şanlıurfa'ya başka illerden birçok insanın geldiğine yönelik verilere ulaşılmıştır. Bu doğrultuda Şanlıurfa GAP havalimanında yapılan gözlemde çekilen fotoğraf 14 ve 15 hem gelen hem de giden Suriyeli yolcuların olduğuna işaret etmektedir.

Fotoğraf 15: *Şanlıurfa GAP Havalimanı*

Çalışma esnasında katılımcıların yakındığı konulardan biri şehirlerarası seyahat için izin belgesi konusuyken esasında bahsetmiş oldukları şehirlerarası seyahat belgesi değil farklı bir şehre taşınmak için istedikleri izin olduğu tespit edilmiştir. Havalimanı görüntüsünde Şanlıurfa'dan İstanbul'a gidecek olan bir akşam seferi denk getirilmiştir. Fotoğraf 15'te görünen kadınların ikisiyle de iletişim kurulmuştur. Fakat görüşme formuna cevap vermek istemediklerini dile getirdikleri için yalnızca fotoğraf kullanımı için rıza alınabilmiştir. Fotoğraf 15' te görünen ön taraftaki kadın ve erkek aslında birlikte gelmişler fakat yan yana oturmuyorlardı. Aynı durum fotoğraf karesinde görünen arkadaki çifte de söz konusudur. Arkadaki aile 5 çocuğuyla İstanbul'a gidiyor önceki aile ise Türkiye'ye yeni gelmiş İstanbul'daki akrabalarının yanına gidip iş bacaklarını, iş bulabilirlerse kalabileceklerini söylüyorlardı. Genel olarak her iki ailenin de kadınları çekimser, erkekleri ise daha girişken tavırlar sergilemekteydi.

Kadınlar neredeyse hiç Türkçe konuşmazken erkekler ise Türkçe' ye hâkim bir şekilde sorulan sorulara cevaplar verilmiştir. Görüşmeleri yapacak olan kişi kadın olmasına rağmen eşleri tarafından konuşmalarına müsaade edilmeyen kadınlar bu durumdan rahatsız değildi. Eşleri, kadınların Türkçe bilmediğini söylemiş olsa da uçağa binerken memurlar ile Türkçe konuştukları gözlemlenmiştir. Havaalanındaki bekleme alanında çekilmiş fotoğraf karelerinin dışında kalan birçok Suriyeli yolcu mevcut idi. Havaalanı girişinde ve dış kapıda bekleyenler arasında da Suriyeli aileler gözlemlenmiştir. Bu durum giden yolcular olduğu gibi bir de gelen yolcuların olduğunu kanıtlar niteliktedir. Gelen yolcu alanında çekilen fotoğraflarda bulunan kişilerden rıza alınamadığı için bu görseller kullanılmamıştır.

Fotoğraf 16: *Merkez İlçe Eyyübiye, Arap Meydanı.*

Gözlemlenen bir diğer alan ise görüşme yapılmış olan Arap Meydanı çevresidir. Fotoğraf 16' da görünen adam ile iletişim kurulamamıştır. Fakat bölge esnafı adam hakkında bilgi vermiştir.

Adam neredeyse hiç Türkçe bilmiyor ve uzunca zamandır aynı yerde yatıyormuş. Bölge esnafı gün içerisinde birkaç saat ortadan kaybolup sonra yine aynı yere gelip yattığını söylediler. Kimseyle konuşmazmış. Adam hakkında esnaf pek fazla bilgi sahibi değildi fakat Arap Meydanında bulunan Suriye'de polis olan adamın söylediğine göre, adam aslında Dera' da uyuşturucu madde satan bir çetenin bağımlılarındanmış. Türkiye'ye çatışmalardan kaçarak gelmek zorunda kalmış ve Suriye'de yaptığı uyuşturucu ticaretine Türkiye'de de yeltenince bir okulun önündeki veliler tarafından dövülerek polise teslim edilmiş. 7-8 seneden fazla cezaevinde kaldıktan sonra dışarı çıktığında gidecek yeri olmadığından parklarda yatıyormuş. Zaten esnaf motor üzerinde yattığını gördüğünden yardımda bulunuyormuş.

Dışarıdan bakıldığında Suriyeli olduğunu anlamak pek mümkün olmasa da esnaftan biriyle görüşme yapılınca görüşmeci bu adamı gösterip onunla da görüşme yapılması için yardımcı olmaya çalışmıştır. Fakat adam konuşabilecek durumda olmadığını, hastalandığını söylemiş olup iletişim kurmak istememiştir. Kendisiyle görüşme yapmak için ısrar edilince araştırmacının polis olduğundan korkarak "temizlendim, vallahi içmedim, para yok, mal yok almadım, satmadım" gibi kısa cümleler ile kendini savunmaya başlamıştır. Bir araştırma için kendisiyle görüşülmek istendiği açıklamaya çalışılsa da söylenenleri anlamamıştır. Bu nedenle kendisine Arapça çeviri yapıldığında yine de görüşmek istemediğini söylemiş fakat fotoğrafı gösterip kullanım için izin istendiğinde problem olmadığını söylemiştir.

Arap Meydanı'nda gözlemlenen bu durumun bir benzeri yakın bir mesafede olan Balıklı Göl' ün bahçesinde de gözlemlenmiştir. Fakat bu defa arada önemli bir fark vardı. Zira Balıklı Gölün bahçesinde bankta yatan adam Suriyeli değildi. Adamı bir süre gözlemledikten sonra kendisiyle iletişim kurulup rıza alınarak fotoğrafı çalışmaya eklenmiştir.

Adamın adı Halil İbrahim, kendisi havanın sıcaklığından bulduğu gölgede dinlenmek istediği için banka uzanıp yattığını söylemiştir. Viranşehir'de yaşadığını ama hastane için Urfa'ya gelmesi gerektiğini bu yüzden de işini bitirdiğinde dinlenmek için buraya geldiğini söylemiştir.

Fotoğraf 17: *Merkez İlçe Eyyübiye, Balıklı Göl.*

Fotoğraf 17' de bulunan adamla yapılan görüşmede, kendisinin Suriyeli olabilme ihtimalinden ötürü fotoğrafını çekildiğini ve iletişim kurulduğunu söyleyince bir anda sinirlenip söylenmeye başladı.

> *"Kendi ülkemde mülteci miyim ben. Böyle iş mi var hanım kız, sabah 7'den beri hastanedeyim. Doktor sıra vermedi, bekledim, bekledim yok girdim odasına kavga ettim niye ayrımcılık yapıyorsun dedim. Yok, amca biz ayrımcılık yapmıyoruz deyince üzerine yürüdüm sabahtan beri bekliyorum ama ne sıra veriyorlar ne içeri alıyorlar. Beklerken benim önümde bir sürü Suriyeli girdi çıktı girdi çıktı. Kimlik yok, sıra yok. Oh ne güzel geldi doktora girdi gitti. Doktora söyledim git devlete söyle diyor. Ma bu devlet kimdir? Bunları niye alıyor buraya, bak meydana hepsi Arap, savaş var deyip geliyorlar burada gününü gün ediyor. Para bizden, hastane bizden, maaş*

bizden. Bak kaç yaşındayım gidip bir kahvede oturup çay içemiyorum niye çünkü otobüse binip eve dönmeye anca param var. Savaş orta değil savaş burada. Bizi bize kırdılar. Cehennem olsun gitsin hepsi. Bana bir yetki verseler şehir şehir ev ev gezerim, hepsini toplar tek tek sınırdan geçirir gönderirim. Vallahi de billahi de bir kuruş para da istemem. Yeter da, hırsızlık, kapkaç hep bunlardan geldi. Sen Viranşehir'de bir kadına yolda laf edebilir misin? Vallahi yolun sonuna gitmeden alnının ortasından vururlar. Ama bak bunlara. Bunlar yüzünden çocuklar sokağa çıkmaz oldu. Karanlık oldu mu sokakta gördükleri çocuklara alıp kaçırıyorlar. Kaç taneyi yakaladık Viranşehir'de. Komalık oldular dayaktan. Suç bizde bak caminin oraya araba koymuşuz sanki çok güzel marifetmiş gibi biz de gelenlere kimlik dağıtıyoruz oh keşke bizi de birileri böyle ülkesine kabul etse de biz de gitsek…"

Araştırmacı ile konuşurken, konuşmaları dinleyen bir aile araştırmacı yaklaşarak Almanya'dan geldiğini ve Almanya'ya giden Türklerin Almanya'da görmüş oldukları muameleleri ve Suriye'den gelenleri Türkiye'nin göstermiş olduğu muameleleri kıyaslayarak düşüncelerini paylaşmıştır.

"*Türkiye Suriye'den gelenleri tepesine çıkardı kardeşim, bey amca söylediklerinde sonuna kadar haklı. Babam anlatıyor onlar Almanya'ya ilk gittiğinizde günlerce konteynır hücrelerde ilaçlamışlar. Evet evet hani bir evde böcek olunca ilaçlamak için ilaçlama firması gelir ya evin her köşesine ilaç sıkar aynen öyle oldu her gün sabah akşam konteynırlar da üzerimize ilaç sıkıldı dedi... Ben 40 küsur yaşındayım babam da 80 var gençliğinde gitmiş işte. Aynı yemekleri yedirip vücutları Türkiye'de yediklerinden temizlenince başka konteynırları yerleştirilip öyle ülkeye alınmışlar. Bir sürü işkence görmüşler. Öyle anlatıldığı gibi Almanya lüks içinde kollarını açıp da bizi beklememiş. Hitler'in kini ile hareket ediyorlar hala. Neyse mesela Almanya'nın bize tavırları değil. Suriye. Almanya'ya iyi ki de bize bunu yapmış. Şimdi her elini kolunu sallayan Almanya'ya gelip burada yaptığının*

aynısını yapamaz. Niye çünkü Almanya'da kanunlar var. Katı kurallar var. Hiçbir şey keyfi değil her şey kurallara kanunlara uygun. Bir yanlış varsa hemen cezası var. Türkiye'de öyle değil bak bir sürü Suriyeli var çevrede. Gidip durdur 5 tanesini 4 tanesinde kimlik yok, izin belgesi yok. Kapının önünde il göç idaresinin seyyar arabası var. Nerede görülmüş böyle bir hizmet. Çarşının göbeğinde arabada devlet kurumu. Kulağa nasıl saçma geliyor değil mi? İçerde kutsal mağaralar var, git bak hepsi leş gibi kokuyor. Kapıda görevli var sordum niye böyle kokuyor burası, siz çalışmıyor musunuz burada buranın temizliği size ait değil mi? Dedim. Abla ne yapalım Suriyeliler bizi dinlemiyor dedi. Tutacaksın kolundan yatırıp yere çağıracaksın polisi, poliste gelip alıp götürecek sonra da sınırdan dışarı yallah. Ama nerde burası Türkiye… Sen Almanya'da yap da göreyim. Nasıl akşamına evinin camlarını indiriyorlar, duvarlara adını yazıyorlar, evinin kapılarını boyayıp seni ifşalıyorlar. Hani anlatırlardı ya Ermenilere Rumlara yapılırmış, kapılarına kırmızı boya yaparlarmış Ermeni oldukları Rum oldukları bilinsin diye hah işte aynısı Almanya'da da yapılır. Türkler orada millidir. Bir olay varsa bilirler ki Türkler yapar. Niye çünkü bizde kanun yok, hukuk yok. Herkes kafasına göre yaşıyor. Böyle bir kutsal mekân Türkiye'nin dışında herhangi bir ülkede olsun vallahi de billahi de bu halde olmaz. Hemen koruma altına alınır. Biz ne dini değerlere ne de ülkenin tarihi yerlerine değer vermiyoruz ki bugün buraları koruyup kıymetini bilelim. Biz zaten düzensiz yaşayan bir ülkeyken bir de savaş travmalarıyla dolu, gözünün önünde kafalar kesilen, bombalar patlayan, cesetler içinde yaşayan bir millete kapılarımızı açmışız. Tabii suç işleyecekler, düşmanlık yapacaklar, ülkeyi kirletecekler. Ben demiyorum arkanı dön. Tabii ki de yardımcı ol, el uzat Müslümanız, koru kolla. Ama kalkıp da vatandaş yapma, süresiz yaşam hakkı verme… Suriye'de savaş maaş yok artık gönder gitsinler."

Fotoğraf 18: *Merkez İlçe Eyyübiye, Balıklı Göl.*

Yukarıdaki katılımcıların verdiği bilgiler doğrultusunda meydana yöneldiğinde gerçekten de mobil göç idaresi aracının olduğu tespit edilmiştir. Araç içerisinde 3 çalışan mevcut olup çalışanlarla konuşmak istenildiğinde böyle bir araştırmada bilgi paylaşımı yapamayacaklarını söyleyerek reddetmişlerdir. Çekilen fotoğraf karesinde çalışanlar ve aracın plakası gibi bilgiler görünmediği için kullanımda herhangi bir mahsur olmayacağını ifade etmeleri üzerine fotoğraf çalışmaya eklenmiştir.

Genel olarak bölgede gözlemlenen tutumlar içerisinde her ne kadar Suriye'den gelenlere hoşgörüyle davranışlar olsa da somut iki örnekte olduğu gibi öfkeli insanlar da oldukça fazladır. Her ne kadar öfkeyle yaklaşan kesim olsa da görüşülen Suriyeliler genel olarak hallerinden memnun olduklarını sıklıkla dile getirmişlerdir.

Çevre gözlemlendiğinde ise oldukça fazla Suriyeli olduğu tespit edilebilirdi. Fakat Suriyeli mi yoksa Urfalı mı olduklarını anlamak ayırt etmek bölgede yaşamayan bir insan için oldukça güç bir durumdur. Zira giyim tarzları ve konuşmaları yerli halk ile neredeyse aynı olan Suriyeliler zaman içerisinde de karşılıklı etkileşim içerisinde olmuş ve bölgedekiler ile neredeyse ayırt edilemez hale gelmiştir denilebilir.

Fotoğraf 19: *Merkez İlçe Eyyübiye, Yıldız Meydanı.*

Çalışma esnasında Yıldız Meydanı ve civarında gözlemlenen önemli bir durum da tabelaların Arapça olmasıydı. Her ne kadar Şanlıurfa'da bulunan yerli halk, "Kürtçe, Zazaca, Arapça ve Türkçe" dillerini bir arada kullanıyor olsa da tabelalar özellikle böyle işlek caddelerde Türkçe yazılmaktadır. Çok kültürlülüğün etkisiyle farklı dillerin kullanımı yaygınlaşmış olsa da bir telefoncunun reklam kampanyasının Arapça olması oldukça dikkat çekici bir durumdur.

Tabelada Arapça bir kampanya duyurusu olduğunu sokaktakilere sorunca tabelanın farkında bile olmadıklarını söyleyenler olduğu gibi tepki gösterenler de oldu. Tabelada yazan Arapça yazıyla ilgili dükkân sahibiyle görüşmek istenildiğinde dükkân sahibinin bir Suriyeli olduğu ve Türkçe hiç bilmediği tespit edilmiştir. Dükkândaki adamla Türkçe konuşarak soru sormaya çalışıldığında karşı taraftaki dükkâna yönlendiren bir sert tavır sergilemiştir. Tercüme edildiği halde cevap vermemiş göndermeye çalışmıştır. Bu durumda bölgede kendi ihtiyaçlarını temin edebilmek için kendi imkânları ile dükkânlar açıp kendileri için hizmet vermek istediklerini yansıtan bir durum olduğu söylenebilir.

Fotoğraf 20: *Merkez İlçe Eyyübiye, Arap Meydanı.*

Fotoğraf 20 ise yine benzer bir şekilde Arapça tabelaları olan bir pastanedir. Bu dükkânın sahibi de çok iyi Türkçe bilmiyor fakat telefoncu da olduğu gibi bir tavırla başka bir yere yönlendirmiyordu. Aksine pastalardan ikram edip "Suriye kurabiyesi çok güzel al al, ikram para geçmez" gibi cümleler kurarak sıcak bir tavır sergilemiştir.

6.3. ARAŞTIRMACI PERSPEKTİFİNDEN KATILIMCI ANALİZİ

Fotoğraf 21: *Merkez İlçe Karaköprü.*

Araştırma kapsamında yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılan katılımcıların genel profilleri düşünüldüğünde hem fizik hem de çevresel faktörler göz önünde bulundurulmalıdır. Genel olarak sağlık, barınma, sosyal çevre ve yaşadıkları fiziksel ortam katılımcıların profillerinde oldukça önemli bir yer kaplamaktadır.

Sağlık durumlarına bakıldığında genel olarak dramatik ve sorunlu bir süreç yaşadıkları söylenebilir. Göç öncesi veya göç sırasında maruz kalınan şiddet ve savaş gibi stres sebebi olabilecek koşullar kişilerin hayatlarındaki önemli gerçeklerden biridir. Göç sürecinde veya öncesinde bulaşıcı hastalıklar ve yetersiz sağlıksız beslenme kaynaklı rahatsızlıklarla birlikte kronik rahatsızlıklar da göç eden bireyler için oldukça önemli bir sorundur. Yaşadıkları ülkeden bir anda başka bir ülkeye gelen kişiler dil bariyerleri, maddi imkânsızlıklar ve hukuki statü belirsizlikleri ile yüz yüze kalmıştır.

Sağlık durumlarının yanı sıra bir de barınma koşullarında sorunlar yaşanmıştır. Zira kamp yaşamı ve gecekondu bölgelerinde alt yapının yetersiz olduğu koşullarda hijyenden yoksun yetersiz fiziksel güvenlik ortamlarında tehdit altında kalmış olan bireyler iklim koşullarıyla da olumsuz etkilenmişlerdir. Tüm bu durumlar kayıt dışı çalışmaya ve sorunlu bir yaşam sürmeye sebep olabilmektedir.

Araştırma kapsamında görüşülen kişiler göz önünde bulundurulduğunda genel olarak görüşülen kişilerin sosyal uyumsuzluk yaşadıkları ve bu nedenle de ekseriyetle annelerin çocuklarıyla birlikte hareket ettiğini söyledikleri görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Fotoğraf 22: *Merkez İlçe Haliliye.*

Örneğin farklı iki bölgede çekilen fotoğraf 21 ve 22' deki karelerde görülen kadınlar, anne olduklarını ve çocuklarıyla birlikte hareket edip çocuklarının oyun arkadaşları olduğuna dair şeyler söylemişlerdir.

Alanda yapılan gözlemde genellikle yoğun nüfusu ve ekonomik olarak geri kalmış insanların yaşamış olduğu mahallelerde yaşamayı tercih ettikleri gözlemlenen Suriyeliler, genel olarak bulundukları koşullardan memnun olduklarını ifade etmektedirler. Katılımcı Suriyeli kadınları sessiz bir profilde, erkekler ise daha girişken ve ön planda olan profilde gözlemlenmiştir.

Fotoğraf 23: *Merkez İlçe Haliliye.*

Genel olarak Suriyeliler, Şanlıurfa' nın geleneksel kıyafetlerine benzer kıyafetler giyerek benzer özellikler taşıyor olsa da dillerdeki farklılıklar ve kültürel yapılardaki farklılıklar kısa vadede kendini göstermemiş olmasına rağmen uzun vadede birlikte yaşanıldığı takdirde kendini göstermeye başlamıştır. Zira çalışma esnasında görüşülen kişilerin verdiği cevaplardan anlaşıldığı üzere göç harekelerinin ilk dönemlerinde göze batmayan görünmez olan Suriyeliler zaman içerisinde sayı olarak artmaya başlamış ve bölgedeki insanlar tarafından rahatsızlık sebebi olmaya doğru evirilmiştir. Bu durum aslında görünmez olandan görünene doğru bir evirilme olarak ele alınabilir.

Araştırma katılımcıları arasında yapılan gözlemde ortaya çıkan önemli unsurlardan biri cinsiyet eşitsizliği konusu olmuştur. Zira genel olarak araştırmada görüşürken katılımcılarda kadın olan katılımcıların erkek olan kadın katılımcılara göre geri planda ve sosyal hayata katılım konusunda kısıtlanmış ve söz hakkı kısıtlı olan erkek katılımcıların gerisinden gelen taraf olduğu gözlemlenmiştir.

6.4. ARAŞTIRMACI PERSPEKTİFİNDEN YEREL HALKIN TUTUMLARI

Fotoğraf 24: *Merkez İlçe Eyyübiye, Arap Meydanı.*

Fotoğraf 24'te Arap Meydanı'na giden cadde üzerinde gözlemler yapılmıştır. Özellikle zabıtaların seyyar satıcılarla oturuyor olması ve oturan seyyar satıcıların ise Suriyeli olması oldukça önemli bir detaydır. Bölgede bulunana seyyar satıcıların satış yapması zabıtalar tarafından engellenmeli fakat fotoğraf karesinde açıkça görüldüğü üzere birlikte oturmakta ve başka zabıtalar da aynı yere yönelmektedir.

Araştırma esnasında benzer bir durum da şehirlerarası otobüs terminalinde yaşanmıştır. Şanlıurfa'dan Kahramanmaraş' a gitmek isteyen iki genç otobüs bileti almak için bir firma yetkilisiyle görüşürken kimlikleri olmadığı için bilet alamayacaklarken başka bir firma sorumlusu konuşmaya dâhil oldu ve diğer firmaya göre daha pahalı bir fiyata bilet verebileceğini söyleyip yolcuları alıp gitti. Bu durum başka yolcular önünde gerçekleşirken duruma tepki gösteren hiç kimse olmadı.

Suriye ve Türkiye' nin komşu olması hasebiyle uzun yıllar yoğun bir ilişki içerisinde olan iki ülke insanı da sosyal, ekonomik ve kültürel anlamda etkileşim içerisinde yaşamıştır. Fakat bu durum Suriye'de çıkan iç karışıklıklar ve devamındaki savaş sonrasında göçlerin yoğun ve düzensiz bir biçimde yaşanması her iki ülke insanının tutumlarında da karmaşık ve çeşitli değişikliklere sebep olmuştur. Öncelikle misafirperverlik ve dayanışma gibi önemli hususlar ön plandadır. Yardımlaşma ve dayanışmanın hâkim olduğu bir iç ilişkiler içerisinde savaştan gelen insanlara ev sahibi olarak bölge halkı misafirperverliğini göstermiştir. Zaman içerisinde Suriyelilerin ekonomik kaygılar ile iş hayatındaki düşük ücretli iş gücü olma durumlarından ötürü özellikle tarım ve inşaat gibi sektörlerde yerel halkın iş bulma imkânlarını kısıtladığı yönünde görüşler yankılanmaya başlamıştır. Kültürel farklılıklar beraberinde yaşam biçimleri, gelenek ve değerlerin ayrışması ile bir çatışma haline dönüşmüş yer yer dil bariyerleri artarken dini uygulamalardaki farklılıklar ve sosyal alışkanlıklar bir arada yaşamanın zorluklarının artmasına sebebiyet vermiştir. Tüm bunların yanı sıra Suriye'de yaşanan iç savaş nedeniyle gelenler arasında terör örgütleriyle bağlantılı olabilecek kişiler arasında olabileceği ihtimali, bölgede bulunan bazı insanlar tarafından endişe uyandıran bir konu olarak dile getirilmiştir. Bölgede bulunan bir kamu çalışanı ise Suriye'den gelenlerin eğitim, sağlık ve sosyal hizmetler gibi kamu hizmetleri konusunda hizmet yükü olduğunu zira artan nüfus nedeniyle kamusal hizmetlerde yetersiz kalındığını ifade etmiştir. Bu durum ise yerel halkın hizmet ve hizmet kalitesi ile ilgili memnuniyetsiz olmasına sebep olmaktadır.

Genel olarak Suriyelilerin ilk zamanlardaki masumiyetlerinin yerine rekabetçi bir tutum içerisinde hareket etmeleri, her geçen gün ihtiyaçlar, talep ve istekleri doğrultusunda attıkları adımlar ile diğer halkı rahatsız etmeye başladıkları gözlemlenmiştir.

Bölgede bulunanlar, Suriyelileri ekonomik olarak bir sorun olarak görmektedir. Hem ucuz iş gücü olduklarından hem de ekonomiye yük olduklarından ötürü bölgede bir memnuniyetsizlik sebebi olarak değerlendirdikleri göze çarpmaktadır. İlaveten eğitim seviyesi yüksek olan kişiler genellikle eğitim seviyesi düşük olan kişilere nispeten daha hoşgörülü ve açık fikirle bir tutum sergilemiştir.

SONUÇ

Çalışmanın bu bölümünden bir önceki bölümde analiz ve değerlendirmelerinin yapılmış olduğu bulgu ve alıntılardan hareketle yola çıkarak serimlenen çalışmanın genel bir özetini ve çalışma neticesinde elde edilen tespitler ile geliştirilen öneriler mevcuttur

Bu çalışmaya Suriye'deki iç karışıklıklardan sonra göç hareketi ile Şanlıurfa merkez ilçelerden Haliliye, Eyyübiye ve Karaköprü' ye gelerek yaşamını sürdürmeye çalışan Suriyelilerin Türkiye'de elde etmiş oldukları statü ve bu statünün beraberinde getirmiş olduğu hak ve hukuki neticeler doğrultusunda hizmete erişim ve uyum süreçleri incelenmiştir. Bu inceleme yapılırken ilk etapta azınlık olarak Türkiye'ye gelen Suriyelilerin zaman içerisinde sayısının artması ve ülke düzeninde bir yer edinmesi ile birlikte ortaya çıkan eklemişim sürecinde sıklıkla karşılaşılan kavramlar ve bu kavramların karmaşıklığı giderilmeye çalışılmıştır.

Suriye'den gelenlere gerek basında gerek günlük konuşma dilinde kullanılan statü belirten kavramlar, bu kavramların anlamları ve bu kavramların verebilme şartları söz konusu olduğunda Suriye'den gelenleri kapsamadığı görülmektedir. Şöyle ki Suriye'den gelenlere; 'göçmen, sığınmacı, mülteci, şartlı mülteci, ikincil koruma, yerinden edilen kişiler' gibi kavramlar kullanılsa da bu kavramlardan neredeyse hiçbiri tam anlamıyla Suriye'den gelenlerin statülerini ifade etmektedir.

Türkiye'de uygulanan politika ve yürürlükte bulunan kanunlar doğrultusunda Suriye'den gelen bireylere 'Geçici Koruma' statüsü uygun görülmüştür. Bu statünün beraberinde getirmiş olduğu hukuki hak ve hizmetlerden yararlanabilmek için ise öncelikle Türkiye'ye girdikten sonra geçici koruma talebinde bulunulması gerekmektedir. Daha sonra kayıt süreci ve ön başvuru işlemleri ile birlikte bu statüye erişebilmektedir.

Suriye'de Türkiye'ye gelen bireyler sınıra geçtikleri an itibariyle yeni bir sürece girmektedirler. Gerek yasal gerek yasa dışı yollarla ülkeye giren Suriyeliler, barınma, beslenme, eğitim, sağlık, istihdam gibi imkânlar doğrultusunda insani şartlarda yaşamayı amaçlayarak; ülkesindeki insanlık dışı muamelelerden ve iç çatışmadan uzaklaşmak istemektedirler.

Suriye'deki ortamda kaçmak zorunda kalan Suriyeliler Türkiye'de de bildikleri düzende yaşama arzusu içerisinde olabilmektedirler. Bu noktada bir bireyin tanıdığı sisteme da dâhil olmak istemesi yadsınmaması gereken bir durumdur. Nihayetinde Suriyeliler 2011 yılında patlak veren kriz öncesinde de sıklıkla gelmiş olduklarından Şanlıurfa'ya güvensiz olan savaş ortamından sığının olabilecek güvenli bir liman konumuna gelmiştir. Şanlıurfa'da bulunan yöre halkının sosyo-kültürel yapısı sınır komşusu olan Suriye ile oldukça benzerlik gösterdiğinden ötürü gelen Suriyeliler sayılarının azlığı ile orantılı olarak da bir sorun teşkil etmemektedir. Nitekim bölgenin karma bir kültüre sahip olması birden fazla medeniyeti bünyesinde barındırmasından kaynaklı olarak ilk etapta Suriye'den gelenleri misafir nitelendirmelerine karşılık ev sahibi olarak ağırlamıştır.

İlk etapta az sayıda gelen Suriyelinin Şanlıurfa'nın Arap kesiminin ağırlıklı olmasıyla birlikte görünmez bir hal almasına sebep olmuştur. Giyim tarzları, konuştukları dil ve yaşam biçimleri düşünüldüğünde oldukça benzer olan Suriyeliler ve Şanlıurfalılar arasında bir uyum oluşmuştur. Fakat bu uyum bölgede bulunan Suriyelilerin sayısının her geçen gün artması ve gelen Suriyelilerin birbirleri ile dayanışma içerisinde olmasıyla beraber lobileşmesi neticesinde ilk etaptaki görünmezse statülerini görünür kılmaya başlamıştır. Örneğin Şanlıurfa'nın yerlilerinin sıklıkla uğradığı yerli esnafın yoğunlukta olduğu Eyyübiye bağlı 'Yıldız Meydanı' bugün yerli halkın uğramaktan kaçındığı Suriyelilerin kendine ait bir alan oluşturduğu çarşıya dönüşmüş. Bu çalışmada ifade edilmeye çalışılan görünür görünmez statüsüyle anlatılmak istenen tam da bu örnekte olduğu gibidir.

Toplumun yapısından ötürü uyum içerisinde olan Suriyeliler geldikleri ilk dönemde sayılarının az olmasından ötürü yerli halk ile uyum içerisinde yaşayıp yerli halk arasında öteki olarak görülmek yerine eve gelen misafir kabul edilerek görmezden gelinmiştir. Fakat bu misafirlerin sayısının artması ve bir arada yaşayarak kümülatif bir yapıya sahip olmaları ile birlikte bölgenin yerel halkını öteki olarak görmeye başlamış olup tutumlarında da bunu yansıtmıştır. Bu noktada Suriyeliler artık görünmeyen misafirler olmaktan çıkıp görünen olmaya başlamıştır.

Her ne kadar görünmezden görünür olana doğru ilerleyen bir statü serüveni olmuş olsa da Suriyeliler, gerek Türkiye'nin gerekse çalışmanın yapılmış olduğu bölge olan Şanlıurfa'nın kendilerine karşı tutumlarından memnundurlar.

Yapmış olduğumuz çalışma neticesinde elde edilen verilere göre Suriyeliler, Şanlıurfa'nın kültürel, sosyal, dini, ekonomik, ahlaki değer ve yargılarını gelmiş oldukları ülke ile benzemektedirler. Bunun yanı sıra kendi ülkelerinde uğramış oldukları saldırılar ve iç çatışmalar nedeniyle görmüş oldukları baskı ve muameleler ile Türkiye'ye geldikleri zaman karşılaşmış oldukları zorlukları kıyaslayarak yaşamış oldukları zorluklara rağmen Türkiye'de kalmayı tercih etmektedirler.

Yapmış olduğumuz çalışma ne çerçevesinde Suriyelilerin Türkiye'ye geldikten sonra elde ettikleri hak ve hukuki statülere erişim konusunda sıkıntılar yaşamış olduğu tespit edilmiştir. Tespit edilen sorun ve sıkıntıların temelinde dil problemi belirlenmiştir. Her ne kadar Şanlıurfa'da iletişim kurmak konusunda dille ilgili problem yaşamıyor olsalar da resmi kurum ve kuruluşlardaki iş ve işleyişler için Türkçe konuşmaya ve Türkçe konuşulanı anlamaya ihtiyaç duymaktadırlar. Bu noktada onlara destek sağlaması için sunulan hizmetler arasında dil eğitimleri ve tercüman destekleri olmuş olsa da ne yazık ki bu konuda yeteri kadar bilgi sahibi olmadıkları görülmektedir.

10 yılı aşkın bir süredir Türkiye'de yaşadığı halde hâlâ Türkçe konuşamayan dolayısıyla da tercümana ihtiyaç duyan katılımcılarla çalışılmıştır. Bu katılımcı ve bölgede bulunan Suriyelilerin durumu göz önünde bulundurulduğunda öncelikle dil kurslarının zorunlu hale getirilmesi gerektiği düşünülmektedir. Bu sorumluluğa aykırı davranılması durumunda ise hukuki bir yaptırım uygulanması dil konusunda ortaya çıkan problemleri azaltma konusunda önemli bir adım olabilir. Bunun yanı sıra bir de her bir aile için dil öğretmekle görevli öğretmen görevlendirilebilir. Bu sayede hem Türkiye'de bulunan işsiz öğretmenlere belirli sürelerle istihdam alanı açılabilir hem de göç eden ailelerin entegrasyon süreci hızlandırılabilir.

Katılımcılarla olan görüşmeler neticesinde tespit edilen bir diğer sorun ise bazı Suriyelilerin Geçici Koruma statüsünün geçirmiş olduğu haklardan haberdar olmamalarıdır. Bu noktada gerek hak ve ayrıcalıklarını savunmak gerek ise hukuki prosedürleri danışmak için her bir aileye zorunlu bir hukuki danışman belirlenmesi ya da atanması gibi bir çalışma ile bu bireylerin daha insani şartlarda yaşaması desteklenebilir.

Katılımcılar ile yapılan görüşmelerde karşılaşılan bir diğer sorun ise korku ve güvensizlik hissiyatı ile hareket eden birey profilidir. Kendi ülkelerinden zorunlu olarak insani şartların olduğu bir ülkeye göç eden Suriyeliler ülkelerinden ayrılırken yanlarına en çok korku ve güvensizliklerini almış gibiler. Zira bu çalışma yapılırken gönüllülük esası ile katılımcılara bilgi aktarımı yapıldıktan sonra görüşmelere geçilmiş olup görüşme esnasında sorulan sorulara çekimser bir tavırla cevap veren bir grup katılımcı, görüşmeler sonunda baştan izin vermiş olduğu görüşmeyi çalışmada kullanmaya izin vermemiştir. Verilerin kullanılması izin vermeyen bu katılımcı profili başına bir iş gelmesinden korktuğunu dile getirmiştir. Bu da aslında bireylerin bilinmez olandan korktuklarını somutlaştıran bir durumdur. Bu nedenle göçle gelen bireylerin kendi içinde lobiler oluşturarak bölge halkından soyutlanma basının önüne geçilmelidir. Zira ancak o zaman bölgedeki halk ile sonradan gelen halk arasında dengeli bir etkileşim alanı oluşturulabilir.

KAYNAKÇA

ABUZER, Celil, "Şanlıurfa'da Değişen Toplumsal Yapıda Taziye Geleneği" Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi, 2010/10(2).

ADIGÜZEL, Yusuf, "Göç Sosyolojisi", Nobel Yayınları, Ankara, 2016.

AESLAN, İ. Y. BOZGEYİK ve E. ALANCIOĞLU, "Göçün ekonomik ve toplumsal yansımaları: Gaziantep'teki Suriyeli göçmenler örneği", İlahiyat Akademi Dergisi, (4), 2016.

AĞIR, Osman, Murat SEZİK, "Suriye'den Türkiye'ye Yaşanan Göç Dalgasından Kaynaklanan Güvenlik Sorunları" Birey ve Toplum Dergisi, 2015/5(9).

AKSOY, Zeynep, "Uluslararası Göç ve Kültürlerarası İletişim", Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt:5, Sayı:20, 2015.

ALTINSOY, Zeynep Deniz, "Uluslararası Hukukta İnsan Ticareti Suçunun Silahlı Çatışmalarda Çocuklar Açısından Değerlendirilmesi", Kırıkkale, Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2022.

ALTINSOY, Zeynep Deniz, "Yabancılar Hukuku Çerçevesinde Uluslararası Koruma", Mersin: Çağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksel Lisans Tezi, 2015.

ANIK, M. Anık, Kimlik ve Çok kültürcülük Sosyolojisi, Açılım Kitap, İstanbul, 2012.

ASAM ve UN Women, "Türkiye'de geçici koruma altındaki Suriyeli kadın ve kız çocukların ihtiyaç analizi: UN Women", 2018.

ATEŞ, H. ve YAVUZ, Ö. "(G)öçmen (Ö)tekileştirme ve (Ç)ok kültürlülük", Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 22, 2017.

BADE, Karl J. (Hrsg), "Politik in der Einwanderungssituation: Migration –Integration-Minderheiten Deutsche im Ausland, Fremde in Deutschland- Migration in Geschicte und Gegenwart, München: C.H. Beck Verlag, 1992, s.18'den aktaran Barış ÖZDAL ve Esra VARDAR, "Temel Kavramlar ve Olgular", ed. Barış ÖZDAL, Uluslararası Göç ve Nüfus Hareketleri Bağlamında Türkiye, 1.Baskı, Bursa, Dora Yayınları, 2018.

BARIŞ İsmail, Melike BOZTİLKİ, "Uluslararası Göç ve Çocuklar", AbulfezSuleymanov, Pelin SÖNMEZ, Fatma DEMİRBAŞ ÜNVER, Selami Metin AKBABA, (ed.), Refakatsiz Göçmen Çocuklar, Transnational Press London, London, 2019.

BAUMAN, Zygmunt, "Sosyolojik Düşünmek" , çev. Ahmet Akın Pilgir, 17. Baskı, Ayrıntı Yay. İstanbul, 2018.

BENEK, Sedat "Türkiye-Suriye İlişkilerinin Sosyal Coğrafya Açısından Tarihsel Arka Planı" Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2016/15(1).

BOENİNG, A.B., "The Arab Spring: Re-balancing the greater Euro-Mediterranean? New York: Springer, 2010.

ÇAĞDAŞ, Uğur, "Türkiye'de Ekonomi Sosyolojisine Dair Bir Literatür Denemesi" Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 2013(29).

DANIŞ, D., "Irak'tan ırağa: 2003 sonrası Irak'tan komşu ülkelere ve Türkiye'ye yönelik göçler", 21. Ankara, ORSAM 2014.

DEMİR, Oğuzhan Ömer, Hakan ERDAL, "Yasadışı Göçle İlgili Kavramların Doğru Anlaşılması Sorunu ve Yazılı Basında Çıkan Haberler Üzerine Bir İnceleme", Polis Bilimleri Dergisi, Cilt:12, Sayı:1, 2022.

EKŞİ, N., "6458 Sayılı ''Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ile Bu Kanuna İlişkin İkincil Mevzuatta Yer Alan Temel Kavramlar'' içinde Türkiye'de Mültecilik, Zorunlu Göç ve Toplumsal Uyum", Yayına Haz. Songül Sallan GÜL vd., Bağlam Yayıncılık, İstanbul, 2020.

EMİNİ TUFAN Filiz, "Göç Sonrası Sorunların Çözümünde Sivil Toplum Stratejisi", 1. Baskı, Ekin Yayınevi, Ankara, 2018.

ERDOĞAN M., "Türkiye'deki Suriyeliler: toplumsal kabul ve uyum" Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi (HUGO) Yay, Ankara, 2014.

ERDOĞAN, Mehmet Murat, Türkiye'deki Suriyeliler Toplumsal Kabul ve Uyum, 1. Baskı, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2015.

FRANKEMBERG, G., "Zur Alchemie von Recht und Fremdheit", Die Fremden als juridische Konstruktion. Balke, F. v.d. (der.) Schwierige Fremdheit. Über Integration und Ausgrenzung in Einwanderungsländern, Frankfurt/M.: 1994.

FRAYER, Hans, "Din Sosyolojisi", çev. Turgut Kalpsüz, 1. Baskı, Doğu Batı Yayınları, Ankara 2013.

GİDDENS, Anthony, Sosyoloji, çev. Hüseyin ÖZEL, 1. Bask, Kırmızı Yay, İstanbul, 2012.

GLESNE, C., "Nitel Araştırmaya Giriş", çev. Ali Ersoy, Pelin Yalçınoğlu, 3. Baskı, Anı Yayıncılık, Ankara, 2013.

GÖKÇEN, Ahmet, Ejder ULUAŞ, "Toplumsal Bir Tip: Misafir" Adam Akademi Dergisi, 2018/1 (9).

GÖRENTAŞ ALADAĞ, Itır, "In Between Ambiguitiesof Terms: Evaluating Temporary Protection In Terms of Human Rights", The Migration Conference 2020 Proceedings Migration and Politics, 2020.

GÜNEŞ F., "Göç, Yoksulluk ve Sosyal Politika. TÜBİTAK-BİLGEM. Program Adı: Türkiye'de İç Göçün Sosyo-Ekonomik Sonuçları ve Adana Özelinde Değerlendirmesi", Adana, 2012.

HYNİE M., Refugee integration: Research and policy, Peace and conflict. Journal of Peace Psychology, 2018.

KARACA Sema, "Kayıt Dışı Mülteciler, Kayda Değer Sorunlar", Analist Dergisi, 31, 2013.

KARACALAR, Aysu "Türkiye-Avrupa Birliği İlişkilerinde Göç ve İltica: Suriyeli Göçmen Krizine Hukuksal Bir Yaklaşım", Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2019.

KARTAL, B. ve E. BAŞÇI, "Türkiye'ye yönelik mülteci ve sığınmacı hareketleri", CBU Sosyal Bilimler Dergisi, 12, 2014.

KAYA, İ., E. Eren YILMAZ, "Türkiye'deki Suriyelilerin hukuki durumu: Arada kalanların hakları ve yükümlülükleri", SETA Vakıf, 2015.

KÜRKÇÜOĞLU, A., ve S. KÜRKÇÜOĞLU, "Şanlıurfa Kültür ve Turizm Varlıkları", 1. Baskı, Şanlıurfa İli Kültür Eğitim Sanat ve Araştırma Vakfı (ŞURKAV) Yayınları, Şanlıurfa 2017.

MARDİN, Mardin, "Din ve İdeoloji", 27. Baskı, İletişim Yayınları, İstanbul, 2019.

MARVASTİ, A.B., "Qualitative Research in Sociology: An Introduction", Sage Publications, Thousand Oaks. 2004.

MERRİAM, S. B., "Nitel Araştırma Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber" Selahattin Turan (çev.). Atlas Akademik Basım Yayın Dağıtım, Ankara, 2018.

NACCAR, M.Ş.M., "Suriye'den Türkiye'ye göç: Nedenler, sonuçlar ve umutlar", İlahiyat Akademi, 2017.

NEUMAN, W. Lawrence, "Toplumsal Araştırma Yöntemleri Nitel ve Nicel Yaklaşımlar", çev. Sedef ÖZGE, 7. Baskı, Yayın odası Yayıncılık, Ankara, 2014.

OGAN, P., "Berlin'de Yaşayan Üçüncü Kuşak Türklerin Türkiye İle Bağları ve Kültürel Aktarım Süreçleri", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2015.

OĞUZ, Cihan, "Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Tepkinin Sosyal Medyadaki Temsili: Hashtaglerde Nefret Söylemi", Al-Farabi 6. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi, 2019.

OYTUN, O., "Suriyeli sığınmacıların Türkiye'ye etkileri raporu", ORSAM- TESEV Rapor No: 195, Ankara, 2015.

ÖZASLAN, K. Özaslan, "Dış 'tan iç' e evrilen bir kitlesel göç: Türkiye'nin Suriyelileri". Akademik Yaklaşımlar Dergisi, 14, 2023.

ÖZDAL, Barış, "Uluslararası Göç ve Nüfus Hareketleri", Dora Yayınları, Bursa, 2017.

ÖZGÖKER, Uğur, Gözde DOĞAN, "Uluslararası Göç ve Mülteci Krizi", Der Yayınları, İstanbul, 2019.

ÖZKAN Işıl, "Göç İltica ve Sığınma Hukuku", Seçin Yayınevi, Birinci Baskı, Ankara, 2013.

ÖZYAKIŞIR, Deniz, "Göç: Kuram ve Bölgesel Bir Uygulama", Ankara, Nobel Akademik Yayıncılık, 2013.

PAZARCI, Hüseyin, "Uluslararası Hukuk Dersleri II" , Ankara, Turhan Kitabevi, 1990.

RUMELİLİ, Bahar, Sibel KARADAĞ, "Göç ve Güvenlik: Eleştirel Yaklaşımlar" Toplum ve Bilim Dergisi, 2017(140).

SAĞSEN İ., "Arap Baharı, Türk dış politikası ve dış algılaması". Ortadoğu Analiz, 2011.

SARIKAYA, M. E. Sarıkaya, "Sosyolojik Açıdan Göç ve Kültürler Arası Etkileşim: Suriyeli Göçmenler Örneği" Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2019.

Şanlıurfa İli Kültür Eğitim Sanat ve Araştırma Vakfı (ŞURKAV), "Şanlıurfa Uygarlığın Doğduğu Şehir", ŞURKAV Yayınları, Ankara, 2002.

TAŞ, İ. E., S. DURGUN ve M. BAL, "Türkiye'de Suriyeli göçü sonrası geliştirilen politikaların kriz yönetimi bağlamında değerlendirilmesi", Şarkiyat, 14 (3), 2022.

TEMİZER, A., 2013: Karadağ'da Öteki Sorunu: Müslümanlar (1878-1913), History Studies. International Journal of History, 5(3), 2013.

TERZİ, ÖZTÜRK, A., "Göç edenlerin tanımlanma sorunsalını göç idaresi başkanlığının "Misafirimsin" adlı kamu spotu üzerinden okumak". Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergisi, 1 (57), 2023.

TURAN, Yıldırım, Osman ŞAŞKIN, "AB'ye İltica Başvurularının Değerlendirilmesinde Geri Kabul ve Güvenli Üçüncü Ülke Tartışmaları", PESA Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2017, Cilt:3, Sayı:1.

TÜMTAŞ, Sertaç Mim, Ergun CEM, "Göçün Toplumsal ve Mekânsal Yapı Üzerindeki Etkileri" Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 2016/21(4).

Uluslararası Göç Örgütü, "Göç Terimleri Sözlüğü", ed. R. PERRUCHOUD ve J. REDPATH, Ankara, 2013.

ÜNAL, Serdar, "Türkiye'nin Beklenmedik Konukları: "Öteki" Bağlamında Yabancı Göçmen ve Mülteci Deneyimi", Zeitschrift für die Welt der Türken Journal of World of Turks. Vol:6 No:3, 2015.

YALÇIN, C., "Göç Sosyolojisi", 1. Baskı, Anı Yayıncılık, Ankara, 2004.

YALÇIN, Meral Gezici, "Göç Psikolojisi", 1. Baskı, Pharmakon Yayınları, Ankara, 2017.

YARDIM, Müşerref, "İç Grup (Biz) ve Dış Grup (Onlar) Bağlamında Fransız İntelligentsia Örneği", Sosyoloji Konferansları, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Metodoloji ve Sosyoloji Araştırmaları Merkezi, İstanbul, 2016.

YAZAN, Yeliz, "AB'nin Yasadışı Göç Politikası: Türkiye Örneği Çerçevesinde İnsan Hakları Sorunsalı", Milenyum Yayınları, İstanbul, 2016,

YILMAZ, Abdurrahman, "Uluslararası Göç: Çeşitleri, Nedenleri ve Etkileri", Turkish Studies, Volume:9, No:2, Winter, 2014.

YILMAZ, N., "5543 Sayılı İskân Kanunu Hükümleri Uyarınca Türk Vatandaşlığının Kazanılması", TBB Dergisi, Sayı 68, 2007.

ZEYNEP, A., "Uluslararası göç ve kültürlerarası iletişim", Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 5 (20).,2018

İnternet Kaynakları

"Yerel Basında Suriyelilere Saldırılar Nasıl Yansıdı?", https://bianet.org/haber/suriyelilere-saldirilar-yerel-medyaya-nasil-yansidi-297030, (e.t.02.07.2024)

"Yerel isyanda Uluslararası iç savaşa: 13. yılında Suriye iç savaşı", 17 Mart 2023, https://www.insamer.com/tr/yerel-isyandan-uluslararasi-ic-savasa-13- yilinda-suriye-ic-savasi.html, (e.t. 15.05.2024)

"Yerel isyanda Uluslararası iç savaşa: 13. yılında Suriye iç savaşı", 17 Mart 2023, https://www.insamer.com/tr/yerel-isyandan-uluslararasi-ic-savasa-13- yilinda-suriye-ic-savasi.html, e.t. (15.05.2024)

A Global Strategy for the European Union's Foreign and Security Policy, June 2016

AB Geçici Koruma Yönergesi, https://www.goc.gov.tr/avrupa-birliginde-gecici-koruma, e.t. (15.05.2024)

Ahmet İç duygu Syrian Refugees in Turkey: The Long Road Ahead, https://www.migrationpolicy.org/sites/default/files/publications/TCMProtection-Syria.pdf, 2015, s.12, (e.t. 15.05.2024.)

Bakanlar Kurulu Kararı: 13/10/2014 No: 2014/6883, Resmi Gazete Yayın Tarihi: 22/10/2014 No: 29153

Bekir Karakoca, "Türkiye'ye gelenler 100 bini geçti", https://www.milliyet.com.tr/gundem/turkiye-ye-gelenler-100-bini-gecti1612399, 2012, (e.t. 15.05.2024)

Bianet, Arap Ayaklanmaları'nın 5. Yılı: Kronoloji, 08/ 02/2016, https://bianet.org/bianet/siyaset/171447-arap-ayaklanmalarinin-5-yili-kronoloji., (e.t. 15.05.2024)

BM Mülteciler Yüksek Komiserliği Türkiye Temsilciliği, Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme, http://www.multeci.org.tr/wp-content/uploads/2016/12/1951-Cenevre-Sozlesmesi-1.pdf, (e.t. 11.05.2024)

Conclusion on International Cooperation and Burden and Responsibility Sharing in Mass Influx Situations Conclusion on International Cooperation and Burden and Responsibility Sharing in Mass Influx Situations No. 100 (LV) – 2004

ERDOĞAN, M. Murat, "Açık Kapı Politikasından Açık Sınır Politikasına Türkiye'deki Suriyeliler", https://www.uikpanorama.com/blog/2020/03/09/acik-kapi-politikasindanacik-sinir-politikasina-turkiyedeki-suriyeliler-murat-erdogan, 2021, (e.t. 15.05.2024)

European Commission, Migration and Home Affairs, https://ec.europa.eu/home-affairs/what-wedo/networks/european_migration_network/glossary_search/integration_en, e.t. (12.05.2024)

Göç İdaresi Başkanlığı (t.y.). Türkiye'de geçici koruma. Erişim: 6 Eylül 2023, https://www.goc.gov.tr/turkiye-de-gecici-koruma. , (e.t. 15.05.2024)

Göç Terimler Sözlüğü, No 18, İsviçre: IOM, 2009, European Commission, Migration and Home Affairs, https://ec.europa.eu/homeaffairs/content/asylum-seeker-0_en, e.t. (11.05.2024)

http://ods2016.org/index.php/doc-dr-ibrahim-mazman-sahsenem-pinar-ortadoguda-gochareketleri-ve-turkiyeye-etkisi/, 2018. 15.05.2024

https. //ec.europa.eu/home-affairs/content/irregular-migration_en e.t: (12.05.2024)

https. //ec.europa.eu/home-affairs/content/migrant_en (e.t. 10.05.2024)

https://immigration-portal.ec.europa.eu/glossary_en#glosM%20 (e.t.10.05.2024)

Resmi Gazete, sayı: 22127, 30 Kasım 1994, http://www.multeci.org.tr/wpcontent/uploads/2016/12/1994-Yonetmeligi.pdf, (e.t. 11.05.2024)

Resmi Gazete, Sayı: 26301, 26/09/2006, http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5543.pdf, (e.t. 11.05.2024)

Richard Perruchoud, vd. Glossary on Migration, International Migration Law

Richard, Glossary on Migration, International Migration Law, No:25

Suriye İç Savaşında Dört Yılda Neler Oldu? 17 Mart2015, ://bianet.org/bianet/siyaset/163049-suriye-ic-savasinda-dort-yilda-neler-oldu, (e.t. 15.05.2024)

Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi. "Ekonomik Yapı". Erişim 18 Temmuz 2020 https://www.sanliurfa.bel.tr/icerik/14/2/ekonomik-yapi

T.C. Başbakanlık Güneydoğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı, Güneydoğu Anadolu Projesi Sosyal Eylem Planı, (1999), Ankara.

T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, http://www.goc.gov.tr/icerik3/uluslararasikoruma-cesitleri_409_546_548, (e.t. 11.05.2024)

T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, https://www.goc.gov.tr/genel-bilgi45, (e.t. 12.05.2024)

T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. " Geçici Koruma". https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638, e.t. 20.05.2024

Türkiye Cumhuriyeti YUKK, Üçüncü Kısım, Birinci Bölüm, 62-63-91 Madde, 12037, https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6458.pdf, e.t. 11.05.2024

Türkiye'ye İltica Eden veya Başka Bir Ülkeye İltica Etmek Üzere Türkiye'den İkamet İzni Talep Eden Münferit Yabancılar ile Topluca Sığınma Amacıyla Sınırlarımıza Gelen Yabancılara ve Olabilecek Nüfus Hareketlerine Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik, https://www.multeci.org.tr/wp-content/uploads/2016/12/1994-Yonetmeligi.pdf, (e.t. 11.05.2024)

United Nations High Commissioner for Refugees. Convention Relating to the International Status of Refugees. http://www.refworld.org/docid/3dd8cf374.html, www.refworld.org., 2018, (e.t. 12.05.2024)

YAZICIOĞLU, "Suriyeli mülteciler paneli selamlama konuşmaları" https://ww4.ticaret.edu.tr/komsuulkeler/wpcontent/uploads/sites/65 2015/05/SuriyeliM%c3%bclteciler-Paneli.pdf, y.t. 20 Ağustos 2019, (e.t. 20.05.2024)

EK 1: GÖRÜŞME FORMU

SURİYE'DEN GÖÇ EDEN ŞANLIURFA'DA YAŞAYAN BİREYLERİN HUKUK ANLAYIŞLARI ÜZERİNE GÖRÜŞME FORMU

Adınız: ***Cinsiyet:*** ***Medeni Durum:***
(zorunlu değildir)

Görüşmeye katıldığınız için teşekkür ederiz. Bu görüşme, bir yüksek lisans tezi için yapılmaktadır. Şanlıurfa'da yaşayan Suriyeli göçmenlerin hukuk anlayışlarını ve Türkiye' deki hukuk sistemi ile uyumunu analiz etmek ve anlamak amacıyla yapılmaktadır. Görüşmenin gizliliği sağlanacaktır. İstediğiniz zaman görüşmeyi sonlandırabilirsiniz. Ayrıca, görüşmenin kaydedilmemektedir.

KİŞİSEL BİLGİLER

1. Yaş:

2. Çocuk Sayısı:

3.Suriye'deki Mesleğiniz: **8.** Türkiye'deki Mesleğiniz:

4. Türkiye'ye Göç Ettiğiniz Tarih:

5. Şanlıurfa'nın Hangi Semtinde Yaşıyorsunuz:

6. Türkiye'ye Göç Etme Nedeniniz:

7. Göç Eyleminiz Yasal/ Yasadışı yollarla:

HUKUK ANLAYIŞI

9. Türkiye'deki hukuk sistemini nasıl değerlendiriyorsunuz?

10. Türkiye'de yaşarken karşılaştığınız hukuki sorunlar nelerdir?

11. Hukuki haklarınızı nasıl anlıyor ve kullanıyorsunuz?

12. Suriye'deki hukuk sisteminden Türkiye'deki hukuk sistemine geçişte karşılaştığınız zorluklar nelerdir?

13. Hukuki konularda yardım almak için hangi kaynaklara başvuruyorsunuz?

14. Türkiye'deki ve Suriye'deki haklarınızı kıyasladığınızda sizin için hangisi daha avantajlıdır?

UYUM SÜRECİ

15. Türkiye'deki hukuk sistemine uyum sağlamakta ne tür zorluklar yaşıyorsunuz?

16. Hukuki sorunlarınızı çözmek için Türkiye'deki resmi kurumlardan destek alabiliyor musunuz?

17. Türkiye'deki hukuk sistemine daha iyi entegre olabilmek için ne tür adımlar atılabilir?

18. Suriye'den Türkiye'ye göç sürecinizde kendinizi hangi statüde ifade etmeyi uygun buluyorsunuz? Şu anki statünüz nedir?

19. Neden Türkiye'nin diğer illeri değil de Şanlıurfa'da kalmayı tercih ettiniz?

20. Şanlıurfa'da ne gibi sorunlarla karşılaşmaktasınız? Bu sorunları nasıl aşmaktasınız?

(Katkılarınız ve katılımınız için teşekkür ederiz. Görüşme hakkında herhangi bir ek bilgi veya görüşünüz varsa lütfen paylaşınız.)